

Avskrivs 1 april	833	77 500	81
Avskrivs 1 maj	833	76 667	80
Avskrivs 1 juni	833	75 833	79
Avskrivs 1 juli	833	75 000	78
Avskrivs 1 aug	833	74 167	77
Avskrivs 1 sept	833	73 333	76
Avskrivs 1 okt	833	72 500	76
Avskrivs 1 nov	833	71 667	75
Avskrivs 1 dec	833	70 833	74
			943

INVESTERINGSÄSKANDE enkel

177

(Annan blankett används när investeringsärendet innehåller flera objekt med olika avskrivningstider)

Projektnamn

Nya markiser Nilaskolan

Projektnummer

Ekonomienhetens uppgift

Orsak till äskandet

Reparation av markiser Nilaskolan

Investeringsutgift (kr)

75 000

varav: Kommunala medel (kr)

75 000

Externa medel (kr)

0-100%

Skattefinansierat

JA

100

0-100%

Avgiftsfinsierat

NEJ

0

Äskade driftsmedel, engångskaraktär (kr)

Ram

Äskade medel

Ersatt tillgång, försäljningsinkomst (kr)

0

Ersatt tillgång, restvärde (kr)

20

(ersatt tillgång påverkar årets resultat om tillgången säljs och/eller har ett restvärde)

Beräknad avskrivningstid (antal år)

10

Ev pay-back tid (antal år)

Har ingen återbetalningstid

Beräknad årlig kapitalkostnad 2024 (kr)

11 000

Beräknad årlig kapitalkostnad 2025 (kr)

11 000

Beräknad årlig kapitalkostnad 2026 (kr)

11 000

(baserat på internränta)

1,25%

Tillgångskonto (slag)

Ev påverkan på internhyra

Nej

Relevans (se fliken "Delar i
investeringsbudget")

2

Tidsplan

Ansvar

251

Verksamhet

44070

Objekt

10600

Attestant

Ebbe Bergstedt

Ersättare

Lars Grundberg

Datum

2022-08-25

Övrig information:

Ytterligare beskrivning av investeringsäskandet.

KONSEKVENSBESKRIVNING

Beskrivning av grund för investering

Konsekvens av ej genomförd investering för verksamheten

Påverkan på andra nämnder/avdelningar inom kommunen vid ej genomförd investering

Påverkan på andra nämnder/avdelningar inom kommunen vid genomförd investering

Påverkan på kommunala bolag vid ej genomförd investering

Påverkan på kommunala bolag vid genomförd investering

Ekonomisk information:

Övrigt:

Delar i investeringsbudgeten

Kommunstyrelsen behöver kompletta underlag för att kunna bedöma en investerings karaktär och relevans samt utvärdera ekonomiska effekter för att kunna prioritera vilka investeringsprojekt som ska beviljas.

179

Varje investeringsärende ska innehålla uppgift om

- Investerings innehåll och syfte
- Relevans
- Tidsplan
- Total investeringsutgift, specificerad med
 - Egna medel
 - Ev. extern finansiering
- Ev. äskande driftanslag av engångskaraktär
- Projektnummer
- Ansvar
- Verksamhet
- Objekt
- Attestant och ersättare
- Beräknad avskrivningstid
- Ev. beräknad pay-back tid (hur snabbt en investering betalar sig själv)
- Kapitalkostnad efter aktivering
- Tillgångskonto efter aktivering
- Ev. påverkan av internhyra
- Ev. försäljningsintäkt/utrangering/restvärde av tillgång som ersätts
- Ev. projektplan

Vid ombyggnation och omfattande renovering ska projektplan upprättas där beräknad investeringsutgift och underhållskostnad framgår genom bruttoredovisning.

Gradering av relevans:

1. Nödvändig/brådskande

Föranlett av lagkrav, kostnadseffektiviserande, mycket viktigt för utveckling av verksamheten och/kommunen, föranlett av förändring av verksamheten etc.

2. Nödvändig, men flexibel i tid

Ersättningsinvestering av äldre materiel, viktigt för utveckling av verksamhet, arbetsmiljö, miljö etc.

3. Önskvärd, men flexibel i tid, omfattning och/eller nödvändighet.

4. Framtida behov

Investering av betydande omfattning som kommer att kräva stora insatser. Reservering av investeringsmedel behövs under många år för att klara framtida investeringsutgift. (ex. nytt badhus)

Kapitalkostnader		
Internränta	1,25%	180
Avskrivningskostnad per år	8 000	
Beräknad årlig kapitalkostnad 2024 (kr)	9 000	
Beräknad årlig kapitalkostnad 2025 (kr)	9 000	
Beräknad årlig kapitalkostnad 2026 (kr)	9 000	

Beräknad årlig kapitalkostnad 2024 (kr)		Belopp för ränteberäkning	Ränte- kostnad
IB Investeringsutgift	75 000		
Avskrivs 1 jan	667	75 000	78
Avskrivs 1 feb	667	74 333	77
Avskrivs 1 mars	667	73 667	77
Avskrivs 1 april	667	73 000	76
Avskrivs 1 maj	667	72 333	75
Avskrivs 1 juni	667	71 667	75
Avskrivs 1 juli	667	71 000	74
Avskrivs 1 aug	667	70 333	73
Avskrivs 1 sept	667	69 667	73
Avskrivs 1 okt	667	69 000	72
Avskrivs 1 nov	667	68 333	71
Avskrivs 1 dec	667	67 667	70
			892

Beräknad årlig kapitalkostnad 2025 (kr)			
IB Investeringsutgift	67 667		
Avskrivs 1 jan	667	67 000	70
Avskrivs 1 feb	667	66 333	69
Avskrivs 1 mars	667	65 667	68
Avskrivs 1 april	667	65 000	68
Avskrivs 1 maj	667	64 333	67
Avskrivs 1 juni	667	63 667	66
Avskrivs 1 juli	667	63 000	66
Avskrivs 1 aug	667	62 333	65
Avskrivs 1 sept	667	61 667	64
Avskrivs 1 okt	667	61 000	64
Avskrivs 1 nov	667	60 333	63
Avskrivs 1 dec	667	59 667	62
			792

Beräknad årlig kapitalkostnad 2026 (kr)			
IB Investeringsutgift	59 667		
Avskrivs 1 jan	667	59 000	61
Avskrivs 1 feb	667	58 333	61
Avskrivs 1 mars	667	57 667	60

Avskrivs 1 april	667	57 000	59
Avskrivs 1 maj	667	56 333	59
Avskrivs 1 juni	667	55 667	58
Avskrivs 1 juli	667	55 000	57
Avskrivs 1 aug	667	54 333	57
Avskrivs 1 sept	667	53 667	56
Avskrivs 1 okt	667	53 000	55
Avskrivs 1 nov	667	52 333	55
Avskrivs 1 dec	667	51 667	54
			692

INVESTERINGSÄSKANDE enkel

183

(Annan blankett används när investeringsärendet innehåller flera objekt med olika avskrivningstider)

Projektnamn

Lagring avfall

Projektnummer

Ekonomienhetens uppgift

Orsak till äskandet

Mellanlagring av avfall, både brännbart och hushållsavfall ligger idag i det fria vilket ställer till stora problem för verksamheten. Väder, vind, och djurlivet orsakar stor nedskräpning i området. Matavfall kräver investeringar för avyttring i tätare intervaller än idag.

Investeringsutgift (kr)

3 000 000

varav: Kommunala medel (kr)

3 000 000

Externa medel (kr)

0-100% Skattefinansierat

NEJ

0

0-100% Avgiftsfinansierat

JA

100

Äskade driftsmedel, engångskaraktär (kr)

Ram

Äskade medel

Ersatt tillgång, försäljningsinkomst (kr)

0

Ersatt tillgång, restvärde (kr)

0

(ersatt tillgång påverkar årets resultat om tillgången säljs och/eller har ett restvärde)

Beräknad avskrivningstid (antal år)

20

Ev pay-back tid (antal år)

Har ingen återbetalningstid

Beräknad årlig kapitalkostnad 2024(kr)

187 000

Beräknad årlig kapitalkostnad 2025(kr)

185 000

Beräknad årlig kapitalkostnad 2026 (kr)

183 000

(baserat på internränta)

1,25%

Tillgångskonto (slag)

Ev påverkan på internhyra

Nej

Relevans (se fliken "Delar i investeringsbudget")

1

Tidsplan

Ansvar

256

Verksamhet

870

Objekt

Attestant

Per Bertilsson

Ersättare

Lars Grundberg

Datum

2022-10-03

Övrig information:

Från och med 1 januari 2024 blir kommunen tvungen att ta emot allt bygg och rivningsavfall vilket vi också måste ta hänsyn till (skapa förutsättningar).

KONSEKVENSBESKRIVNING*Beskrivning av grund för investering**Konsekvens av ej genomförd investering för verksamheten*

Utan tillsatta medel kan vi inte ta hand om matavfallet och vad gäller det övriga avfallet kan konsekvensen bli höga böter från tillsynsmyndigheter då dagens hantering ej är tillfredsställande.

*Påverkan på andra nämnder/avdelningar inom kommunen vid ej genomförd investering**Påverkan på andra nämnder/avdelningar inom kommunen vid genomförd investering**Påverkan på kommunala bolag vid ej genomförd investering**Påverkan på kommunala bolag vid genomförd investering**Ekonomisk information:**Övrigt:*

Delar i investeringsbudgeten

Kommunstyrelsen behöver kompletta underlag för att kunna bedöma en investerings karaktär och relevans samt utvärdera ekonomiska effekter för att kunna prioritera vilka investeringsprojekt som ska beviljas.

185

Varje investeringsärende ska innehålla uppgift om

- Investerings innehåll och syfte
- Relevans
- Tidsplan
- Total investeringsutgift, specificerad med
 - Egna medel
 - Ev. extern finansiering
- Ev. äskande driftanslag av engångskaraktär
- Projektnummer
- Ansvar
- Verksamhet
- Objekt
- Attestant och ersättare
- Beräknad avskrivningstid
- Ev. beräknad pay-back tid (hur snabbt en investering betalar sig själv)
- Kapitalkostnad efter aktivering
- Tillgångskonto efter aktivering
- Ev. påverkan av internhyra
- Ev. försäljningsintäkt/utrangering/restvärde av tillgång som ersätts
- Ev. projektplan

Vid ombyggnation och omfattande renovering ska projektplan upprättas där beräknad investeringsutgift och underhållskostnad framgår genom bruttoredovisning.

Gradering av relevans:

1. Nödvändig/brådskande

Föranlett av lagkrav, kostnadseffektiviserande, mycket viktigt för utveckling av verksamheten och/kommunen, föranlett av förändring av verksamheten etc.

2. Nödvändig, men flexibel i tid

Ersättningsinvestering av äldre materiel, viktigt för utveckling av verksamhet, arbetsmiljö, miljö etc.

3. Önskvärd, men flexibel i tid, omfattning och/eller nödvändighet.

4. Framtida behov

Investering av betydande omfattning som kommer att kräva stora insatser. Reservering av investeringsmedel behövs under många år för att klara framtida investeringsutgift. (ex. nytt badhus)

Kapitalkostnader		
Internränta	1,25%	186
Avskrivningskostnad per år	150 000	
Beräknad årlig kapitalkostnad 2024(kr)	187 000	
Beräknad årlig kapitalkostnad 2025(kr)	185 000	
Beräknad årlig kapitalkostnad 2026 (kr)	183 000	

Beräknad årlig kapitalkostnad 2024(kr)		Belopp för ränteberäkning	Ränte- kostnad
IB Investeringsutgift	3 000 000		
Avskrivs 1 jan	12 500	3 000 000	3 125
Avskrivs 1 feb	12 500	2 987 500	3 112
Avskrivs 1 mars	12 500	2 975 000	3 099
Avskrivs 1 april	12 500	2 962 500	3 086
Avskrivs 1 maj	12 500	2 950 000	3 073
Avskrivs 1 juni	12 500	2 937 500	3 060
Avskrivs 1 juli	12 500	2 925 000	3 047
Avskrivs 1 aug	12 500	2 912 500	3 034
Avskrivs 1 sept	12 500	2 900 000	3 021
Avskrivs 1 okt	12 500	2 887 500	3 008
Avskrivs 1 nov	12 500	2 875 000	2 995
Avskrivs 1 dec	12 500	2 862 500	2 982
			36 641

Beräknad årlig kapitalkostnad 2025(kr)			
IB Investeringsutgift	2 862 500		
Avskrivs 1 jan	12 500	2 850 000	2 969
Avskrivs 1 feb	12 500	2 837 500	2 956
Avskrivs 1 mars	12 500	2 825 000	2 943
Avskrivs 1 april	12 500	2 812 500	2 930
Avskrivs 1 maj	12 500	2 800 000	2 917
Avskrivs 1 juni	12 500	2 787 500	2 904
Avskrivs 1 juli	12 500	2 775 000	2 891
Avskrivs 1 aug	12 500	2 762 500	2 878
Avskrivs 1 sept	12 500	2 750 000	2 865
Avskrivs 1 okt	12 500	2 737 500	2 852
Avskrivs 1 nov	12 500	2 725 000	2 839
Avskrivs 1 dec	12 500	2 712 500	2 826
			34 766

Beräknad årlig kapitalkostnad 2026 (kr)			
IB Investeringsutgift	2 712 500		
Avskrivs 1 jan	12 500	2 700 000	2 813
Avskrivs 1 feb	12 500	2 687 500	2 799
Avskrivs 1 mars	12 500	2 675 000	2 786

Avskrivs 1 april	12 500	2 662 500	2 773
Avskrivs 1 maj	12 500	2 650 000	2 760
Avskrivs 1 juni	12 500	2 637 500	2 747
Avskrivs 1 juli	12 500	2 625 000	2 734
Avskrivs 1 aug	12 500	2 612 500	2 721
Avskrivs 1 sept	12 500	2 600 000	2 708
Avskrivs 1 okt	12 500	2 587 500	2 695
Avskrivs 1 nov	12 500	2 575 000	2 682
Avskrivs 1 dec	12 500	2 562 500	2 669
			32 891

INVESTERINGSÄSKANDE enkel

189

(Annan blankett används när investeringsärendet innehåller flera objekt med olika avskrivningstider)

Projektnamn

Underhållsskuld VA

Projektnummer

Ekonomienhetens uppgift

Orsak till äskandet

Underhållsskulden för vatten och avlopp ökar med den budget vi har idag. Taxehöjning kommer att krävas.

Investeringsutgift (kr)

2 500 000

varav: Kommunala medel (kr)

2 500 000

Externa medel (kr)

0-100% Skattefinansierat

NEJ

0

0-100% Avgiftsfinansierat

JA

100

Äskade driftsmedel, engångskaraktär (kr)

Ram

Äskade medel

Ersatt tillgång, försäljningsinkomst (kr)

0

Ersatt tillgång, restvärde (kr)

0

(ersatt tillgång påverkar årets resultat om tillgången säljs och/eller har ett restvärde)

Beräknad avskrivningstid (antal år)

30

Ev pay-back tid (antal år)

Har ingen återbetalningstid

Beräknad årlig kapitalkostnad 2024(kr)

114 000

Beräknad årlig kapitalkostnad 2025(kr)

113 000

Beräknad årlig kapitalkostnad 2026 (kr)

112 000

(baserat på internränta)

1,25%

Tillgångskonto (slag)

Ev påverkan på internhyra

Nej

Relevans (se fliken "Delar i investeringsbudget")

1

Tidsplan

Ansvar

255

Verksamhet

865

Objekt

Attestant

Per Bertilsson

Ersättare

Lars Grundberg

Datum

2022-10-03

Övrig information:

KONSEKVENSBESKRIVNING*Beskrivning av grund för investering**Konsekvens av ej genomförd investering för verksamheten*

Ökad underhållsskuld vilket orsakar högre kostnader då akuta åtgärder måste göras i större omfattning.

*Påverkan på andra nämnder/avdelningar inom kommunen vid ej genomförd investering**Påverkan på andra nämnder/avdelningar inom kommunen vid genomförd investering**Påverkan på kommunala bolag vid ej genomförd investering**Påverkan på kommunala bolag vid genomförd investering**Ekonomisk information:**Övrigt:*

Delar i investeringsbudgeten

Kommunstyrelsen behöver kompletta underlag för att kunna bedöma en investerings karaktär och relevans samt utvärdera ekonomiska effekter för att kunna prioritera vilka investeringsprojekt som ska beviljas.

191

Varje investeringsärende ska innehålla uppgift om

- Investeringsens innehåll och syfte
- Relevans
- Tidsplan
- Total investeringsutgift, specificerad med
 - Egna medel
 - Ev. extern finansiering
- Ev. äskande driftanslag av engångskaraktär
- Projektnummer
- Ansvar
- Verksamhet
- Objekt
- Attestant och ersättare
- Beräknad avskrivningstid
- Ev. beräknad pay-back tid (hur snabbt en investering betalar sig själv)
- Kapitalkostnad efter aktivering
- Tillgångskonto efter aktivering
- Ev. påverkan av internhyra
- Ev. försäljningsintäkt/utrangering/restvärde av tillgång som ersätts
- Ev. projektplan

Vid ombyggnation och omfattande renovering ska projektplan upprättas där beräknad investeringsutgift och underhållskostnad framgår genom bruttoredovisning.

Gradering av relevans:

1. Nödvändig/brådskande

Föranlett av lagkrav, kostnadseffektiviserande, mycket viktigt för utveckling av verksamheten och/kommunen, föranlett av förändring av verksamheten etc.

2. Nödvändig, men flexibel i tid

Ersättningsinvestering av äldre materiel, viktigt för utveckling av verksamhet, arbetsmiljö, miljö etc.

3. Önskvärd, men flexibel i tid, omfattning och/eller nödvändighet.

4. Framtida behov

Investering av betydande omfattning som kommer att kräva stora insatser. Reservering av investeringsmedel behövs under många år för att klara framtida investeringsutgift. (ex. nytt badhus)

Kapitalkostnader		
Internränta	1,25%	192
Avskrivningskostnad per år	83 000	
Beräknad årlig kapitalkostnad 2024(kr)	114 000	
Beräknad årlig kapitalkostnad 2025(kr)	113 000	
Beräknad årlig kapitalkostnad 2026 (kr)	112 000	

Beräknad årlig kapitalkostnad 2024(kr)		Belopp för ränteberäkning	Ränte- kostnad
IB Investeringsutgift	2 500 000		
Avskrivs 1 jan	6 917	2 500 000	2 604
Avskrivs 1 feb	6 917	2 493 083	2 597
Avskrivs 1 mars	6 917	2 486 167	2 590
Avskrivs 1 april	6 917	2 479 250	2 583
Avskrivs 1 maj	6 917	2 472 333	2 575
Avskrivs 1 juni	6 917	2 465 417	2 568
Avskrivs 1 juli	6 917	2 458 500	2 561
Avskrivs 1 aug	6 917	2 451 583	2 554
Avskrivs 1 sept	6 917	2 444 667	2 547
Avskrivs 1 okt	6 917	2 437 750	2 539
Avskrivs 1 nov	6 917	2 430 833	2 532
Avskrivs 1 dec	6 917	2 423 917	2 525
			30 774

Beräknad årlig kapitalkostnad 2025(kr)			
IB Investeringsutgift	2 423 917		
Avskrivs 1 jan	6 917	2 417 000	2 518
Avskrivs 1 feb	6 917	2 410 083	2 511
Avskrivs 1 mars	6 917	2 403 167	2 503
Avskrivs 1 april	6 917	2 396 250	2 496
Avskrivs 1 maj	6 917	2 389 333	2 489
Avskrivs 1 juni	6 917	2 382 417	2 482
Avskrivs 1 juli	6 917	2 375 500	2 474
Avskrivs 1 aug	6 917	2 368 583	2 467
Avskrivs 1 sept	6 917	2 361 667	2 460
Avskrivs 1 okt	6 917	2 354 750	2 453
Avskrivs 1 nov	6 917	2 347 833	2 446
Avskrivs 1 dec	6 917	2 340 917	2 438
			29 737

Beräknad årlig kapitalkostnad 2026 (kr)			
IB Investeringsutgift	2 340 917		
Avskrivs 1 jan	6 917	2 334 000	2 431
Avskrivs 1 feb	6 917	2 327 083	2 424
Avskrivs 1 mars	6 917	2 320 167	2 417

Avskrivs 1 april	6 917	2 313 250	2 410
Avskrivs 1 maj	6 917	2 306 333	2 402
Avskrivs 1 juni	6 917	2 299 417	2 395
Avskrivs 1 juli	6 917	2 292 500	2 388
Avskrivs 1 aug	6 917	2 285 583	2 381
Avskrivs 1 sept	6 917	2 278 667	2 374
Avskrivs 1 okt	6 917	2 271 750	2 366
Avskrivs 1 nov	6 917	2 264 833	2 359
Avskrivs 1 dec	6 917	2 257 917	2 352
			28 699

§ 84

Dnr 2022.184/00

Fastställande av plan för internkontroll 2023 - Kommunstyrelsen

Enligt gällande internkontrollreglemente ska en plan för internkontrollen för innevarande år fastställas.

Förslag till plan för internkontroll samt risk- och sårbarhetsanalys har upprättats.

BESLUTSUNDERLAG

Lisa Nilssons tjänsteutlåtande.

FÖRSLAG TILL BESLUT PÅ SAMMANTRÄDET

Petter Hultdin (V): Upprättat förslag till plan för internkontroll 2023 fastställs.

FÖRSLAG TILL KOMMUNSTYRELSEN

- Upprättat förslag till plan för internkontroll 2023 fastställs.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande
------------------------	--	--	--------------------	--------------------

Kommunstyrelsen

Process (rutin/system)	Kontrollmoment	Kontrollansvar	Frekvens	Metod	Rapportering till	Risk-bedömning	Genomförd
Nämndbeslut	Beslut fattade under 2023 har genomförts	Avdelningschef	Två gånger/år	Komplett	Kommunchef	Allvarlig	Juni/november (och redovisas med internkontroll en gång/år).
Delegationer	Kontrollera att delegationsbeslut anmäls i laga ordning till nämnd.	Avdelningschef	Två gånger/år	Komplett	Kommunchef	Måttlig	Juni/november (och redovisas med internkontroll en gång/år).
	Kontrollera att delegationsbeslut fattats enligt delegationsförteckningen	Avdelningschef	Två gånger/år	Komplett	Kommunchef	Måttlig	Juni/november (och redovisas med internkontroll en gång/år).
Medborgarinflytande	Medborgarförslag hanteras i enlighet med kommunfullmäktiges instruktioner	Avdelningschef	Två gånger/år	Stickprov	Kommunchef	Måttlig	Juni/november (och redovisas med internkontroll en gång/år).
Arbetsmiljöpolicy	Arbetsmiljöpolicy följs	Avdelningschef	Varannan månad	Stickprov	Kommunchef	Allvarlig	Kontrolleras kontinuerligt, och redovisas med internkontroll en gång/år
Personalhandbok	Rutiner gällande nyanställningar följs	Avdelningschef	Varannan månad	Stickprov	Kommunchef	Måttlig	Kontrolleras kontinuerligt, och redovisas med

							internkontroll en gång/år
Riktlinjer för rehabilitering	Riktlinjer för rehabilitering följs	Avdelningschef	Varannan månad	Stickprov	Kommunchef	Måttlig	Kontrolleras kontinuerligt, och redovisas med internkontroll en gång/år
Riktlinjer för distansarbete	Riktlinjer för distansarbete följs	Avdelningschef	Varannan månad	Stickprov	Kommunchef	Måttlig	Kontrolleras kontinuerligt, och redovisas med internkontroll en gång/år

197

Fastställd av kommunstyrelsen 2022-11-08, § x

Risk och sårbarhetsanalys för kommunstyrelsens internkontroll 2023

Bakgrund

I enlighet med gällande internkontrollreglemente § 3 ska kommunstyrelsen inom sin organisation genomföra en risk- och sårbarhetsanalys som ska ligga som grund för planering och prioritering av internkontrollarbetet. Denna riskanalys presenteras skriftligen i löpande text och genomförs med stöd av Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) metod för riskanalys för intern kontroll. Metoden baseras i grunden på genomförandet av de fyra stegen *identifiera*, *analysera*, *värdera*, och *hantera*.

Identifiera och analysera

Enligt metoden kopplas identifiering av risker med fördel till mål, uppdrag och bestämmelser. Som ett första steg i identifieringen avgränsas riskanalysen till att inte omfatta kommunstyrelsens mål/styrkort, då uppföljande kontroller av detta bedöms ske i tillräcklig form genom exempelvis delårsrapporter och verksamhetsberättelser. Identifieringen av risker fokuserar därmed endast på kommunstyrelsens uppdrag och bestämmelser. Med kommunstyrelsens reglemente som utgångspunkt, avgränsas riskanalysen i ett andra steg till att fokusera på kommunstyrelsens arbetsgivaransvar och verksamhetsansvar. Verksamheternas arbete utifrån lagar, delegationer och riktlinjer är därmed i fokus.

Identifierade risker:

- Genomförande av nämndbeslut
- Delegationsbeslut genomförs på korrekt sätt
- Medborgarinflytande främjas
- Riktlinjer, regler och rutiner följs.

För att säkerställa att kommunstyrelsens verksamheter följer de beslut som är fattade är kontrollen av genomförda nämndbeslut fortsatt central, och delegationer från kommunstyrelsen bör kontrolleras i större utsträckning än tidigare år. Kommunstyrelsen ska säkerställa att delegationsbeslut anmälts till nämnd i laga ordning, och är fattade i enlighet med kommunstyrelsens delegationsförteckning.

De uppdrag som kommunstyrelsen får delegerade till sig från kommunfullmäktige ska genomföras i enlighet med instruktioner. Sedan tidigare kontrollerar kommunfullmäktige medborgarförslag som inte har beretts färdigt två gånger per år. För kommunens demokratiska utveckling och medborgarnas möjlighet till delaktighet och inflytande bör kommunstyrelsen säkerställa att dessa genomförs i enlighet med fastställda bestämmelser.

Vidare är en central del av kommunstyrelsens verksamhet är att styrdokument (riktlinjer, regler och rutiner) tillämpas i det dagliga arbetet. Inom riskanalysen genomförs riskbedömning även på följande dokument:

- Personalhandbokens rutiner gällande introduktion av nyanställda
- Riktlinjer för rehabilitering
- Arbetsmiljöpolicy
- Riktlinjer för distansarbete

Värdera och hantera

I värderingen av riskerna utgår man från sannolikheten att risken finns eller kan uppkomma, samt hur allvarlig konsekvens den resulterar i. För att värdera detta tillämpas en färgkodad matris som SKR rekommenderar, där risken värderas utifrån allvarlighetsgrad. Se *figur 1*. Risker som bedöms vara gul (måttlig) och röd (allvarlig) ligger till grund för utvecklandet av planen för internkontroll 2023.

Figur 1: Sveriges kommuner och regioner (2018, 26). Intern kontroll. För förtroende, trygghet och utveckling.

Konsekvens	4				
	3				
	2				
	1				
		1	2	3	4
		Sannolikhet			

Följande värdering är genomförd (S=sannolikhet och K=konsekvens):

- Genomförande av nämndbeslut: $S = 3 - K = 3$ (allvarlig)
- Delegationer: $S = 3 - K = 4$ (allvarlig).
- Medborgarinflytande: $S = 3 - K = 2$ (måttlig).
- Styrdokument:
 - o Rutiner för introduktion av nyanställningar: $S = 2 - K = 2$ (måttlig).
 - o Riktlinjer för rehabilitering: $S = 2 - K = 3$ (måttlig).

- Arbetsmiljöpolicy: S = 3 – K = 3 (allvarlig).
- Riktlinjer för distansarbete: S = 2 – K = 2 (måttlig).

Riskerna i denna analys föreslås åtgärdas genom tydligare kontroll och uppföljning. Internkontrollarbetet fokuserar därför på hur kontroll ska genomföras, och samtliga risker sammanställs i *Plan för intern kontroll 2023*, där frekvensen för kontroll ökar och deadline för genomförandet tydliggörs.

§ 80

Dnr 2022.187/88

Antagande av Biblioteksplan för Malå bibliotek 2023 - 2025

I Malå kommun finns ett integrerat folk- och skolbibliotek. Biblioteksverksamheten styrs av bibliotekslagen (SFS 2013:801), som innehåller bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Lagen fastslår bl a att alla medborgare ska ha tillgång till ett folkbibliotek och att kommunerna ansvarar för folkbiblioteken.

Skolbiblioteken ingår i det allmänna biblioteksväsendet, som styrs av bibliotekslagen. Skolbiblioteken styrs även av skollagen (2010:800), som säger att *"eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek"*. Enligt skollagens förarbeten ska skolbiblioteket vara *"en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande"*. (Prop 2009/10:165, s 284). För skolbiblioteket i Malå ansvarar kommunen.

Bibliotekslagen fastslår även att *"kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet"*. Med biblioteksplan avses en av kommunal eller landstingskommunal instans antagen plan för viss biblioteksverksamhet som ger närmare besked om verksamhetens inriktning och omfattning. Den är också så utformad att medborgarens förutsättningar att påverka huvudmannens överväganden gynnas liksom möjligheterna till samverkan. (Kulturutskottet DS 2003:66, s 112).

I arbetet med Biblioteksplan för Malå bibliotek 2023 - 2025 har synpunkter från allmänheten inhämtats genom befintliga kanaler såsom facebook, instagram och på plats i det fysiska biblioteksrummet. Vidare har erfarenheter från tidigare period, utvecklingen av samhället i stort och projektlärdomar bidragit till utformningen.

Bedömning

Biblioteksplanen omfattar all biblioteksverksamhet i Malå kommun och gäller 2023 - 2025. Biblioteksplanen bedöms bidra till en jämställd och väl fungerande biblioteksverksamhet i hela kommunen.

BESLUTSUNDERLAG

Maria I Larssons tjänsteutlåtande.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande

FÖRSLAG TILL BESLUT PÅ SAMMANTRÄDET

Petter Hultdin (V): Biblioteksplan 2023 - 2025 för Malå kommun antas.

FÖRSLAG TILL KOMMUNSTYRELSEN/KOMMUNFULLMÄKTIGE

- Biblioteksplan 2023 - 2025 för Malå kommun antas.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande
------------------------	--	--	--------------------	--------------------

Biblioteksplan 2023-2025

Malå kommun

Dokumenttyp	Antagen av	Gäller från och med
Styrdokument - Biblioteksplan	kommunfullmäktige 2022-11-28, § XX, dnr 2022.XX/XX	2023-01-01
Dokumentägare	Gäller för	Gäller till och med
Kultur och teknisk enhet	Kommunstyrelsen - Kultur och teknisk enhet – Malå bibliotek	2025-12-31

Inledning

Kommuner och landsting ska enligt [Bibliotekslagen \(2013:801\)](#) anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Biblioteksplanen är ett särskilt dokument som ger besked om verksamhetens inriktning och omfattning och om samverkan. (Bilaga 1.)

[Kungliga biblioteket \(KB\)](#) som är Sveriges nationalbibliotek och en statlig myndighet, ska tillsammans med [Regionbibliotek Västerbotten](#) på regional nivå och [Malå kommun](#) på lokal nivå följa upp hur planen har utformats och hur den används.

Biblioteksverksamheten i Malå kommun

Malå bibliotek är ett folkbibliotek som även är kommunens huvudbibliotek. Malå bibliotek är dessutom ett integrerat skolbibliotek, det vill säga ett folkbibliotek som samtidigt har i uppgift att fungera som skolbibliotek. Ett övrigt utlåningsställe finns på affären i Adak.

[Kommunstyrelsen](#), ansvarar för biblioteksverksamheten i Malå kommun.

Biblioteksverksamheten regleras i huvudsak av [Bibliotekslagen \(2013:801\)](#). Det innebär att biblioteket har ett tydligt uppdrag från regering och riksdag. Syftet med biblioteksverksamheten framgår av 2§ i Bibliotekslagen:

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

För skolbiblioteket finns utöver Bibliotekslagen även bestämmelser i [Skollagen \(2010:800\)](#).

Biblioteksverksamheten i Malå kommun omfattas av det lokalt beslutade kulturpolitiska ställningstagandet, det vill säga att kulturpolitiken i Malå kommun ska bedrivas utifrån principen om armlängds avstånd. Den politiska nivån beslutar om mål, riktlinjer och ekonomiska ramar medan de konstnärliga och kvalitativa bedömningarna överläts till konstnärliga ledare och sakkunniga. (Bilaga 2)

Prioriteringar för 2023–2025

Utifrån regeringens uppdrag till biblioteken, Kungliga bibliotekets nationella biblioteksstrategi, regionala prioriteringar samt lokala förutsättningar har sex målområden valts ut som särskilt prioriterade för Malå kommun. Dessa är:

1. Samverkan
2. Barn- och ungdomsperspektivet, samt inkludering
3. Skolbiblioteket
4. Digitalisering
5. Folkbildning
6. Kulturliv

1. Samverkan

Biblioteken i Sverige samarbetar på många olika sätt för att alla ska få tillgång till landets samlade biblioteksresurser.

1.1 V8-biblioteken

Kommunbiblioteken i Dorotea, Lycksele, Malå, Norsjö, Sorsele, Storuman, Vilhelmina och Åsele utgör sedan år 2005 det interkommunala samarbetet V8 – Bibliotekssamverkan i Västerbottens inland, med en gemensam webbportal www.v8biblioteken.se där bibliotekets alla digitala tjänster finns samlade. V8-biblioteken tog fram en gemensam vision 2022. (Bilaga 3)

Bild 1. V8-biblioteken i Västerbottens inland, poster gemensam vision

1.2 Regionbibliotek Västerbotten

[Regionbibliotek Västerbotten](http://Regionbibliotek.Vasterbotten.se) har hela länet som arbetsfält och ska främja utveckling, samarbete och kvalitet i länets folkbiblioteksverksamheter. De har även i uppgift att stärka bibliotekens roll som en kraft för demokrati, delaktighet och mångfald. Regionbiblioteket har också ett litteratur- och läsfrämjande uppdrag.

Regionbibliotekets arbete sker i nära samverkan med folkbiblioteken. I dialog initierar, driver och stödjer Regionbiblioteket utvecklandet av metoder och verksamheter.

1.3. Kungliga biblioteket

[Kungliga biblioteket](#) är Sveriges nationalbibliotek och en statlig myndighet. KB har på uppdrag av Regeringen tagit fram [Demokratins skattkammare: ett förslag till nationell biblioteksstrategi \(2019\)](#) där de föreslår långsiktiga mål och strategier för att främja samverkan och kvalitetsutveckling i hela det allmänna biblioteksväsendet.

KB ansvarar även för drift och utveckling av [LIBRIS](#) som är en nationell söktjänst med information om titlar på svenska bibliotek. Malå bibliotek är ett LIBRIS-bibliotek, vilket innebär att alla nya böcker som köps in till biblioteket registreras och blir sökbara även i LIBRIS. Malå bibliotek följer [Kungliga bibliotekets rekommendationer för Fjärrlån](#).

1.4 IFLA

IFLA är en global, oberoende organisation som samlar informationsspecialister, bibliotek och deras användare. [IFLAs internationella biblioteksmanifest](#) publicerades av Svensk biblioteksförening tillsammans med UNESCO-rådet i svensk översättning år 2016. Folkbiblioteksmanifestet och skolbiblioteksmanifestet anger att: Folkbiblioteket är ett lokalt kunskapscentrum och en levande kraft för främjande av läskunnighet, utbildning, kultur och information. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunnighet och förmågan att söka information. Folkbiblioteket och skolbiblioteket är till för alla, i samhället respektive skolsamhället, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk, befattningsområde, eller social status.

Biblioteksverksamheten i Malå kommun kommer under perioden särskilt att arbeta för:

- Tillvarata Malåbygdens invånares intressen i V8-samarbetet.
- Att delta i Regionbibliotek Västerbottens kompetensutvecklingsmöjligheter.
- Att i samverkan med relevanta användargrupper och yrkeskategorier verka för införlivandet av IFLAs folk- och skolbiblioteksmanifest i samverkan.

2. Barn- och ungdomsperspektivet samt inkludering

Malå bibliotek ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Detta gäller både på fritid och på skoltid.

Barnkonventionen blev svensk lag den 1 januari 2020. Malå biblioteks arbete i förhållande till barnkonventionen följer "På barns och ungdomars villkor – Svensk biblioteksförnings rekommendationer för folkbibliotekets barn- och ungdomsverksamhet" (Bilaga 4)

DU HAR RÄTT ATT VARA DU – i alla sammanhang, och specifikt i vårt.

Bibliotek är till för alla, alla ska känna sig välkomna, sedda och respekterade.

Malå bibliotek är ett HBTQ diplomerat bibliotek. Malå bibliotek vill särskilt arbeta med inkludering för att tillvarata mångfald och olikheter. Inkludering handlar om att ge alla möjligheten att uppleva gemenskap och aktivt deltagande oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Inkludering stämmer också bra överens med hela Malå kommuns vision: "En trygg och välkomnande kommun där utveckling sker".

Biblioteksverksamheten i Malå kommun kommer under perioden särskilt att arbeta för:

- Att Malå bibliotek ska vara ett välkomnande rum för alla barn och ungdomar
- Barnkonventionen ska vara vägledande i planering, genomförande och utvärdering av bibliotekets verksamhet för barn och unga.
- Att ha ett urval av medier på de nationella minoritetsspråken och i kommunen övrigt förekommande språk.

3. Skolbiblioteket

Skolbiblioteken ingår i det allmänna biblioteksväsendet, som styrs av bibliotekslagen. Skolbiblioteken styrs även av skollagen (2010:800). Skolbibliotekets verksamhet i Malå kommun utgår från den definition av skolbibliotek som Skolverket använder. Enligt den ska skolbiblioteket vara: "...en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande". (Prop. 2009/10:165 s. 284) Skolbiblioteket är ett stöd och ingår i skolans pedagogiska arbete. Lärare har huvudansvaret för planering, genomförande och undervisning. Samsyn och samverkan mellan lärare, ledning och bibliotekarie är av största vikt för en väl fungerande skolbiblioteksverksamhet. För skolbiblioteket i Malå ansvarar kommunstyrelsen. (Bilaga 5)

I bibliotekslagen framgår att skolbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt elever med funktionsnedsättningar, elever som har annat modersmål än svenska och elever vars modersmål är något av de nationella minoritetsspråken bland annat genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till grupperns behov.

Biblioteksverksamheten i Malå kommun kommer under perioden särskilt att arbeta för:

- Lyfta bibliotekets e-tjänster som en resurs i skolan.
- Verka för ett ökat samarbete mellan bibliotekarie och lärare för att biblioteket ska fungera som en resurs i skolarbetet.
- Genomföra aktiviteter som är kopplade till läslust och litteratur

4. Digitalisering

Invånarna i Malå kommun behöver utveckla sin digitala kompetens i takt med att det offentliga Sverige ökar sina digitala tjänster. Digital kompetens innebär förmågan att använda informationsteknik och digital teknik. Digital kompetens består också av de kunnigheter som krävs för att hitta, undersöka, kritiskt värdera och skapa information i olika medier och sammanhang, det vill säga MIK – Medie- och informationskunnighet.

Digitalisering på biblioteket handlar om att fortsätta arbeta med läs- och skrivkunnighet, fast i en digital vardag. Digitalisering handlar även om nya medier och det är bibliotekets uppgift att sprida kunskap om dessa.

Kommunen har en viktig roll att nå dem som sällan eller aldrig använder internet. Att uppmuntra fler till att våga och vilja använda internet är en demokratisk angelägenhet. Det är mycket viktigt för att motverka digitalt utanförskap.

4.1 Exempel på digitala tjänster biblioteket idag erbjuder är:

- Möjlighet för personer med läsnedsättning att lyssna på talböcker via [Legimus](#)
- Gratis tillgång till E-ljudböcker och E-böcker
- Gratis tillgång till E-tidningar
- Gratis tillgång till databaser för Släkt- och hembygdsforskning
- Tillgång på biblioteket till dator, surfplatta, skrivare och scanner
- Gratis Wi-fi på biblioteket

4.2 Exempel på aktiviteter som biblioteket kan erbjuda för att stärka digital delaktighet är:

- Handledning i att hantera din mobil, surfplatta och dator
- Handledning i hur du använder bibliotekets digitala tjänster
- Handledning i MIK (Medie- och informationskunnighet)
- Handledning i informationssökning på Internet
- Digitalt Makerspace

Biblioteksverksamheten i Malå kommun kommer under perioden särskilt att arbeta för:

- Öka antalet egna nedladdare av talböcker i Legimus i Malå kommun
- Att utveckla och tillgängliggöra det digitala biblioteket i samverkan med övriga V8-bibliotek
- Att i det dagliga arbetet överväga digitala lösningar i första hand

5. Folkbildning

Folkbildning är ett samlingsbegrepp för det fria bildningsarbetet. Den bedrivs bland annat inom bibliotek, folkhögskolor, studieförbund och föreläsningsföreningar. Syftet med folkbildning är att på ett demokratiskt och jämlikt sätt få medborgarna i samhället att ta till sig ny kunskap och nya värderingar genom exempelvis studiecirklar, bibliotek, konferenser och föreläsningar utanför det traditionella skolväsendet.

Folkbiblioteken är en del av folkbildningen i betydelsen livslångt lärande som är fritt och frivilligt.

För att stödja det livslånga lärandet ska folkbiblioteket även underlätta för vuxna som bor i Malåbygden att kunna studera. Kurslitteratur tillhandahålls, i mån av resurser, genom att kurslitteraturen antingen köps in till biblioteket, lånas in från övriga V8-biblioteken eller fjärrlånas via [LIBRIS](#). Lån av kurslitteratur är gratis men väntetid kan förekomma, varför det är viktigt att kontakta biblioteket i god tid innan kursstart.

Den som går i skolan eller studerar vidare och har en läsnedsättning kan få läromedel eller kurslitteratur som talböcker, e-text och punktskrift. Ansvar är uppdelat mellan olika myndigheter och organisationer beroende på vilken typ av utbildning det gäller. Malå bibliotek hjälper till att manövrera bland [inlästa läromedel](#).

[Legimus](#) är ett digitalt bibliotek som vänder sig till dig som har en läsnedsättning. För att börja låna talböcker ska du registrera dig som talbokslåntagare på Malå bibliotek. Där kan du också ställa frågor och få mer information.

Enligt Bibliotekslagen ska biblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna, personer med annat modersmål än svenska samt barn och ungdomar. Att personer som tillhör dessa grupper är prioriterade i verksamheten betyder att de ska komma i första hand, när det kommer till resursfördelning.

Biblioteksverksamheten i Malå kommun kommer under perioden särskilt att arbeta för:

- Att arrangera programverksamhet inom många olika ämnesområden
- Att öka andelen aktiva låntagare* per invånare med 5 %
- Att utveckla den uppsökande verksamheten till de prioriterade målgrupperna

** En aktiv låntagare är registrerad användare som gjort minst ett registrerat lån under kalenderåret med sitt lånekort.*

6. Kulturliv

Folkbiblioteken är Sveriges mest spridda kulturinstitution, med 63 miljoner fysiska besök år 2017 enligt Kungliga bibliotekets statistik. Utöver fysiska och digitala böcker erbjuder folkbiblioteken idag ett stort antal andra medier och tjänster, och en bred programverksamhet. De är också ofta en viktig mötesplats i lokalsamhället.

Programverksamhet avser förannonserade publika aktiviteter och evenemang. Det är aktivitets- och evenemangstillfällen, som anordnas av eller i samarbete med bibliotekspersonal. Programverksamheten ska ha koppling till bibliotekslagen och bidra till upplevelser.

Malå bibliotek samverkar med Malå turistinformation för annonsering av arrangemang.

Malå biblioteks kulturarrangemang annonseras i följande kanaler:

V8-bibliotekens hemsida: [Startsida - V8-biblioteken \(v8biblioteken.se\)](https://v8biblioteken.se)

Malå kommuns Facebook-sida: [Malå - med allt så nära | Facebook](https://www.facebook.com/malå)

Malå kommuns informationsblad till invånare.

6.1 Utåtriktad Programverksamhet

Verktyg för genomförande av programverksamhet som räknas i KB:S nationella biblioteksstatistik (2021): Boksamtal, Skapande, Berättarstund, Utställning, Bokcirkel öppen, Filmvisning, Föreläsning, Bokcirkel slutet, Datakurs, Teater, Biblioteksinformation, Författarbesök, Musik, Skrivkurs, Övriga aktiviteter, BVC, Sångstund. Programverksamhet är avgiftsfri för att alla ska ges möjlighet att delta.

Biblioteksverksamheten i Malå kommun kommer under perioden särskilt att arbeta för:

- Normbrytande programverksamhet
- Att samverka med studieförbund, föreningsliv, näringsliv och andra kommunala institutioner
- Att stå upp för bibliotekets demokratiska uppdrag genom att vara en förebild i arbetet för mänskliga rättigheter och demokratiska värderingar.

Bilaga 1. Bibliotekslagen (2013:801)

Bilaga 2. Kulturpolitiskt ställningstagande i Malå kommun

Bilaga 3. V8-bibliotekens vision

Bilaga 4. På barns och ungdomars villkor – Svensk biblioteksförenings rekommendationer för folkbibliotekets barn- och ungdomsverksamhet

Bilaga 5. Malå skolbiblioteksverksamhet

Bibliotekslag;

utfärdad den 31 oktober 2013.

SFS 2013:801

Utkom från trycket
den 12 november 2013

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs följande.

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, landstingen, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, landsting, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar landstingen och de kommuner som inte ingår i ett landsting.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.

¹ Prop. 2012/13:147, bet. 2013/14:KrU2, rskr. 2013/14:26.

6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag.

214

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

11 § Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.

215

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka.

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (1991:900) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen.

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2014, då bibliotekslagen (1996:1596) ska upphöra att gälla.

SFS 2013:801

På regeringens vägnar

FREDRIK REINFELDT

BEATRICE ASK
(Kulturdepartementet) 216

Kulturpolitiskt ställningstagande i Malå kommun

MALÅ
Med allt så nära

Fastställt av kommunfullmäktige 2021-04-26, § 24

Kulturpolitiskt ställningstagande i Malå kommun

Kulturpolitiska utgångspunkter

Kulturpolitiken bedrivs utifrån ett trenivåstyre bestående av nationell, regional och kommunal nivå där varje nivå ansvarar för sina respektive delar inom kulturpolitiken. Utgångspunkten för Malå kommun är Kulturplan Region Västerbotten 2020-2023, vilket också inspirerat innehållet i detta styrdokument.

I Malå kommun finns specifikt för kulturområdet en sedan tidigare antagen kultur- och fritidsplan (2018-05-17 §18), sammanlänkad med lokal biblioteksplan (2019-12-02 §159). Vid revidering av dessa planer ska det kulturpolitiska ställningstagandet integreras alternativt biläggas. Detsamma gäller övriga styrdokument som berör kulturområdet.

Kulturkommunen Malå kännetecknas av ett aktivt och drivande föreningsliv, en betydande samisk kultur, en levande folkbildningstradition, professionella kulturskapare och kommunala institutioner Bibliotek och Kulturskola med hög kvalité. Kommunen understödjer det lokala kulturlivet utifrån sina särskilda förutsättningar bland annat enligt antagna *Regler för bidrag till föreningar och studieförbund, nominering av stipendiater i Malå kommun* samt genom delaktighet vid utvecklingsprocesser och projekt.

Kulturella värden, det vill säga estetiska, andliga, sociala, historiska och symboliska värden, liksom mångfald, är viktiga för samhällsutvecklingen. Dessa värden är också viktiga för individers personliga utveckling och bidrar till goda förutsättningar för både hälsa, livsmiljö, tillväxt och demokratisk utveckling. Goda jämlika möjligheter att utveckla kreativitet och engagemang har många positiva effekter.

Kulturpolitiska ställningstaganden

I enlighet med den regionala nivån (Kulturplan Region Västerbotten 2020-2023) ska kulturpolitiken i Malå kommun bedrivas utifrån principen om armlängds avstånd. Den politiska nivån beslutar om mål, riktlinjer och ekonomiska ramar medan de konstnärliga och kvalitativa bedömningarna överläts till konstnärliga ledare och sakkunniga.

Kulturens egenvärde och den konstnärliga friheten är vägledande och kulturen ska vara fri, dynamisk och ifrågasättande med ett mångfacetterat och kvalitativt utbud. Samtidskonsten måste alltid få verka på egen fri grund utifrån sina egna specifika förutsättningar och perspektiv.

V8-biblioteken i Västerbottens inland

Oavsett vem jag är eller var i inlandet jag befinner mig,
upplever jag att biblioteket är till för mig

Jag vet att biblioteket är till för alla och känner mig där
sedd, välkommen och respekterad

För mig med funktionsnedsättning, för mig som tillhör
en nationell minoritet eller ett urfolk, för mig med annat
modersmål än svenska, för mig som hbtq+person och för
mig som barn eller ung erbjuder biblioteket ett viktigt
utbud och service, både i det fysiska och digitala biblioteks-
rummet

Jag vet att biblioteket prioriterar samisk litteratur och kultur
samt står upp för samernas rättigheter

För mig som barn ger biblioteket mig lust att läsa

Jag får på biblioteket tillgång till ett rikt kulturutbud i inlandet

Biblioteket ger mig som boende i inlandet möjlighet till
livslångt lärande och utveckling

Biblioteket är en motkraft till desinformation och vägleder
mig i ett alltmer komplext medielandskap

Jag vet att biblioteket arbetar för hållbar utveckling och lyfter
de unika förutsättningarna för inlandet

Biblioteket finns på de plattformar där jag lever mitt liv

 Bibliotekssamverkan i Västerbottens inland

Deklarationen om barnets rättigheter antogs av FN 20 november 1989. Sverige anslöt sig till den 1990. Många kommuner har sedan dess fattat beslut som innebär att nämnder och förvaltningar på olika sätt ska arbeta i enlighet med barnkonventionen.

Rekommendationerna för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet bygger på tillämpbara artiklar i konventionstexten. De kan användas som en utgångspunkt för ett tydligare barnperspektiv när man formulerar mål för verksamheten och i utformningen av det dagliga arbetet på biblioteken.

Svensk Biblioteksförning
Specialgruppen för
barnbiblioteksverksamhet 2003

Rekommendationerna är utarbetade av barnbibliotekskonsulenter vid länsbiblioteken i Gävleborgs, Stockholms, Sörmlands, Uppsala, Västmanlands och Örebro län.

Svensk Biblioteksförning är en ideell förening med uppgift att verka för ett nationellt bibliotekssystem av hög standard. Föreningen har både bibliotek och enskilda personer som medlemmar och samlar drygt 2 700 personer inom svenskt biblioteksväsende.

Svensk Biblioteksförning
Saltmätargatan 3A
Box 3127
103 62 STOCKHOLM
Tel 08-545 132 30
Fax 08-545 132 31
E-post info@biblioteksforeningen.org
Hemsida www.biblioteksforeningen.org

På barns och ungdomars villkor

Svensk Biblioteksförnings
rekommendationer för
folkbibliotekens barn- och
ungdomsverksamhet

På barns och ungdomars villkor

Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.

FN:s konvention, artikel 3, om barnets rättigheter antagen av FN:s generalförsamling den 20 november 1989

Alla barn och ungdomar har rätt till bibliotek. Bibliotekens insatser för barn och ungdomar utgår från FN:s konvention om barnets rättigheter och syftar till att i alla tillämpbara delar uppfylla barnkonventionen. Barnens bästa ska alltid komma i främsta rummet.

Det innebär att:

- Barnperspektivet ska vara utgångspunkten för biblioteket. Barns och ungdomars egna behov ska vara vägledande för verksamheten. De ska kunna påverka denna och de ska erbjudas möjligheter att uttrycka sig i biblioteket.
- Biblioteket ska bidra till att stärka barns och ungdomars personlighetsutveckling, liksom deras utveckling till aktiva, demokratiska samhällsmedborgare.
- Biblioteket ska vara en fristad och mötesplats för barn och ungdomar, där de möts med respekt av engagerade och kunniga vuxna. "Biblioteket ska vara ett roligt ställe där det händer saker."
- I biblioteket ska finnas ett rikt, varierat och aktuellt utbud av medier som speglar världen ur ett barn- och ungdomsperspektiv. Anpassade medier ska erbjudas barn och ungdomar som behöver det.
- Bibliotekets verksamhet, lokaler och information ska vara tillgängliga för barn och ungdomar med funktionshinder.
- Barn och ungdomar ska ges vana ~~2022~~ använda bibliotek och redskap för att orientera sig i en svåröverskådlig och gränsöverskridande medievärld.
- Biblioteket ska erbjuda komplement och alternativ till utbudet i lokalsamhället.
- Biblioteket ska vara en del av samhällets nätverk för barn och ungdomar när det gäller språkutveckling, kulturarv, kulturupplevelser och eget skapande.
- Biblioteket ska tillsammans med föräldrar, barnhälsovård, förskola och skola lägga grunden till det livslånga lärandet och hjälpa barn och ungdomar att skapa sammanhang i tillvaron.
- Biblioteket ska stimulera till nyfikenhet och läslust. För muntligt berättande, upplevelseläsning och för barns och ungdomars eget kunskapssökande ska biblioteket vara ledande. Biblioteket ska vara aktivt och uppsökande.
- Barns och ungdomars användande av biblioteket ska inte begränsas av ekonomiska hinder.
- Biblioteket ska vara en angelägenhet för alla barn och ungdomar.

§ 78

Dnr 2022.190/14

Fastställande av Handlingsplan för bygdemedel 2023, Malå kommun

I lagen om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet och i förordningen om bygde- och fiskeavgifter regleras hur bygdemedel får användas. Lagstiftningen säger följande om bygdeavgiftsmedel.

... tillgodose allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten eller anläggningar för denna. (Lag (1998:812) om vattenverksamhet 6 kap 1 §, utdrag).

... användas till investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna. (Förordning 1998:928 om bygde- och fiskeavgifter 8 §, utdrag).

Enligt förordningen ska medlen användas till investeringar eller till projekt med investeringskaraktär för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna.

Malå kommun ska årligen upprätta en handlingsplan för hur bygdemedlen ska användas i hela kommunen; byar och centralort. Handlingsplanen ska därefter godkännas av länsstyrelsen. Utgångspunkt för Malå kommuns Handlingsplan för bygdemedel 2023 är Regional utvecklingsstrategi (RUS) och Lokal Utvecklingsstrategi (LUS). Malå kommun ser Agenda 2030 som central. För år 2023 föreslås följande som särskilda prioriteringar.

Särskild prioritering 2023: Affärsmodeller i flera kompletterande riktningar.

Särskild prioritering 2023: Utveckla kultur och kulturarv.

Särskild prioritering 2023: Likvärdigt deltagande i arbets- och samhällsliv, särskilt genom utbildning.

Nytt förslag år 2023 är vidare att avsätta 60 000 SEK för omvärldsbevakning och insatser som främjar inflyttning och att bo, leva, verka i hållbara Malåbygden. Tillsammans föreningsliv och näringsliv i samverkan, samordnas av utvecklings- och arbetsmarknadsenheten.

Handlingsplanen är ett verktyg för att uppnå de två övergripande hållbarhetsmålen i LUS; *Malå en cirkulär plats 2030* och *Malå en levande plats 2030*.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande

Handlingsplanen utgår från kommunens styrkort och mål och beaktar gällande integrationsstrategi, serviceplan och övriga relevanta strategiska planer och styrdokument.

I syfte att uppmuntra och möjliggöra utvecklingsinitiativ med särskilt fokus på näringslivs- och attraktivitetsfrämjande resultat, jfr projekt *Utveckling av näringslivet och företagsklimatet i Malå kommun*, har medel reserverats och är sökbara för företag och/eller föreningar i samverkan även år 2023.

Malå kommuns Handlingsplan för bygdemedel 2023 är förankrad med handläggare vid Länsstyrelsen i Västerbottens län. Bygdemedel är en möjliggörare för företags- och föreningslivets utveckling i Malå kommun och bidrar till en levande landsbygd.

Bedömning

Föreslagen handlingsplan bedöms komma både kvinnor, män, flickor och pojkar till gagn.

Bygdemedel för allmänna näringslivsfrämjande åtgärder ska ses utifrån ett bredare perspektiv och även omfatta åtgärder som långsiktigt bidrar till utveckling och stimulering av näringslivet med följande mål.

- I Malå kommun sker tillväxt.
- I Malå kommun ökar nyföretagandet.
- I Malå kommun utvecklas samhälls- och näringslivet genom tillämpning av nya metoder.

Bygdemedel till föreningar bör bedömas utifrån nedanstående mål.

- I Malå kommun kan alla invånare utöva och utveckla sina intressen.
- Malå kommun är en attraktiv plats för bosättning och arbete, framförallt för unga kvinnor och män.
- I Malå kommun finns ett brett utbud av attraktioner med hög kvalitet inom området hälsa och det kulturturistiska området.

Agenda 2030 ska beaktas vid handläggning av projekt som beviljas Bygdemedel. Vid bedömning och beslut ska hänsyn tas till för år 2023 särskilda prioriteringar.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande
------------------------	--	--	--------------------	--------------------

BESLUTSUNDERLAG

Anna-Karin Horneys tjänsteutlåtande.

FÖRSLAG TILL BESLUT PÅ SAMMANTRÄDET

Petter Hultdin (V): Malå kommuns Handlingsplan för bygdemedel 2023 fastställs.

FÖRSLAG TILL KOMMUNSTYRELSEN

- Malå kommuns Handlingsplan för bygdemedel 2023 fastställs.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande
------------------------	--	--	--------------------	--------------------

Malå kommun

Handlingsplan för bygdemedel 2023

Bygdemedel är pengar som kan sökas i bygder som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft. Pengarna ska i första hand gå till reparationer av skador som uppkommit på grund av vattenregleringen. Utöver detta går det även att söka bygdemedel för investeringar som är till allmän nytta i bygden.

Uppföljning bygdemedel Gurans Gym

Bygdemedel Rattställdhets Rättshög
Uppföljning bygdemedel Malå IF Volleyboll

Uppföljning bygdemedel Malåborg Handikappföreningen

Uppföljning bygdemedel Svedjan byaförening

Fastställd av Kommunstyrelsen 2022-11-08 § XX

1. Bakgrund

Hur bygdemedel får användas regleras i lag (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, och förordning (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter. Lagstiftningen säger följande om bygdeavgiftsmedel: Enligt 6 kap. 1 § med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet ska bygdeavgiftsmedel tillgodose allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten eller anläggningar för denna. Enligt 8 § kan bygdemedel användas till investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna.

Malå kommun ska årligen upprätta en handlingsplan för hur bygdemedlen ska användas i hela kommunen. Handlingsplanen ska därefter godkännas av Länsstyrelsen. Handlingsplanen ska vara kopplad till och utformad i enlighet med länets regionala utvecklingsstrategi, Malå kommuns antagna styrkort och mål, lokala utvecklingsstrategi, integrationsstrategi, serviceplan och övriga relevanta strategiska planer och styrdokument. Vidare ska bygdemedel användas med hänsyn till planerade och pågående projekt.

De insatser som Malå kommun vill prioritera med stöd från bygdemedel bör vara långsiktiga och bidra till kontinuerlig utveckling av bygden genom service- och landsbygdsutveckling. För att bygdemedlen ska användas effektivt kan möjligheten till medfinansiering av projekt inom EU:s strukturfondsprogram samt övriga möjligheter till uppväxling beaktas.

2. Utgångspunkt

Investeringarna ska vara inkluderande, främja ett allmänt intresse och vara till nytta för kommuninvånare och föreningar i byar och centralort. Vidare handlar det om allmänna näringslivsfrämjande insatser som inte riktar sig direkt till ett enskilt eller några få företag. Bygdemedlen bör även kunna disponeras som medfinansiering i tillväxt- och attraktivitetsskapande projekt. Bidrag lämnas inte till enskilda personer eller företag.

Malå kommun ser Agenda 2030 som central och vill genom handlingsplan för bygdemedel därför verka för att målen nås, genom omvärldsbevakning och ett tydligare fokus på omställning. Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Globala målen är integrerade, odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: ekonomisk, social och miljömässig.

3. Förslag till prioriterade investeringar 2023

Kommunfullmäktige fastställde 2021-10-25, § 61 en lokal utvecklingsstrategi för Malå kommun 2030, *Malå – en attraktiv plats HÄR olikheter skapar utvecklingskraft 2030* (LUS 2030). Den lokala strategin LUS 2030 är direkt kopplad till den Regionala utvecklingsstrategin, *Västerbotten – en attraktiv region där olikheter skapar utvecklingskraft* (RUS 2020-2030). Handlingsplan för bygdemedel är ett verktyg för att uppnå de två övergripande hållbarhetsmålen i LUS 2030; *Malå en cirkulär plats 2030* och *Malå en levande plats 2030*. Handlingsplanens förslag till prioriteringar av investeringar harmoniserar av den anledningen med LUS 2030:

Malå – en nytänkande och smart kommun

- Prioritering: Digitalisering och nya lösningar
- Prioritering: Utveckling av innovationer

Malå – en kommun med platsbaserad hållbar näringslivsutveckling

- Prioritering: Växande, starkare företag och nya livskraftiga företag
- **Särskild prioritering 2023: Affärsmodeller i flera kompletterande riktningar**

Malå – en nära tillgänglig kommun

- Prioritering: Investeringar i hållbara transportsystem
- Prioritering: Hållbar mobilitet
- Prioritering: Investeringar i digital infrastruktur

Malå – en kommun med hållbara livsmiljöer att bo, leva och verka i

- Prioritering: Utveckla och förvalta naturarv, livsmiljöer och en aktiv fritid
- **Särskild prioritering 2023: Utveckla kultur och kulturarv**
- Prioritering: Hållbar konsumtion, inklusive energianvändning

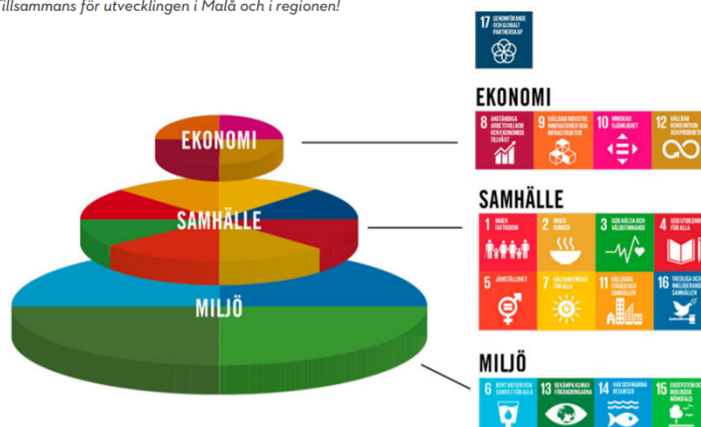
Malå – en hälsofrämjande kommun

- Prioritering: Hälsosamma levnadsvanor
- Prioritering: Hälsosamma arbets- och verksamhetsmiljöer
- Prioritering: Trygg vård och social omsorg, särskilt för barn, unga och sårbara grupper

Malå – en kommun rik på kompetenser

- **Särskild prioritering 2023: Likvärdigt deltagande i arbets- och samhällsliv, särskilt genom utbildning**

Tillsammans för utvecklingen i Malå och i regionen!

4. 2023 års disponibla bygdemedel ska fördelas enligt följande

4.1.1 Allmänna näringslivsfrämjande insatser

Allmänna näringslivsfrämjande insatser erhåller 60 % av disponibla bygdemedel för år 2023, i vilket ingår fördelning till enskilda projekt och i projekt som kräver offentlig medfinansiering. Agenda 2030 ska beaktas vid handläggning av projekt som beviljas bygdemedel.

Mål

Allmänna näringslivsfrämjande åtgärder ska ses utifrån ett bredare perspektiv och även omfatta åtgärder som långsiktigt bidrar till utveckling och stimulering av näringslivet i hela Malå kommun.

- I Malå kommun sker tillväxt.
- I Malå kommun ökar nyföretagandet.
- I Malå kommun utvecklas service, samhälle- och näringsliv genom tillämpning av nya metoder.

Åtgärder

Insatserna ska omfatta utveckling och stimulering av näringsliv och samhälle i hela Malå kommun. Det kan ske genom bland annat bygdemedel till kommunens näringslivsarbete för näringslivsfrämjande insatser d.v.s. Malå kommuns strategiska arbete och det operativa näringslivsarbete som ligger utanför ordinarie verksamhet, konsulttjänster och kompetensinsatser som främjar service-, samhälls- och näringslivsutvecklingen. Investeringar av olika slag ska tolkas relativt vitt och omfattar även mjukare investeringar i form av exempelvis kommunal medfinansiering av EU-projekt.

År 2023 avsätts 60 000 kronor för omvärldsbevakning som syftar till insatser som främjar inflyttning och att bo, leva och verka i hållbara Malåbygden. Tillsammans föreningsliv och näringsliv i samverkan, samordnas av Utveckling- och arbetsmarknadsenheten.

År 2023 avsätts 110 000 kronor till medfinansiering av temaveckan "Här finns jobben och möjligheterna".

År 2023 avsätts 60 000 kronor till finansiering för implementering av Serviceplan för Malå kommun.

År 2023 avsätts 210 000 kronor för Malå en levande och/eller cirkulär plats, med särskilt fokus på näringslivs- och attraktivitetsfrämjande resultat. Se bilaga Handlingsplanärende Malå en levande och/eller cirkulär plats.

År 2023, de 200 000 kronor som reserverades 2022 till medfinansiering i syfte att möjliggöra utveckling av arbetet med kultur och kulturarv, överförs till 2023.

3.1.2 Kommunens föreningsliv

Föreningslivet i Malå kommun erhåller 40 % av disponibla medel för år 2023. Bygdemedlen ska möjliggöra föreningsutveckling för en levande landsbygd i Malå kommun – i byar och centralort. Agenda 2030 ska beaktas vid handläggning av projekt till föreningslivet som beviljas bygdemedel.

Mål

- I Malå kommun kan alla invånare utöva och utveckla sina intressen.

- Malå kommun är en attraktiv plats för bosättning och arbete, framförallt för unga kvinnor och män.
- I Malå kommun finns ett brett utbud av attraktioner med hög kvalitet inom området hälsa och det kulturturistiska området.

Åtgärder

Insatserna kan omfatta såväl 'mjuka' investeringar – stöd till kompetensutveckling och digitalisering, som 'hårda' investeringar – stöd till fysiska investeringar.

5. Kriterier för ansökan, genomförande och redovisning

Bygdemedel kan sökas av Malå kommun, ideella föreningar och organisationer i hela kommunen. I förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter finns begreppet "berörd bygd". Med berörd bygd avses hela kommunen. Privatpersoner och företag är inte berättigade att söka.

Sökande organisationer och föreningar ska vara registrerade i Malå kommuns föreningsregister och kunna presentera stadgar, verksamhetsberättelse, resultaträkning, balansräkning, revisionsberättelse och protokoll som styrker firmatecknare. Utbetalningar sker enbart till föreningens konto.

Ansökan ska skickas till Länsstyrelsen i Västerbotten genom Tillväxtverkets e-tjänst Min ansökan och ska vara registrerad i myndighetens diariesystem senast den 30 september, 2023.

Länsstyrelsen Västerbotten, vidarebefordrar inkomna ansökningar till Malå kommun för yttrande, vilket sker utifrån gällande delegationsförteckning. Länsstyrelsen fattar därefter beslut, där Malå kommuns yttrande har mycket stor tyngd. Länsstyrelsen granskar och utbetalar, om nödvändigt i samråd med kommunen. Medel får inte utgå återkommande till en och samma förening/organisation och för samma ändamål. Det ändamål som bygdemedel beviljats för får inte utan vidare ändras. Förändringsunderlag skickas till Länsstyrelsen som prövar om förändring kan ske.

Föreningar i Malå kommun beviljas 90% av godkända kostnader i stöd. Det innebär att föreningen förväntas att själv stå för minst 10 % i kontantinsats. För att bygdemedlen ska komma så många föreningar som möjligt till del uppgår högsta beviljade belopp per förening till 25 000 SEK. Det innebär 90% av godkända kostnader, upp till 25 000 SEK, är det högsta belopp som kan utgå som bidrag till en förening.

Stöd får *inte* beviljas till rena driftkostnader eller som kostnadstäckning för företag/föreningar i kris.

När kommunen ansöker om bygdemedel får dessa inte gå till investeringar som tillhör kommunens primärverksamhet. Medlen får inte heller användas till löpande driftskostnader. Ansökningarna ska formuleras i projektform med syfte, mål, målgrupp, aktiviteter, tidsplan och kostnadsplan. Behöver en investering finansieras ur mer än ett års disponibla medel bör en projektplan upprättas. Vid slutredovisning ska projektet redovisas utifrån beviljad ansökan. Objekt för vilket bidrag beviljats, ska vara slutfört inom tre år i enlighet med beslut. Medel beviljas inte till redan påbörjade projekt. Arbetet får inte påbörjas förrän ansökan inkommit. Malå kommun ansöker till Länsstyrelsen om

bygdemedel för allmänna näringslivsfrämjande insatser, i enlighet med godkänd handlingsplan för bygdemedel. Ansökan om utbetalning skickas till Länsstyrelsen i enlighet med anvisningar på Länsstyrelsens hemsida.

6. Riktlinjer för hantering av bygdemedel

Vid hantering av bygdemedel ska följande riktlinjer tillämpas:

- Länsstyrelsens fastställda riktlinjer och handbok.
- Malå kommuns handlingsplan för hantering av bygdemedel enligt befintlig skrivning.

Malå – en attraktiv plats HÄR olikheter skapar utvecklingskraft!

232

Vill du testa och utveckla en eller flera idéer i samverkan med andra som bidrar till Malå en levande plats och/eller en cirkulär plats*?

Efter initiativ från vårt lokala näringsliv genom enkät "Utveckling av näringslivet och företagsklimatet i Malå kommun 2021" kan Utveckling- och arbetsmarknadsenheten möjliggöra för nytänkande och drivna personer att utveckla och genomföra en utvecklingsidé som bidrar till Malå – en attraktiv plats HÄR olikheter skapar utvecklingskraft. Initiativet möjliggörs genom handlingsplan för bygdemedel 2023 för att stärka företagsklimatet i kommunen.

Inkomna projektansökningar beslutas av enhetschef Utveckling- och arbetsmarknad, bedömningsgrunderna är följande:

- Idéerna ska bidra till en hållbar utveckling, det vill säga att både ekonomiska, sociala och miljömässiga perspektiv ska beaktas och genomförandet ska ske utan att äventyra generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.
- Idéerna ska bidra till att skillnader mellan grupper utjämnas för en jämställd och inkluderande utveckling i Malå kommun.
- Idéerna ska genomföras i samverkan med aktörer från näringsliv och/eller föreningsliv.
- Idéerna ska bidra till utveckling av Malå – en attraktiv plats här olikheter skapar utvecklingskraft.
- Idéerna ska behandla alla lika och genomföranden som bidrar till mångfald och möten över socioekonomiska gränser är prioriterade.

För ändamålet är det avsatt 200 000kr för år 2023, fler projekt med mindre budgetomslutning som bidrar till måluppfyllnad prioriteras framför projekt med högre budget. Sökande kan vara företag och/eller föreningar i samverkan.

Projektidéer som beviljas medel ska avrapporteras månadsvis, och slutrapporteras senast 31/12 2023. I slutrapporten ska det redogöras för vilka idéer/aktiviteter som har genomförts. Vad blev resultatet? Vem har gjort vad – hur såg samverkan ut inom gruppen? Hur projektet bidragit till måluppfyllelse; Malå en levande plats och/eller Malå en cirkulär plats. Vidare ska ekonomisk redovisning inlämnas.

Vill du vara med, testa och utveckla idéer som bidrar till Malå en levande plats och/eller Malå en cirkulär plats? Skicka en projektansökan där följande framgår:

- Namn, kontaktuppgifter och kontonummer
- En beskrivning av projektidén
- Förväntat resultat och fortsatt utveckling efter projekttiden
- Tillfrågade eller tiltänkta samverkanspartners
- Budget

Projektansökan skickas genom ett mail till: kommunstyrelsen@mal.se skriv i ämnesraden PROJEKT HANDLINGSPÅN BYGDEMEDEL. Enhetschef utveckling och arbetsmarknad ser skyndsamt över projektansökningarna, handlägger, och beslutar så snart som möjligt för att möjliggöra att insatsen kan ske under år 2023.

Kontakt
Anna Karin Horney
Utveckling- och arbetsmarknadsenheten
Tel: 0953-140 76

**MALÅ
KOMMUN**

En levande plats år 2030

Malå välkomnar nya invånare och har goda livsvillkor i hela kommunen. En levande plats bidrar till att uppfylla de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 och beskriver vägen till Malå 2030. En levande plats har många små kreativa företag, en levande service på orten, en aktiv fritid och ett brett utbud för bosatta och besökare året runt. En levande plats innebär att Malå hanterar skillnader i ekonomiska förutsättningar och minskar ekonomiskt utanförskap. Ingen är undernärld och Malå tryggar sin livsmedelsförsörjning samt ställer om mot ett hållbart samhälle och näringsliv. År 2030 lever Malås invånare i en stark demokrati där mänskliga rättigheter är centrala och det levande civilsamhällets självklara, egenvärde respekteras. Dessutom lever invånarna hälsosamma liv med ett gott välbefinnande. De har tillgång till inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet, med ökade möjligheter för livslångt lärande. Det finns anständiga arbetsvillkor för alla.

En cirkulär plats år 2030

Enligt den Regionala utvecklingsstrategins definition: ” En cirkulär plats ser möjligheter och använder sina tillgångar för att skapa goda ekonomiska förutsättningar, samtidigt som den bidrar till omställningen mot ökad hållbarhet. En cirkulär plats bidrar till de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030 som handlar om näringsliv, infrastruktur, ekosystem och klimat. En cirkulär plats innebär att Västerbotten säkerställer tillgång och förvaltning för vatten och sanitet, liksom tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi.

§ 77

Dnr 2022.188/00

Förlängning av Serviceplan för Malå kommun 2021 - 2022 att omfatta även 2023

Kommunfullmäktige beslutade 2021-06-28, § 44 att fastställa Serviceplan 2021 - 2022 för Malå kommun. Med anledning av att arbete med ny plan är tänkt att integreras med det nyligen beviljade projektet *Medskapande processer för hållbar service i Malåbygden*, finansierat av landsbygdsprogrammet via Tillväxtverket, föreslås nuvarande serviceplan förlängas att även omfatta 2023, till dess att en ny plan arbetats fram under perioden fram till sommaren 2023.

Syftet med projektet *Medskapande processer för hållbar service i Malåbygden* är att stärka kommunens kapacitet att möta och samarbeta med lokala aktörer. Målet är att etablerade samarbeten har lagt grunden för och möjliggjort ett gemensamt framttagande av relevanta planer och utveckling av nödvändiga och önskvärda servicelösningar.

Projektet består av att

- Etablera och genomföra samarbeten med lokalsamhället via lokala aktörer på en eller fler platser i kommunen.
- Utveckla interna arbetssätt och rutiner, inklusive intern förankring för att arbetet ska bli långsiktigt.
- Delta i gemensamma nationella träffar för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.

Projektet pågår under perioden 2022-09-01--2024-08-31 och omsluter 624 602 kr, varav 80 % är externa medel från landsbygdsprogrammet via Tillväxtverket. Av dessa är 160 820 kr reserverade för arvode till lokala aktörer som engagerar sig och lägger tid i projektets processer och aktiviteter, vilket är ett nytt grepp som aldrig tidigare provats med koppling till Malå kommuns serviceplanarbete tidigare.

Bedömning

Med projekt *Medskapande processer för hållbar service i Malåbygden* skapas nya förutsättningar för ett medskapande arbete kopplat till framtidens serviceplan för Malå kommun. Genom att förlänga befintlig plan tillskapas utrymme för de processer som möjliggörs genom projektet och en ny serviceplan kan ta form.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande

BESLUTSUNDERLAG

Maria I Larssons tjänsteutlåtande.

FÖRSLAG TILL BESLUT PÅ SAMMANTRÄDET

Petter Hultdin (V): Serviceplan 2021 - 2022 för Malå kommun förlängs att omfatta även år 2023.

FÖRSLAG TILL KOMMUNSTYRELSEN/KOMMUNFULLMÄKTIGE

- Serviceplan 2021 - 2022 för Malå kommun förlängs att omfatta även år 2023.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande
------------------------	--	--	--------------------	--------------------

SERVICEPLAN 2021 - 2022

för Malå kommun

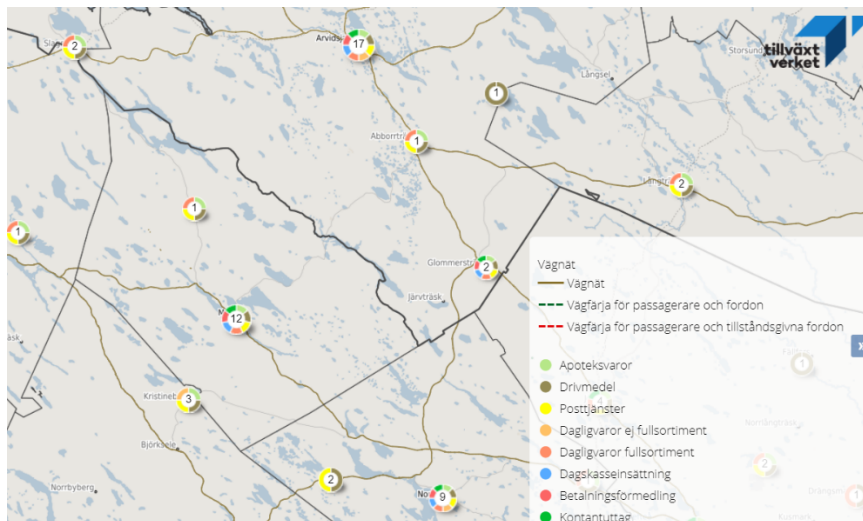
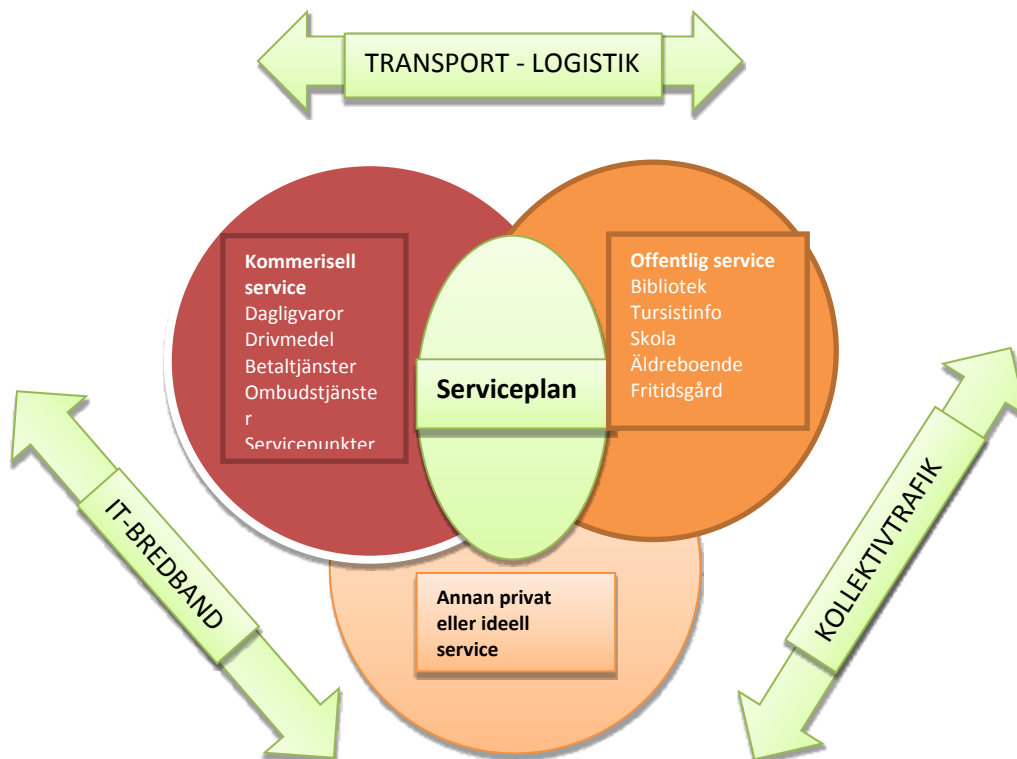

Bild över olika servicetjänster som erbjuds i Malå kommun med gränsande kommuner.

(PIPOS januari 2021)

Fastställd av KF 210628, § 44. **Förlängd att gälla t o m 2023, KF 221128, § xx**

Serviceplan

237

Kommersiell serviceplan för Malå kommun 2021 – 2022

Förord

Malå kommuns Översiktsplan 2030 utgör kommunens övergripande strategiska dokument. Den kommersiella serviceplanen för Malå kommun harmoniserar med förslaget till Lokal utvecklingsstrategi för Malå kommun 2030 och insatserna ska samordnas. Kommunen värderar möjligheten att kunna bo och verka i landsbygdsområden och i tätorten högt. För att det ska vara möjligt även i framtiden så är god tillgänglighet till offentlig och kommersiell service av stor betydelse. Detta är den kommersiella serviceplanen för Malå kommun 2020 - 2022.

Kommunen har en nyckelroll i lokala utvecklingsfrågor och ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns i kommunen. Kommunen har till uppgift att ta fram planer samt ansvara för vård, skola och omsorg. Kommunen ska skapa förutsättningar för landsbygdsutveckling och hållbar platsbaserad näringslivsutveckling. Samordning av kommunal service samt privat och ideellt serviceutbud är också en mycket viktig uppgift. Enlig Kommunallagen (KL) ska kommunerna behandla alla medlemmar lika vid upphandling och det är inte tillåtet att gynna enskilda näringsidkare. Däremot får kommunen genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen vilket är viktigt. När det gäller upphandling är det av vikt att kommunerna i regionen skapar förenklade upphandlingsunderlag som underlättar för små och lokala anbudslämnare. Kommunen ska vidare planera varuförsörjningen på ett sådant sätt att behovet av statligt stöd till butiker och drivmedelsanläggningar i gles- och landsbygd kan bedömas. I Västerbotten utgör serviceplanerna ett viktigt verktyg vid bedömning av stöd.

I den kommersiella serviceplanen för Malå kommun finns kommunens strategiska serviceor-ter och servicepunkter beskrivna och vilken servicenivå som dessa bör omfatta.

En tillfredsställande service för företag och boende på lands- och glesbygd innebär mindre behov av långa inköpsresor och därmed minskat transportarbete och utsläpp. Samordnade inköpsresor kan också begränsa utsläppen. Energikartläggning och besparing i butiker minskar kostnader och bidrar till förbättrade överlevnadsförutsättningar samtidigt med miljömässiga vinster. Lokal upphandling till skola och omsorg kan bidra till minskade varutransporter liksom lösningar med samordnade varutransporter.

Möjligheterna till lokal upphandling kan också förbättra lanthandlarnas ekonomiska lönsamhet. Ekonomisk hållbarhet för lanthandeln och drivmedelshandeln innebär krav på tillräcklig omsättning och lönsamhet. Vid minskande kundunderlag, bristande köptrohet, sjunkande omsättning, betydande investeringsbehov och ökande driftkostnad blir det allt svårare att driva en funktionell butik. När butiksöverlåtelse aktualiseras finns ofta risk för nedläggning.

I Västerbottens regionala serviceprogram 2014 - 2020 avgränsas servicen till dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, paket, försändelser och ombud. I Malå kommuns serviceplan har vi valt att använda samma avgränsningar gällande serviceutbud.

Innehåll	238
1 Inledning.....	4
2 Mål och syfte	5
2.1 Övergripande mål för Malå kommun	5
2.2 Delmål	5
2.3 Syfte och metod	5
3 Begrepp	7
3.1 Kommersiell service	7
3.2 Offentlig service	7
3.2.1 Statlig service	7
3.2.2 Regional service.....	8
3.2.3 Kommunal service	8
4 Definitioner kring service	8
4.1 Strategisk Serviceort.....	9
4.2 Serviceort	9
4.3 Servicepunkt.....	10
5 Åtgärder.....	10
5.1 Mål 1 – Externa åtgärder	10
5.1.1 Informera servicegivare om stödmöjligheter till kommersiell service	10
5.1.2 Handläggning och stöd för hemsändningsbidrag	10
5.1.3 Social hållbar mötesplats	10
5.2 Mål 2– Interna åtgärder	11
5.2.1 Utveckla en GIS/PIPOS baserad servicekarta för bättre samhällsplanering	11
av kommersiell service	11
5.2.2 Kommunen ska vid revidering av översiktsplan integrera serviceplanen	11
5.2.3 Utveckla samordning av varudistribution	11
5.3 Mål 3 - Utveckla serviceorten Adak.....	12
5.3.1 Inventera behoven av service i serviceorten.....	12
5.3.2 Dialogmöten med servicegivare	12
5.4 Mål 4 – Utveckla servicepunkter i byar som har intresse.....	12
5.4.1 Analys av livsvillkor och stöd av lokala servicelösningar	12
6 Avgränsningar.....	12
7 Handlingsplan och uppföljning för Malå kommun 2021-2022	13

1 Inledning

239

I Malå kommun bor det 3024 personer (december 2020). Över två tredjedelar är bosatta i tätorten Malå. För boende på landsbygden är tillgången till service av stor betydelse. Service som dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, paket, post och ombud är viktiga för alla människor. Serviceorten fyller också en viktig social funktion som mötesplats för bygdens invånare. Orter som mister sin service blir mindre attraktiv för inflyttning.

För att kunna säkerställa att tillväxt även kan ske på landsbygden behövs en plan för både offentlig och kommersiell service. Sådan service är viktig för att skapa attraktiva boendemiljöer och nya möjligheter till jobb. Det är också helt avgörande att det finns en bra infrastruktur (vägar, bredbandsfiber och mobil uppkoppling) på landsbygden för att servicen ska kunna fungera för både boende och företag.

Under senare år har alternativa lösningar med andra leverantörer till drivmedel och livsmedel delvis bidragit till att viss handel ändå kan fortgå. En annan viktig faktor som inger hopp är utbyggnaden av det mobila telefonnätet och bredbandsfiber i bygderna. Med ny teknik öppnas möjligheten att utveckla landsbygden. Detta skapar också möjligheter för landsbygdsbutikerna, där den ”digitala lanthandeln” är den vägvisande visionen. Behoven av service ser lika ut för staden som för landsbygden, men förutsättningarna skiljer sig åt. Landsbygden präglas av glesare strukturer som påverkar det mesta som sker där, inte minst påverkar det tillgängligheten till service och infrastruktur. Detta är särskilt viktigt i vår del av länet där glesbygd gäller i hela kommunen.

Avstånd till service måste dock inte betyda sämre tillgänglighet för medborgaren. Tillgängligheten kan till och med öka trots längre avstånd till service. Vissa medborgare har blivit mer rörliga och det ökade pendlandet minskar till exempel problemet med tillgång till service och varor nära boendet, i och med att service kan nyttjas innan eller efter arbetsdag. För vissa invånare, som är mindre rörliga, blir dock tillgängligheten försämrad om servicen koncentreras. Förändrade köpmönster, e-handel, serviceutbud, demografisk utveckling – det finns många omvärldsfaktorer som påverkar både behoven av service men även utbudet av service. Digitalisering av tjänster och service underlättar idag för många oavsett var i Sverige en bor men det digitala utanförskapet är också ett växande problem. Det är viktigt att samhällsservicen finns tillgänglig för alla och att utanförskapet stävjas i denna aspekt av den digitala serviceutvecklingen. Att Malå kommun ska verka för att upprätthålla en god servicenivå i hela kommunen. Vi ska även arbeta för att läns- och kommungränser inte är ett hinder för tillgång till en god service för de som bor och verkar i kommunen.

De regionala serviceprogrammen har tillkommit i avsikt att stödja och stimulera arbetet med kommersiell och offentlig service i Sveriges gles- och landsbygd genom samarbete mellan regioner, kommuner och näringsliv. Det övergripande målet för det Regionala serviceprogrammet i Västerbottens län under genomförandeperioden 2014 - 2020 är att skapa förutsättningar för människor och företag att bo och verka i alla delar av länet genom att främja en tillfredsställande servicenivå utifrån realistiska förutsättningar och inom rimliga avstånd. Under 2021 arbetas det med ett nytt regionalt serviceprogram som kommer ta sin utgångspunkt i Regional utvecklingsstrategi (RUS) 2020 - 2030 och de kommunala serviceplanerna.

Service har olika innebörd för olika människor. För vissa kan närheten till en dagligvarubutik kännas avgörande, medan andra saknar möjligheten att besöka Arbetsförmedlingens kontor

regelbundet. Närheten till skola, vård och omsorg på rimliga avstånd prioriteras men även 240 budet av offentlig service i byn kan få barnfamiljer att flytta dit. Andra är beroende av en fungerande post- och paketdistribution, att kunna lämna dagskassor eller tanka/ladda fordon för att kunna starta och driva företag. Toleransnivån för hur långt en har till olika servicefunktioner är olika för olika service och olika människor. Service kopplas till många olika aktörer; företag, myndigheter och kommuner, vilket kräver olika sätt att hantera servicefrågorna på.

2 Mål och syfte

Serviceutvecklingen i Västerbotten ska främja samverkan mellan aktörer, program och andra strategiska förekommande insatser på regional nivå. Initiera samverkan på lokal och regional nivå som främjar utveckling av servicepunkter och innovativa lösningar för grundläggande service på landsbygden. Serviceprogrammet har till syfte att styra insatser för en god servicenivå i hela Västerbottens län. Målet är att kvinnor och män, oavsett etnicitet, och geografisk bosättning ska ha likvärdig tillgång till dagligvaror och drivmedel.

Programmet ska vara ett styrande dokument i syfte att samla resurser och insatser för att uppnå detta mål om en god servicetillgänglighet i länet samt vara vägledande för användandet av stöd till kommersiell service. Programmet ska också kunna användas av andra myndigheter, organisationer och företag i syfte att samla resurser och insatser för att nå det gemensamma målet – en god servicenivå i länet.

2.1 Övergripande mål för Malå kommun

Målsättningen för Malå kommun är att

- säkerställa tillgång till god service inom rimliga avstånd för alla medborgare i hela kommunen.
- servicenivån ska bidra till att fler människor kan bo, leva och verka i kommunen.
- skapa attraktiva livsmiljöer för plastbaserad hållbar näringslivsutveckling.
- fler människor och verksamheter flyttar in och fler besökare attraheras.

2.2 Delmål

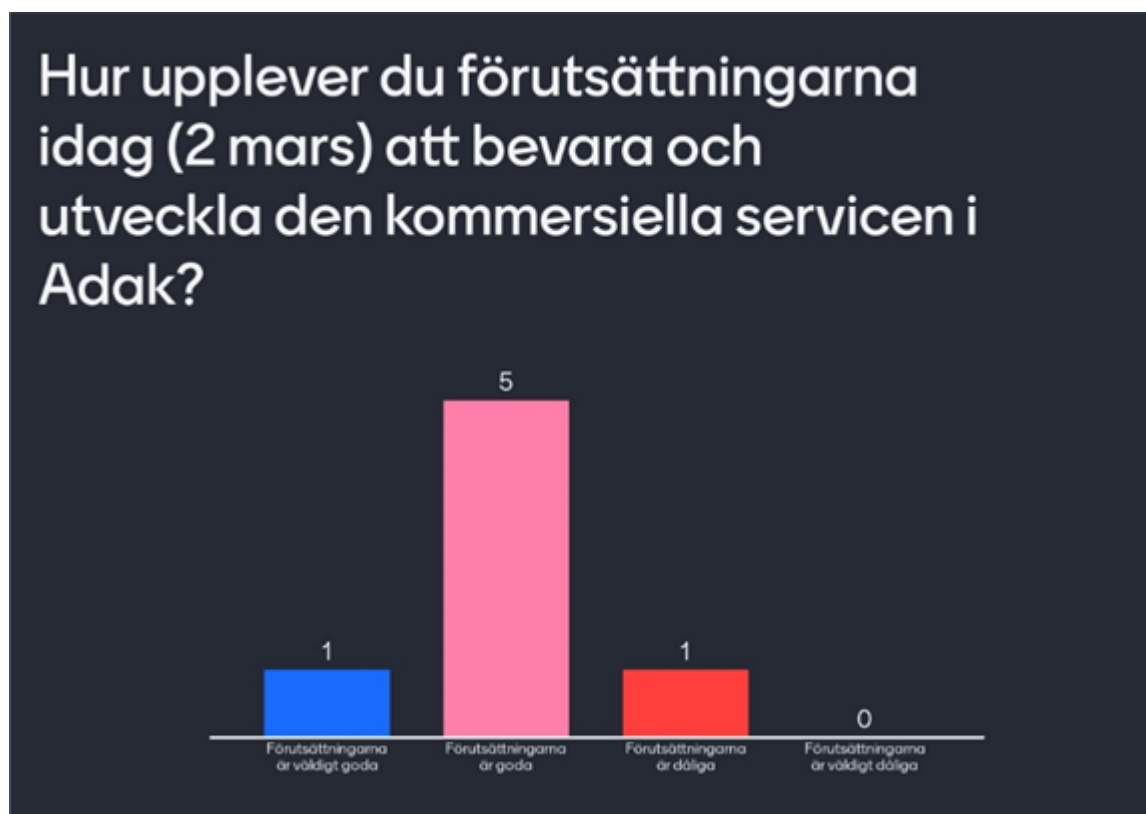
Delmålen är att

- Säkerställa att grundläggande kommersiell service finns i den strategiska serviceorten Malå samhälle och serviceorten Adak.
- Bibehålla och utveckla Malå och utveckla Adak.

2.3 Syfte och metod

Serviceplanen ska leda till ett ökat engagemang, förståelse och kunskap kring service som en del av kommunens arbete med näringslivs- och landsbygdsutveckling. Framgångsrik implementering förutsätter att resurser finns för bland annat lokal näringslivs- och inflyttarfunktion. Det medför bland annat att servicens funktioner konkret vägs in i kommunens långsiktiga och strategiska planering. Serviceplanen ska även vara ett verktyg för att öka handlingsberedskapen i servicefrågor.

Processen för framtagning av serviceplan 2019 - 2020 skedde genom medborgardialog i byar och centralort samt dialog och förankring i Malå kommunorganisation. Serviceplanen ska vara ett levande dokument. Handlingsplan ska ingå för att säkerställa att utveckling sker. Vid revidering inför denna plan har utgångspunkt varit uppföljning 2021-01-17 "Uppföljning serviceplan 2019 - 2020 för Malå kommun" samt det digitala mötet "Serviceforum Adak 2021-03-02". Resultat från genomförd mentimeter under mötet presenteras nedan i två bilder:

Vad behövs för att förutsättningarna ska bättre?

242

3 Begrepp

Nedan följer en generell beskrivning av begreppen:

Kommersiell service, offentlig service varav statlig service, regional service och kommunal service.

3.1 Kommersiell service

Med kommersiell service avses invånares och verksamheters tillgång till livs- och drivmedel men också förbrukningsvaror, apotek, post- och paketärenden, ombud för spel- och systembolag, bank, bredband, mobiltelefoni, vägar och transporter. Planen behandlar inte infrastrukturen vägar, mobiltelefoni och bredband.

3.2 Offentlig service

Offentlig service delas in i statlig, regional och kommunal service.

3.2.1 Statlig service

Den statliga servicen omfattar bland annat tillgång till Polis, Försäkringskassa, Arbetsförmedling och statliga myndigheter och verk, t ex Länsstyrelsen, Tillväxtverket, Skattemyndigheten, Pensionsmyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Trafikverket.

3.2.2 Regional service

243

Region Västerbotten hanterar bland annat näringsliv (regionala stöd), infrastruktur, social välfärd, länskultur, kollektivtrafik och regional utveckling.

3.2.3 Kommunal service

I kommunal service ingår tillgång till barnomsorg, förskola/skola, äldreomsorg, bibliotek, beredskaps- och räddningstjänst, bostads-, bygg- och fastighetsärenden, planärenden, vatten och avlopp, avfall och återvinning, miljö och hälsoskyddsärenden, energiförsörjning, bredband samt service till näringsliv, kultur och fritidsverksamhet.

4 Definitioner kring service

I planen används begreppen Strategisk Serviceort, Serviceort och Servicepunkt som beskrivs här under.

Strategisk Serviceort - centralorten i kommunen med centrala samhällsfunktioner inom utbildning, vård och omsorg, fritid och kultur samt kommersiell service (kommunens huvudort).

Serviceort - den geografiska ort med omgivande landsbygd som utpekats av kommunen som särskild strategiskt viktig för tillgången till service. En serviceort erbjuder olika typer av service och som samordnas med utgångspunkt att stärka serviceutbudet för de som bor, verkar och besöker orten. Orten ska även fungera som en naturlig mötesplats.

Servicepunkt - ett lokalt serviceställe i kommunen som erbjuder ett mindre serviceutbud och utgör en viktig social mötesplats för boende, verksamma och besökande.

Exempel för att tydliggöra olika typer av service inom strategisk serviceort och serviceorten.

Ort	Kommunal service	Statlig service	Infrastrukturrell service	Kommersiell service	Ombudstjänster	Övrigt på orten
Malå	Förskola Grundskola Gymnasiefilial Vuxenutbildning Lärcentra Barnomsorg Äldre- vård Särskilt boende Bibliotek Räddningstjänst Vatten och avlopp Renhållning Turistinformation Näringslivsfunktion Integration- och inflyttarservice	Polis	Bredband (100 Mbit/s) Väg Kollektivtrafik Elnät Mobilnät	Dagligvaror Drivmedel/ laddstolpe Sällanköps- varor Bank Apotek Systembolag Obemannad dygnetrunt- öppen butik	Post och paket- ombud Betaltjänster Kontantuttag Spelombud Busstation	Skidbacke Ishall Ridhus Fotbollsplan Elljusspår Skoterleder Camping Hotell Föreningar Samfund Studieförbund (Vuxenskolan ABF) Folkvandvård Sjukstuga Ambulans Gym

Adak	Boklåda Infopoint Hemsändnings- tjänst Vatten och avlopp		Kollektivtrafik Elnät Väg Bredband (100 Mbit/s) Mobilnät	Dagligvaror Drivmedel- station	Post och paket- ombud	244 Elljusspår Skoterled Fotbollsplan Föreningar Samhällsrum/ Hälsorum
------	--	--	---	--------------------------------------	--------------------------	--

4.1 Strategisk Serviceort

På en Strategisk Serviceort ska kommunen ansvara för att förutsättningar skapas så att följande kommersiell och offentlig verksamhet och service finns tillgänglig.

- Livsmedelsbutik/dagligvarubutik
- Drivmedel
- Annan kommersiell service utifrån lokala förutsättningar t ex apotek, café, frisör, postombud, postutlämning, ATG och systembolag, sällanköpsvaror, matställen
- Turistinformation
- Övernattningsmöjligheter
- Förskola, skola, barnomsorg
- Bibliotek/skolbibliotek
- Anläggningar, lokaler och spår för idrott och motion hela året för alla oavsett ålder, kön och etnicitet
- Samlingslokaler för kultur- och föreningsaktiviteter
- Omsorg och stöd till äldre och personer med funktionsnedsättning
- Räddningstjänst, kris och beredskap

Malå samhälle är en strategisk serviceort. Det kan även handla om att samordna kommunens verksamhet vid serviceorterna. Vidare kan invånare förvänta sig att kommunen arbetar för samordning och samverkan mellan olika aktörer kring hälso- och sjukvård samt tandvård.

4.2 Serviceort

Med Serviceorten Adak avses en dagligvarubutik med varuhemsändning, drivmedelstation, infopoint som ska fungera för utökad service på landsbygd främst med fokus på tillgänglighet av dagligvaror och drivmedel. Servicen är förlagd till dagligvarubutik och dess geografiska närhet där en också samlar annan kommersiell service. På serviceorten ska en kunna få hjälp med att utföra tjänster via Internet t ex köp/beställningar (e-handel), betaltjänster, söka information etc. Serviceorten ska också vara den naturliga mötesplatsen för byarna runt omkring. I Adak i anslutning till dagligvarubutiken finns det tillgång till ett samhällsrum/hälsorum som bland annat ska ge utökad service gentemot myndigheter, landsting och sjukvård och som även ska fungera som fysisk och digital mötesplats. Utvecklingspotentialen är stor för framtida användningsområden.

I Adak finns även ett utbud av fritidsaktiviteter och ett levande föreningsliv.

Buss avgår vardagar till och från Malå på morgon och kväll. Ett antal olika event ordnas årligen i Adak, allt från filmfestival på Sagabiografen till skidtävlingar och Extremsporttävlingen Adak adventure med mera. Elljusspår och skoterleder hålls i gång under säsongerna.

4.3 Servicepunkt

245

Med servicepunkt avses ett lokalt serviceställe i kommunen som erbjuder ett mindre serviceutbud och utgör en viktig social mötesplats för boende, verksamma och besökande.

Byarna runt omkring serviceorterna kan utöka sin service och definiera sig som en servicepunkt.

5 Åtgärder

Det är viktigt att Malå kommun arbetar både förebyggande och innovativt för att hitta samordningslösningar gällande service på landsbygden. Här behövs en kontinuerlig uppdatering av landsbygdens behov av service. Vidare att kommunen diskuterar lokala servicelösningar med byautvecklingsgrupper och invånare. Genom att identifiera följande åtgärder kan servicen både utvecklas och säkerställas.

5.1 Mål 1 – Externa åtgärder

Säkerställa att nödvändig service finns på serviceorter.

5.1.1 Informera servicegivare om stödmöjligheter till kommersiell service

Den kommersiella serviceplanen ska efter godkännande av kommunstyrelse och kommunfullmäktige omgående skickas ut till samtliga servicegivare i kommunen. I samarbete med Region Västerbotten erbjuds utbildningsinsatser för att bättre möta framtidens utmaningar.

Ansvar för åtgärd: Utvecklings- och arbetsmarknadsenheten

5.1.2 Handläggning och stöd för hemsändningsbidrag

Kommunen arbetar på olika sätt för att uppnå god servicenivå. Ett led i detta arbete är möjligheten till hemsändning av dagligvaror. Syftet med insatsen i Malå kommun är att utveckla service för personer bosatta på landsbygden och möjliggöra för personer som på annat sätt saknar möjlighet att ta sig till närmaste livsmedelsbutik att bo kvar på landsbygden. Alternativ till servicen hemsändning av dagligvaror är servicen organiserade inköpsturer till närliggande butik. Regler för hemsändningsbidrag ses regelbundet över av Malå kommun för att tillgodose befintliga behov utifrån rådande förutsättningar.

Ansvar för åtgärd: Utvecklings- och arbetsmarknadsenheten

Finansiering av åtgärd: Kommunstyrelsen och Länsstyrelsen Västerbotten (50/50)

5.1.3 Social hållbar mötesplats

I serviceorter har dagligvarubutiken en central funktion som mötesplats för invånare och besökare. En samverkan mellan Malå kommun och serviceorter/dagligvarubutiken är av stor vikt.

Exempel på samverkan för en socialt hållbar mötesplats:

246

- a. Information om sevärdheter och turistiska attraktioner – Info Point.
- b. Kommuninformation.
- c. Kommunen verkar för internetuppkoppling för åtkomst av kommunala men även statliga och privata tjänster på nätet för invånare och besökande.
- d. Utveckling av en socialt hållbar mötesplats ”Caféhörnan” och liknande som stärker den sociala samvaron på orten eller i byn.
- e. Hemsändningstjänst i serviceort.

Butiken tillhandahåller och utvecklar funktionen som mötesplats för invånare och besökare. Kommunen säkerställer informationsmaterial samt erbjuder nödvändig utbildning. Butiken ska bekosta bland annat internetuppkoppling och gratis tillgång till Wi-Fi, datorstöd för besökare, upplåter plats för caféhörna och tillhandahåller hemsändningstjänst av dagligvaror.

Ansvar för åtgärd: Utvecklings- och arbetsmarknadsenheten

Finansiering av åtgärd: Kommunstyrelsen, max 20 000 kr/serviceort via handlingsplan bygghandelsmedel

5.2 Mål 2– Interna åtgärder

Säkerställa att nödvändig service finns på serviceorter och lokala servicepunkter i landsbygden.

5.2.1 Utveckla en GIS/PIPOS baserad servicekarta för bättre samhällsplanering av kommersiell service

För att underlätta planering av både kommersiell och offentlig service samt få en tydlig överblick över de förutsättningar som gäller för Malå kommun är det önskvärt att utveckla en GIS/PIPOS baserad servicekarta.

Ansvar för åtgärd: Miljö- och byggavdelningen

5.2.2 Kommunen ska vid revidering av översiktsplan integrera serviceplanen

Vid revidering av Malå kommuns översiktsplan har servicefrågorna beaktats för ett långsiktigt säkerställande av en fungerande kommersiell och offentlig service.

Ansvar för åtgärd: Miljö- och byggavdelningen

5.2.3 Utveckla samordning av varudistribution

Utifrån uppkomna behov arbeta med samordning av varudistributionen mellan de olika aktörerna servicegivare, transportörer, Länsstyrelsen och Malå kommun.

Ansvar för åtgärd: Trafikhandläggare

5.3 Mål 3 - Utveckla serviceorten Adak

247

Kommunen ska löpande följa upp att förutsättningar för att bevara och utveckla den kommersiella servicen på landsbygden och säkerställa att den finns på serviceorten.

5.3.1 Inventera behoven av service i serviceorten

Arbetet med att kartlägga behoven för service på landsbygden för serviceorten sker genom interna dialogmöten mellan berörda avdelningar/enheter i kommunen.

Ansvar för åtgärd: Ledningsgruppen Malå kommun i samarbete med utvecklings- och arbetsmarknadsenheten

5.3.2 Dialogmöten med servicegivare

En kontinuerlig dialog och uppföljning av verksamheterna på berörda serviceorter ska säkerställa att utvecklingen inte går åt ”fel” håll.

Ansvar för åtgärd: Utvecklings- och arbetsmarknadsenheten

5.4 Mål 4 – Utveckla servicepunkter i byar som har intresse

5.4.1 Analys av livsvillkor och stöd av lokala servicelösningar

Kommunen ska uppmärksamma förutsättningar för byar, utöver serviceorten Adak, som har intresse av att utveckla service på landsbygden. Kommunen ska verka för hållbara livsmiljöer att bo, leva och verka i för invånarna på landsbygden. Respektive byaförening kan med fördel arbeta fram en handlingsplan för utveckling av servicelösningar.

Ansvar för åtgärd: Utvecklings- och arbetsmarknadsenheten

6 Avgränsningar

I planen ingår inte detaljbeskrivning av all offentlig service och verksamheter som är ålagda kommunen via lagstiftning. Malå kommun har flera andra dokument som påverkar och behandlar service, t ex Översiktsplan, Fördjupad översiktsplan, Lokal utvecklingsstrategi, Integrationsstrategi, Bredbandstrategi, VA-plan. Översiktsplanen är det övergripande dokumentet för Malå kommun under vilket bland annat den kommunala serviceplanen ingår.

7 Handlingsplan och uppföljning för Malå kommun 2021 - 2022²⁴⁸

	Handlingsplan	Ansvarig	Uppföljning
1	Ge kommunalt stöd till kommersiell service genom hemsändningsbidrag. (mål 1) Dialogmöten och informationsspridning till servicegivare om möjlighet till bidrag inom området kommersiell service. (mål 1 och 3) Bidra till utveckling av socialt hållbar mötesplats, på utpekad serviceort. (mål 3)	Utvecklings- och arbetsmarknadsenheten	Årligen i februari
2	Behålla servicetillgängligheten genom fortsatt satsning på kollektivtrafik över hela kommunen och samordnad varudistribution vid behov. (mål 2)	Administrativa enheten	Vid revidering kollektivtrafikplan
3	Inkludera landsbygdsservice i form av kommersiell service i kommunens planer och program. (mål 2)	Respektive avdelning	Löpande
4	De möjligheter som upphandlingspolicyn ger för inköp från mindre leverantörer och butiker ska tillämpas. (ref Förord, exempel skafferiavtal)	Administrativa enheten Respektive avdelning	Vid upphandling
5	Avdelningarna verkar för att skapa kontaktytor som ger ökad insikt i levnadsvillkor på landsbygden och i varandras verksamheter i avseende att samordna kommunens arbete med service på landsbygden. (mål 4)	Respektive avdelning	Löpande
6	Tillhandahålla samhällsinformation till invånare och besökarna på serviceorterna. (mål 3) Dialog för att identifiera och vara uppdaterad om behoven av service på landsbygden (mål 3)	Respektive avdelning Utvecklings- och arbetsmarknadsenheten	Årligen/löpande
7	Stödja initiativ för att hitta nya lösningar för service och utveckling av orterna på landsbygden. (mål 4)	Respektive avdelning Utvecklings- och arbetsmarknadsenheten	Löpande arbete

En viktig del av serviceplanarbetet kommer att bestå av implementering och att årligen följa upp och analysera hur kommunen utvecklas med hjälp av handlingsplanen, vilket också utgör grunden för serviceplanens utvärdering. Denna insats finansieras via bygdemedel. Se handlingsplan bygdemedel 2021. Uppföljning av handlingsplan sker varje år.

Tillväxtverket

Landsbygder och lokal kapacitet

Camilla Jägerhem

Tfn: 08-681 91 00 (vxI)

E-postadress: fornamn.efternamn@tillvaxtverket.se

Malå Kommun

93 921 MALÅ

Datum: 2022-07-06

Journalnr: 2022-2112

BESLUT – Din ansökan om projektstöd

Tillväxtverkets beslut

Tillväxtverket beviljar din ansökan om projektstöd för *Medskapandeprocesser för hållbar service i Malåbygden* med journalnummer 2022-2112 inom landsbygdsprogrammet 2014–2022.

Du kan få högst 80,00 procent men inte mer än 499 681 kronor i stöd från landsbygdsprogrammet 2014–2022 för de utgifter som ger rätt till stöd.

Pengarna från landsbygdsprogrammet 2014–2022 tillsammans med pengarna från Malå kommun 124 921 kronor begränsas till högst 624 602 kronor.

Stödet från landsbygdsprogrammet 2014–2022 finansieras delvis av pengar från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

Villkor för beslutet

Beslutet gäller under förutsättning att du följer nedanstående villkor och vad som följer av tillämplig lag, förordning eller föreskrift.

Syfte och mål

Du ska följa syftet och uppnå målet med stödet och genomföra projektet enligt detta beslut.¹

Om du inte följer detta beslut kan det påverka stödets storlek. Det gäller om du rimligen borde ha kunnat förutse eller förhindra en avvikelse eller om du kunnat undvika den genom att ansöka om ändring av detta beslut.

Syftet med projektet är att stärka kommunens kapacitet att möta och samarbeta med lokala aktörer. Erfarenheter från genomförandet ska ge ökad förmåga hos kommuner att stötta lokal

serviceutveckling, genom ny kunskap och arbetssätt samt ändamålsenliga rutiner med kontinuerlig intern förankring för långsiktighet.

Målet med projektet är att när projektet avslutas ska kommunen uppleva en ökad förmåga att stötta lokal serviceutveckling.

Etablerade samarbeten har lagt grunden för och möjliggjort ett gemensamt framtagande av relevanta planer och utveckling av nödvändiga och önskvärda servicelösningar.

Projektet består i att

- Etablera och genomföra samarbeten med lokalsamhället via lokala aktörer på en eller fler platser i kommunen.
- Utveckla interna arbetssätt och rutiner, inklusive intern förankring för att arbetet ska bli långsiktigt.
- Delta i gemensamma träffar för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.

Viktiga datum

Du kan få pengar för godkända utgifter som har fakturadatum och betaldatum tidigast den 1 september 2022.²

Du ska skicka din första delutbetalning senast 28 februari 2023³ Syftet med detta villkor är att du ska visa att du har påbörjat projektet enligt plan.

Slutdatum för projektet är den 31 augusti 2024. Din ansökan om slututbetalning ska ha kommit in till oss senast vid ditt slutdatum.⁴ Du ska ha byggt färdigt eller fullt ut ha genomfört projektet senast vid ditt slutdatum.⁵ För att vi ska pröva en ansökan om utbetalning ska den vara fullständigt ifylld.⁶

Redovisa projektets utgifter och intäkter separat

Om ditt beslut om stöd grundar sig på faktiska utgifter, ska du i din bokföring på ett tydligt och överskådligt sätt kunna visa vilka utgifter och intäkter som hör till projektet i förhållande till din övriga verksamhet. Den separata redovisningen ska skickas in med varje ny ansökan om utbetalning och avse den period du söker utbetalning för. Du ska välja någon av följande metoder beroende på omfattningen av din verksamhet och din bokföring:

- Projektkod, resultatenhet, kostnadsställe, objekt eller liknande.
- Ett eller flera bokföringskonton som är särskilt avsedda för projektet eller investeringen. Dessa konton ska förslagsvis vara märkta med ett specifikt namn eller nummer. Konton får omfatta andra utgiftsposter än de som redovisats i ansökan om utbetalning, förutsatt att dessa tillhör projektet eller investeringen.

- Tydlig markering i bokföringsunderlag eller kolumndagbok som visar att stödmottagare har bokfört de utgifter och intäkter som hör till projektet eller investeringen.

Upphandla varor och tjänster

Om du är upphandlingsskyldig enligt någon av upphandlingslagarna måste du följa den lagen vid dina inköp till projektet.

Använd logotypen för aktuell EU-fond på informations- och kommunikationsmaterial

Om du före slututbetalningen av stödet producerar någon form av information inom projektet ska du i materialet visa EU:s medverkan genom att ha med EU:s logotyp för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.⁷

Informera om projektet på din webbplats

Om du som stödmottagare har en webbplats ska du där ha en kort beskrivning av projektet och ha med EU:s logotyp för Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Informationen ska finnas kvar på webbplatsen tills du har fått slututbetalningen för projektet.⁸

Villkor för genomförandet

- Kommunen ska delta på de gemensamma träffar som erbjuds, för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling.
- Mellan träffarna ska kommunen arbeta med aktiviteter enligt plan.
- Syftet med projektets insatser ska vara att stärka tillgängligheten till grundläggande kommersiell service, så som dagligvaror och drivmedel med ombudsfunktioner så som post, paket, apotek och betaltjänster.
- Projektets insatser får inte planeras eller genomföras så att det riskerar att påverka befintligt utbud av grundläggande kommersiell service negativt.
- Projektets insatser ska vara av allmännyttig karaktär och resultatet ska komma flera till del.
- I genomförandet av projektet uppmuntras regelbundna avstämningar med regionalt serviceansvarig organisation.

Sprid resultatet av projektet

Du ska sprida projektets resultat inom den egna kommunen i det dagliga arbetet. Resultatet ska spridas till andra kommuner genom erfarenhetsutbyte vid deltagande på gemensamma träffar. I samband med ansökan om slututbetalning ska du redogöra för hur du har uppfyllt villkoret.

Redovisa utgifter för mat och representation

Du kan få stöd för utgifter för lunch och middag i ditt projekt. Om du redovisar sådana utgifter ska du redovisa 90 kronor exklusive moms per lunch eller middag och person vid ansökan om utbetalning. Du ska bifoga deltagarlistor med namn och motiv till utgifterna.⁹

Du kan få stöd för utgifter för fika i ditt projekt. Om du redovisar sådana utgifter ska du redovisa dina faktiska utgifter, men högst 60 kronor exklusive moms per fika och person vid ansökan om utbetalning. Du ska bifoga deltagarlistor med namn och motiv till utgifterna samt redovisa uppgifter om antal deltagare. Du ska även verifiera utgifterna med faktura eller kvitto och betalningsbevis.¹⁰

Redovisa milersättning för resor med egen bil, tjänstebil eller leasingbil

Du kan få stöd för utgifter för resor i projektet med egen bil, tjänstebil eller leasingbil där milkostnaden inte ingår i leasingavtalet. Om du redovisar sådana utgifter ska du redovisa milersättning med 30 kronor per mil vid ansökan om utbetalning. Du ska bifoga en körjournal på Jordbruksverkets blankett eller annat underlag med motsvarande uppgifter. Om resekostnader faktureras ska du redovisa det fakturerade beloppet.¹¹

Redovisa utgifter för personal

Du kan få stöd för utgifter för personal.

Lönespecifikation

Vid varje ansökan om utbetalning ska du bifoga lönespecifikationer för de anställda som arbetat i projektet. Lönespecifikationerna ska motsvara den period som ansökan om utbetalning avser.¹²

Använd schablon för lönekostnadspåslag

När du ska ansöka om utbetalning och redovisa utgifter för anställd personal ska du använda schablonen 44,31 procent som lönekostnadspåslag när du beräknar beloppet. Beräkna lönekostnadspåslaget på den faktiska lönen tillsammans med semestertillägg och eventuella löneförmåner som ger rätt till stöd. Du ska använda samma schablon för lönekostnadspåslag om du redovisar arvoden.¹³

Löner*Personal som lägger hela eller en viss fastställd procentsats av sin arbetstid i projektet*

Om det finns anställd personal som arbetar en fastställd del av sin arbetstid i projektet ska du även bifoga underlag, exempelvis anställningsavtal, som visar vilken den fastställda procentsatsen är. Bifoga även underlag för eventuella förmåner.

Personal med månadslön som arbetar timmar i projektet

Om det finns anställd personal som arbetar vissa timmar i projektet utan att arbetstiden i projektet är fastställd med en procentsats, ska den anställde tidsredovisa sitt arbete i projektet dag för dag.

Använd Jordbruksverkets blankett *PROJEKTSTÖD – projektdagbok* eller annat underlag med motsvarande uppgifter för att redovisa nedlagd tid och vilket arbete som den anställde har utfört. Bifoga tidsredovisningen i samband med ansökan om utbetalning.

Bifoga även timkostnadsberäkning på Jordbruksverkets blankett *PROJEKTSTÖD – beräkning av timlön 2021-2027*), eller annat underlag med motsvarande uppgifter, för den tid den anställde arbetat med projektet under den period som ansökan om utbetalning avser.¹⁴ Du ska även använda en standardiserad årsarbetstid vid beräkningen. Den är 1 720 timmar för heltidsarbete.¹⁵ Beräkningen ska du bifoga när du första gången ansöker om utbetalning för personal som arbetar timmar i projektet. Du ska bifoga en ny beräkning om den anställdes bruttolön ändras under projektets gång.

Personal som är anställd på timlön och arbetar i projektet

Om det finns personal som är anställd på timlön ska du tidsredovisa deras arbete dag för dag i en projektdagbok. Du redovisar antal arbetade timmar i projektet och den timlön som framgår av anställningsavtal och lönespecifikationer.

Använd Jordbruksverkets blankett *PROJEKTSTÖD – projektdagbok* eller annat underlag med motsvarande uppgifter för att redovisa nedlagd tid och vilket arbete som den anställde har utfört. Bifoga tidsredovisningen i samband med ansökan om utbetalning.

För den som är anställd på timlön har du rätt att ta upp semesterersättning om 12 procent på arbetade timmar om det framgår av lönespecifikationen att det är utbetalt. Du har även rätt till lönekostnadspåslaget om 44,31 procent.

Redovisa utgifter för traktamenten

Du kan få stöd för traktamenten. Om du som stödmottagare har utgifter för traktamenten inom projektet ska du vid ansökan om utbetalning redovisa utgifter som motsvarar Skatteverkets schablonbelopp för traktamente vid tidpunkten då utgiften uppstår. Bifoga kopior av reseräkningar.¹⁶

Svara på frågor i ansökan om slututbetalning

När du ansöker om slututbetalning ska du fylla i svar på frågor för uppföljning av de uppgifter som du angav i din ansökan om stöd.¹⁷

Svara på uppföljningsfrågor

Du ska i efterhand svara på de uppföljningsfrågor som vi ställer till dig. Dina svar ska komma in senast det datum som myndigheten bestämmer.

Övriga villkor**Om du inte följer reglerna för stödet**

Om du inte uppfyller villkoren eller reglerna för stödet kan du få avdrag på stödet. Om felet är allvarligt kan vi häva detta beslut. Om vi häver beslutet kan det hända att du inte får några pengar.¹⁸

Beskrivning av ärendet

Din ansökan om projektstöd kom in till Tillväxtverket den 21 april 2022.

Ditt stöd finansieras av landsbygdsprogrammet 2014–2022 inom åtgärden 16.2, Samarbete, piloter och utveckling.

Nuläge och behov

Kommunen har en stor medvetenhet om lokala utvecklingsfrågor och ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns i bygden. Det finns en upprättad serviceplan 2021-2022.

Samarbetet med lokalsamhällets aktörer tar sig olika uttryck i Malåbygden idag, exempelvis i form av hemsändning av dagligvaror och gemensamma kulturarrangemang och sociala mötesplatser för bygdens attraktivitet.

Adak är den enda orten i kommunen, utanför centralorten Malå, som erbjuder ett utbud av grundläggande kommersiell service. Utbudet är begränsat och avståndet till annan service är långt.

Hela bygden behöver metoder för kraftsamling, så som ny kunskap och nya arbetssätt samt ändamålsenliga rutiner med kontinuerlig intern förankring för minskad sårbarhet och förbättrad långsiktighet. Positionerna behöver flyttas fram, från samtal och samsyn till samhandling och reellt samarbete!

Samarbete

Samarbete kommer främst att ske med serviceorten Adak, men i metoden för medskapande processen kommer samarbete även att ske bygder emellan.

Planerade insatser

Modellen som ska testas presenterar på vilket sätt man önskar utvecklas tillsammans

1. Samtal: identifiera behov och lösningar.
2. Samsyn: gemensamma mål, inriktningar, prioriteringar.
3. Samhandling: gemensamma processer.
4. Samarbete: gemensamt utvecklingsarbete.

Modellen ska etableras, både internt och externt och därmed bidrar till att stärka kommuns kapacitet och förmåga att samarbeta med lokalsamhället. Modellen ska testas med särskilt fokus på bred samverkan för bättre service på landsbygder.

I processen tillvaratas kompletterande kompetenser - då olikheter skapar utvecklingskraft.

Etablera och genomföra samarbeten med lokalsamhället via lokala aktörer på en eller fler platser i kommunen genom dialog med servicegivare, analys av livsvillkor bland invånare och gemensam kraftsamling för lokala servicelösningar.

I samarbetet landsbygder och byar emellan ska initiativ stödjas för att hitta nya lösningar för service och utveckling av orterna på landsbygderna. Tillsammans undersöka bygdebolagslösning för att behålla och utveckla servicetillgängligheten.

Utveckla interna arbetssätt och rutiner, inklusive intern förankring för att arbetet ska bli långsiktigt genom att höja kunskapen om lokalsamhällets behov och kvalitéer. Även att följa upp och säkerställa att befintliga planer följs så att effekten blir den önskade. Genom att involvera flera delar av den kommunala organisationen blir medskapandeprocessen en kultur i hela organisationen.

Delta i gemensamma träffar för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling genom att kommunen ingår i ett gemensamt genomförande tillsammans med andra kommuner. Tillväxtverket kommer att erbjuda gemensamma träffar fysiskt och digitalt för erfarenhetsutbyte och kompetensutveckling enligt en utvecklingsplan. Resa och logi för projektledaren bokas och betalas av deltagande kommun, enligt projektets budget.

Träffarna ska fungera som mötesplats för kunskapsutbyte och kunskapsinhämtning.

Önskad förändring och förväntat resultat

När projektet avslutas ska kommunen uppleva en ökad förmåga att stötta lokal serviceutveckling. Etablerade samarbeten har lagt grunden för och möjliggjort ett gemensamt framtagande av relevanta planer och utveckling av nödvändiga och önskvärda servicelösningar.

På sikt är målet att ha stärkt Malå som levande plats samt att Malå är en cirkulär plats.

Projektet kan innehålla en eller flera konferenser.

Motivering

Tillväxtverket bedömer att ansökan ryms inom landsbygdsprogrammet 2014–2022 och har prioriterat den i enlighet med nationella och regionala urvalskriterier som bygger på målen i programmet och Tillväxtverkets handlingsplan för programmet. Ansökan uppfyller prioriteringsgrunderna för utlysning "Samverka lokalt för bättre service i landsbygder".

Beslutet grundar sig på:

- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 av den 17 december 2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden samt om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1083/2006
- Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 av den 17 december 2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005
- förordning 2015:406 om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder
- Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling

Överklagande

Du kan inte överklaga det här beslutet.

Insatsens budget och finansiering

Budget

Utgifter	Beskrivning	Kronor
Utgifter för personal	Projektledare 36%	414 582
Övriga utgifter	Arvode lokala resurser, resor egen bil, Möteslokaler lokalt, måltider, fika, resor och logi	210 020
Summa godkända utgifter		624 602

Finansieringsplan

Finansiering	Finansiär	Belopp i kronor	Procent av faktisk finansiering
Stöd	Landsbygdsprogrammet 2014–2022	499 681	Högst 80,00
Övrigt offentligt stöd/finansiering	Malå kommun	124 921	Minst 20,00
Summa faktisk finansiering		624 602	100,00

Andelen stöd från landsbygdsprogrammet 2014–2022 får sänkas om andelen stöd från annan finansiär ökar jämfört med finansieringsplanen.

I detta ärende har enhetschef Martin Olauzon beslutat. Camilla Jägerhem har varit föredragande.

Bilagor

Bilaga 1 Övriga upplysningar

Bilaga 2 Detaljerad budget

Bilaga 3 Projektplan

¹ 3 kap. 17 och 62 §§ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

² 3 kap. 15 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

³ 3 kap. 9 a § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

⁴ 3 kap. 20 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

⁵ Artikel 2 punkten 14 Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013.

⁶ 3 kap. 10-11 §§ Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

⁷ Punkt 2.2.1 bilaga XII Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr förordning 1303/2013 och punkt 2.2.1 del 1 och punkt 1 del 2 bilaga III Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014.

⁸ Punkten 2.2 2a) Bilaga XII Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr förordning 1303/2013 och punkten 2.2 a) del 1 Bilaga III Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 808/2014.

⁹ Beslut av Jordbruksverkets generaldirektör 2017-03-09 samt 3 kap. 50 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

¹⁰ 3 kap. 51 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

¹¹ 3 kap. 54 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

¹² Bilaga 3 Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

¹³ 3 kap. 57 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

¹⁴ Bilaga 3 Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

¹⁵ 3 kap. 53 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

¹⁶ 3 kap. 55 § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

¹⁷ Bilaga 3 Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

¹⁸ Artikel 35-36 §§ Kommissionens delegerade förordning (EU) nr 640/2014, 26 och 36 §§ förordning (2015:406) om stöd för landsbygdsutvecklingsåtgärder, 4 kap. 14 och 45 §§ Förordning (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen, 27 och 30 §§ Förordning (2015:407) om lokalt ledd utveckling, 3 kap. 43 a § Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2016:19) om företagsstöd, projektstöd och miljöinvesteringar samt stöd för lokalt ledd utveckling.

§ 76

Dnr 2022.181/00

Yttrande över Läns gemensam suicidpreventiv strategi i Västerbotten - Region Västerbotten

Initiativet till att ta fram en läns gemensam suicidpreventiv strategi togs av länets kommuner och regionen i den dåvarande länssamordningsgruppen (LSG). Strategin har utarbetats i samverkan mellan representanter för nio av Västerbottens kommuner och representanter för Region Västerbotten.

Suicid är ett folkhälsoproblem som behöver beaktas och hanteras utifrån olika perspektiv. För att effektivt förebygga suicid krävs bred samverkan mellan bland annat beslutsfattare, myndigheter, kommuner, region, utbildningsanordnare, frivilligorganisationer och anhöriga.

Syftet med strategin är att definiera gemensamma mål och strategier för ett långsiktigt suicidpreventivt arbete i hela Västerbotten med utgångspunkt i forskningsbaserad kunskap och Västerbottens förutsättningar.

Strategin ska fungera som vägvisare vid samverkan på övergripande nivåer samt vara vägledande och stödjande i arbetet med lokala styrdokument, där strategins områden konkretiseras och prioriteras utifrån lokala behov och förutsättningar.

Strategin bygger på Storumans suicidpreventiva arbete och modellen "B4" Before.

Bedömning

Denna suicidpreventiva strategi kommer att vara en utgångspunkt för att upprätta en lokal handlingsplan för suicidprevention i Malå. Syftet med att upprätta en handlingsplan är att främja den psykiska hälsan samt att förebygga och stärka arbetet med suicidprevention i Malå kommun.

Denna suicidpreventiva strategi ligger i linje med den antagna avsiktsförklaringen En god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten, dnr 2021.3/77 samt det lokala folkhälsopolitiska programmet, KS dnr 221.138/77.

Denna suicidpreventiva strategi har beretts av Malå kommuns Folkhälsoråd och folkhälsoplanerare.

BESLUTSUNDERLAG

Daniel Burmans tjänsteutlåtande.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande
------------------------	--	--	--------------------	--------------------

FÖRSLAG TILL BESLUT PÅ SAMMANTRÄDET

Petter Hultdin (V): Malå kommun ställer sig positiv till länsgemensam suicidpreventiv strategi.

FÖRSLAG TILL KOMMUNSTYRELSEN

- Malå kommun ställer sig positiv till länsgemensam suicidpreventiv strategi.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande
------------------------	--	--	--------------------	--------------------

Folkhälsoråd Protokoll 2022-09-12

§ 14 Suicidprevention

Folkhälsoplaneraren informerar om remissrundan av länsövergripande suicidpreventiva strategi som kommer ge avstamp i kommunens upprättande av handlingsplan gällande suicidprevention. Det ska lämnas ett svar på yttrande på remissen i mitten på oktober.

Folkhälsoplaneraren föreslår att kommunen ställer sig bakom strategin och påbörjar arbetet med att ta fram en handlingsplan där kommunen, Regionen och polisen kommer bli inbjudan.

Folkhälsorådet noterar information och har inget att tillägga till yttrandet.

From: Emma Wasara
Sent: Wed, 18 May 2022 07:34:25 +0000
To: Undisclosed recipients:
Subject: Remiss Läns-gemensam suicidpreventiv strategi i Västerbotten
Attachments: Läns-gemensam suicidpreventiv strategi i Västerbotten.pdf, Remissmissiv läns-gemensam suicidpreventiv strategi.pdf

262

Inbjudan till yttrande över remiss – Läns-gemensam suicidpreventiv strategi i Västerbotten

Suicid är ett folkhälsoproblem. För att effektivt förebygga suicid krävs bred samverkan mellan bland annat beslutsfattare, myndigheter, kommuner, region, utbildningsanordnare, frivilligorganisationer och anhöriga. Den läns-gemensamma suicidpreventiva strategin i Västerbotten har utarbetats i samverkan mellan representanter från nio av Västerbottens kommuner och representanter från Region Västerbotten.

Er kommun ges nu möjlighet att lämna synpunkter på strategin enligt bifogat missiv.

Om detta mejl har skickats fel, vänligen sänd vidare till rätt instans eller meddela mig rätt e-postadress.

Med vänliga hälsningar

Emma Wasara
Hälsoutvecklare, psykolog

Region Västerbotten
Folkhälsoenheten, Ledningsstaben
070-205 95 41
emma.wasara@regionvasterbotten.se
regionvasterbotten.se/1177.se/vasterbotten

Postadress: Regionens hus, 901 89 Umeå
Besöksadress: Köksvägen 11, Umeå

Så hanterar vi dina personuppgifter:
regionvasterbotten.se/gdpr

Vår vision: Från fjäll till kust skapar vi gemensamt en attraktiv region med goda livsvillkor för alla.

Länsövergripande strategi för suicidprevention i Västerbotten

Arbetsgrupp: Malin Lagerlöf, Bjurholm, Camilla Garefeldt, Dorotea, Harry Lönnebacke, Nordmaling, Lina Tjärnström, Skellefteå, Josephine Gabrielsson, Sorsele, Daniel Burman, Storuman, Kevin Norberg, Umeå, Jan Lindberg och Jenny Örnberg, Vilhelmina, Jenni Cornelius, Åsele, Emma Wasara
Region Västerbotten

Länsövergripande strategi för suicidprevention i Västerbotten	1
Inledning	1
Strategins vision, syfte och mål	1
Vision	1
Syfte	1
Mål	1
Begrepp och definitioner	2
Suicid	2
Suicidförsök	2
Suicidprevention	2
Genomförande	2
Suicidprevention på olika nivåer	2
Genomförandestrategier	2
Bygga	3
Strategier	3
Bemöta	4
Strategier	4
Behandla	4
Strategier	4
Begränsa	5
Strategier	5
Samverkan	6
Civilsamhällets roll	7
Bakgrund	7
Internationell, nationell och regional utblick	7
Internationellt	7
Nationellt	8
Regionalt	9
Omvärldsfaktorer	9
Minoritetsstress och minoriteter	9
Samiskt perspektiv	9
Risk- och skyddsfaktorer	10
Suicid i siffror	10
Kompetensutveckling	12
Centrala uppgifter för suicidprevention	12

Kommuner	212
Tidigt stöd till barn och ungdom	12
Förebyggande insatser	13
Begräsningar i fysisk miljö	13
Identifiera och stödja riskgrupper	13
Identifiera och ge stöd till personer med suicidrisk	13
Regionen	14
Förebyggande insatser	14
Identifiera och ge stöd och behandling till personer med suicidrisk	14
Stöd och behandling efter suicidförsök	14
Trygga övergångar mellan vårdnivåer	14
Stöd efter suicid till efterlevande	14
Förutsättningar för implementering	14
Referenser	15
Bilaga 1. Skydds- och riskfaktorer för suicid	1

Inledning

I Sverige sker det cirka fyra suicid varje dag¹. En suicidal handling är yttersta konsekvensen av ett svårt lidande som drabbat en enskild individ. Suicid är ett folkhälsoproblem som behöver beaktas och hanteras utifrån olika perspektiv. Det är en mänsklig tragedi som innebär stor sorg, livslång saknad och lidande för närstående och anhöriga samt kostnader för samhället. I det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention, antaget 2008, sägs ”att ingen människa ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att den enda utvägen upplevs vara självmord”².

I Västerbotten arbetar många aktörer för att minska antalet suicid. För att effektivt förebygga suicid krävs bred samverkan mellan bland annat beslutsfattare, myndigheter, kommuner, region, utbildningsanordnare, frivilligorganisationer och anhöriga. Alla har en viktig uppgift i att tillsammans verka för att färre människor tar sina liv². Därför är det önskvärt att så många aktörer som möjligt deltar i det suicidpreventiva arbetet genom att till exempel ta fram egna suicidförebyggande handlingsplaner med insatser och åtgärder och sluta upp för att tillsammans minska antalet suicid i Västerbottens län. Som länsbor har vi alla något att bidra med, inte minst i rollen som medmänniskor.

Strategin har utarbetats i samverkan mellan representanter från nio av Västerbottens kommuner och representanter från Region Västerbotten.

Strategins vision, syfte och mål

Vision

Ingen person ska dö till följd av suicid i Västerbotten.

Syfte

Syftet med denna strategi är att definiera gemensamma mål och strategier för ett långsiktigt suicidpreventivt arbete i Västerbotten med utgångspunkt i forskningsbaserad kunskap och Västerbottens förutsättningar. Strategin ska fungera som vägvisare vid samverkan på övergripande nivåer samt vara vägledande och stödjande i arbetet med lokala styrdokument, där strategins områden kan konkretiseras och prioriteras utifrån lokala behov och förutsättningar.

Mål

För att närma sig en nollvision i Västerbotten förutsätts ett perspektiv där hela samhället förstår sin betydelse i det suicidpreventiva arbetet och att fokus läggs på såväl befolkningsinriktade suicidpreventiva insatser som insatser till riskgrupper och suicidala personer. Målen för arbetet är att:

- Regionen och kommuner ska skapa och delta i hållbara samarbetsstrukturer för suicidprevention på strategisk och operativ nivå.
- Medarbetare inom kommunala och regionala verksamheter ska ha adekvat kompetens utifrån sitt uppdrag för att kunna upptäcka, bemöta och behandla människor med suicidrisk.
- Kunskapsbaserad och effektiv behandling kopplat till suicidprevention ska finnas lättillgänglig för personer i behov. Om suicid inträffar ska verksamheterna analysera händelsen och implementera förbättringar i vård och omhändertagande.
- Den fysiska inom- och utomhusmiljön i Västerbotten ska vara utformad så att den förhindrar suicid.

¹ Suicide Zero (U.Åa).

² Folkhälsomyndigheten (2008)

- Hälsofrämjande och förebyggande insatser och tillgång till tidiga insatser ska bidra till att minska antalet suicidförsök och fullbordade suicid i Västerbottens län.

Begrepp och definitioner

I facklitteratur har ordet självmord alltmer kommit att ersättas av termen suicid. Orden används synonymt, ofta används båda termerna omväxlande i en och samma text. Vissa föredrar ordet suicid eftersom självmord kan leda tankarna till mord och kriminella handlingar, medan andra anser suicid vara ett alltför kliniskt och avståndstagande begrepp³. I föreliggande dokument används båda begreppet suicid.

Suicid

en medveten, uppsåtlig, självförvållad, livshotande handling som leder till döden.

Suicidförsök

livshotande eller skenbart livshotande beteende i avsikt att sätta sitt liv på spel eller göra intryck av en sådan avsikt som inte leder till döden.

Suicidprevention

kan till exempel vara utbildning, informationsinsatser, metodutveckling, begränsning av medel och metoder, efterlevandestöd för att förhindra och minska antalet suicidförsök och suicid.

Genomförande

Strategin ska fungera vägledande för det lokala arbetet i kommuner och regionen. Därutöver ska strategin vara ett stöd för fortsatt utvecklande av samverkan och strategiskt gemensamt arbete mellan kommuner och region.

Suicidprevention på olika nivåer

För att det suicidpreventiva arbetet ska vara så effektivt som möjligt är det viktigt med strategier och insatser på olika nivåer. En bred preventiv ansats utgår från olika nivåer: universell, selektiv och indikerad prevention. Strategierna kategoriseras utifrån preventionsnivå.

Universell suicidprevention: universella insatser riktas till alla invånare oavsett suicidrisk (befolkningsnivå).

Selektiv prevention: Denna preventionsnivå riktar sig till grupper där det finns kunskap om att det på gruppnivå finns förhöjd risk för suicidhandlingar. Till exempel personer med psykiatriska sjukdomar, funktionsnedsättningar, beroende eller personer som genomgår akuta kriser (gruppnivå).

Indikerad prevention: Indikerad prevention syftar till att nå personer som har en risk för suicid. Det kan vara personer som tidigare gjort suicidförsök, som uttrycker suicidtankar eller personer med djup depression (individnivå).

Genomförandestrategier

Strategierna utgår från den struktur som Storums kommun har använt i systematiskt arbete och samverkan kring suicidprevention. Modellen benämns B4 är ett strategiskt, tvärsektorielt arbete på

³Suicide Zero (2021)

vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet⁴. Modellen baserar suicidpreventiva insatser utifrån 268 områdena Bemöta, Behandla, Bygga och Begränsa. Föreliggande strategi utgår från dessa områden för att tydliggöra den strategiska inriktningen på det suicidpreventiva arbetet i Västerbotten.

Bygga

En hälsofrämjande livsmiljö är en grundsten i det suicidpreventiva arbetet. Det innefattar såväl att bygga en god utom- och inomhusmiljö som goda sociala förutsättningar för invånarna i Västerbotten. Att bygga strukturer för strategiskt och operativt samarbete är av stor vikt och innefattar till exempel att försäkra sig om att det finns en sammanhållen vårdkedja för personer med psykisk ohälsa eller som befinner sig i kris. Samverkan mellan region och kommuner samt mellan olika myndigheter och aktörer är därför central och behövs på flera nivåer, särskilt viktigt är att brygga över organisatoriska mellanrum.

Strategier

Bygga upp fungerande samarbetsstrukturer på strategisk nivå mellan myndigheter

Detta kan innebära att använda existerande samarbetsstrukturer för arbete med strategisk samverkan kring suicidprevention. Det kan också innebära att skapa nya samarbetsstrukturer där sådana behövs.

Preventionsnivå: Universell, selekterad eller indikerad (befolknings-, grupp- och individnivå)

Utveckla samarbetsformer som tydliggör aktörers ansvar och hur patienter/brukare lotsas mellan olika insatser

Personer med suicidalt beteende kan ofta ha behov av insatser från både kommun och region. Det är av största vikt att personen får sammanhållen vård och stöd och att samarbetet mellan instanserna fungerar väl. I både socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen finns en bestämmelse om att kommunen och regionen ska upprätta en samordnad individuell plan (SIP) när de bedömer att insatser behöver samordnas⁵, detta anges i lagarna 2 kap § 7 SoL, 16 kap § 4 HSL. För att förstärka samarbete kring en person där ökad risk för suicid framkommit ska verksamheter i Västerbotten delta i SIP-möten oberoende av vilken verksamhet som kallar. Detta innebär att även en verksamhet som inte har lagstadgad rätt att kalla till SIP kan göra det och kallade verksamheter förväntas delta. Om en bedömning gjorts rörande förhöjd suicidrisk är det av största vikt att samverkan sker skyndsamt vid de fall som samordning behövs.

Inom ramen för Hälsa, Lärande, Trygghet (HLT) har förskola och skola möjlighet att kalla till SIP-möten. Förskola och skola är exempel på aktörer som ska ha möjlighet att kalla till SIP även utanför HLT.

Preventionsnivå: Indikerad (individnivå)

Utveckla samarbetsformer och -ytor med civilsamhällets aktörer

Civilsamhället har en viktig roll för det suicidpreventiva arbetet och bör ingå som en självklar del. Brukarorganisationer kan bidra med brukarperspektivet, frivilligorganisationer möter många invånare och kan till exempel arbeta suicidpreventivt utifrån strukturerade program och insatser men också genom att vara en arena för delaktighet och sammanhang. Samarbete med dessa organisationer anpassas utifrån lokala förutsättningar.

Preventionsnivå: Universell och selekterad (befolknings- och individnivå)

⁴FOU Socialtjänst (2021)

⁵ <https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/sip/>

Ett bra bemötande är centralt för vårt välbefinnande i såväl möten med professionella i stöd- och behandlingssituationer som i det vardagliga livet. Bemötandet av en person som mår psykiskt dåligt eller befinner sig i en kris är av central betydelse. Att tala om suicid ökar inte risken för att personen ska ta sitt liv. Tvärtom kan ett sådant samtal förebygga suicid. Att bemöta en person som har suicidtankar med respekt och förståelse i ett lyssnande samtal kan hjälpa personen att se andra alternativ. Bra bemötande kräver övning och är därför en viktig del i kompetensutvecklingen⁶.

Strategier

Genomföra kompetensutveckling i kommunala och regionala verksamheter.

Att ha tillräcklig, relevant och aktuell kunskap om suicid och suicidprevention är en förutsättning för det suicidförebyggande arbetet. Utifrån suicidproblematikens komplexitet, det vill säga att suicidalitet inte enbart orsakas av specifika sjukdomar eller tillstånd utan en rad olika typer av riskfaktorer och olika varianter av lidande, krävs ökade kunskaper i alla människonära yrkesgrupper (som t.ex. lärare och poliser liksom inom för personal inom försäkringskassa och brandförsvaret).

Preventionsnivå: Universell, selekterad och indikerad prevention (befolknings-, grupp och individnivå)

Utveckla rutiner inom regionen och i kommunala verksamheter för att upptäcka och bemöta människor med suicidrisk. Vid behov även försäkra sig om att andra hjälpinsatser tar vid.

Alla inom såväl kommunala som regionala verksamheter har en viktig roll att vara uppmärksam på hur personer man möter mår. Beroende på verksamhet ser behovet av kompetensutveckling olika ut och utbildningsinsatser anpassas utifrån målgrupp. Chefer har ansvar för att uppmärksamma psykiskt mående och suicidrisk hos sina medarbetare. Exempel på utbildningar kring bemötande är Mental Health First Aid (MHFA), Psyk-e Bas Suicid, Våga fråga, Stör döden och Ledare som lyssnar.

Preventionsnivå: Selektiv (gruppnivå)

Behandla

Vikten av tillgänglig och högkvalitativ behandling belyses från många håll. Den femte strategin i det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention handlar om att förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna⁷. Zalsman med kollegor⁸ nämner i en stor metaanalys över suicidpreventiva insatser både medicinsk och psykologisk behandling som viktiga och i betänkandet av utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård – rätt stöd till psykisk hälsa⁹ belyses vikten av låga trösklar till primärvården när det gäller bedömning och stöd för psykiskt mående. Äldre särskilt utsatt grupp när det gäller tillgänglighet till vård. Tillgång till psykologisk behandling för äldre är begränsad¹⁰.

Strategier

Utarbeta och kontinuerligt utveckla rutiner och kompetensutvecklingsplaner för strukturerad bedömning och behandling av personer med förhöjd suicidrisk inom specialist- och första linjeenheter i hälso- och sjukvården.

De verksamheter som bär ansvar för bedömning och behandling av personer med hög suicidrisk ska ha etablerade rutiner som är kända av berörda medarbetare och dessa ska kontinuerligt uppdateras.

⁶ Socialstyrelsen (2021a)

⁷ Folkhälsomyndigheten (2008)

⁸ Zalsman et al. (2016)

⁹ SOU 2021:6

¹⁰ SBU (2015)

För att kunna ge bästa vård och behandling är det viktigt att berörda medarbetare är uppdaterad²⁷⁰ inom kunskapsområdet.

Preventionsnivå: indikerad (individnivå)

Utarbeta eller utveckla rutiner för alla verksamheter som i sitt uppdrag möter människor med psykisk ohälsa för att fånga upp och aktivera insatser som adresserar suicidrisken.

Alla verksamheter som i sitt uppdrag möter människor med psykisk ohälsa ska utarbeta och kontinuerligt utveckla lokala rutiner för att uppmärksamma och adressera suicidrisk hos patienter, brukare, stödsökande och medarbetare.

I verksamheter som återkommande möter människor med ökad risk för suicidalt beteende är det mycket viktigt att etablerade rutiner kring arbete med dessa personer finns på plats, är kända av samtliga medarbetare och kontinuerligt uppdateras. Sådana rutiner kan vara utformade som lokala handlingsplaner eller -program för suicidprevention.

Preventionsnivå: indikerad (individnivå)

Utföra gemensamma utredningar efter suicid.

Gemensamma utredningar efter suicid bygger på samverkan mellan berörda aktörer inom hälso- och sjukvård och kommunala verksamheter så som skola, socialtjänst eller vård och omsorg och syftar till att skapa gemensam förståelse för händelsen för att förbättra förebyggande insatser, rutiner och arbetssätt samt stärka samverkan och samarbete. Det kan också vara en viktig del av stödet till närstående, personalgruppen och andra efterlevande¹¹. Västerbotten bör hitta former för att utföra breda händelseanalyser. Detta kräver särskild kompetens och ett alternativ är att tillsätta en central funktion som har denna uppgift.

Preventionsnivå: selektiv och indikerad (grupp- och individnivå)

Begränsa

Förebyggande åtgärder som begränsar tillgången till självmordsmedel, till exempel genom att begränsa tillgången till bekämpningsmedel, skjutvapen och platser som innebär suicidrisk, såsom höga broar är effektiva suicidpreventiva insatser¹² och ingår i det tredje strategiska området i det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention¹³. Andra begränsningar kan handla om säker läkemedelsförskrivning och insatser för att minska alkoholkonsumtion. Minskad alkoholkonsumtion är ett strategiskt område i det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention⁷.

Strategier

Begränsa tillgången till riskabla medel, verktyg och miljöer

Att begränsa tillgängligheten av medel med vilka en person kan utföra ett suicidförsök är en preventiv strategi som kan användas i olika miljöer och kontexter. Utgångspunkten med dessa insatser är att ju svårare det är för en person att anskaffa ett dödligt medel desto mer tid finns det för personen att bli kvitt sina mest intensiva suicidtankar, eller bli avbruten eller omhändertagen av andra¹⁴. Suicidprevention i fysisk miljö kan handla om ett medvetet preventivt perspektiv vid nybyggnation av byggnader och infrastruktur och att införa åtgärder i den befintliga miljön. Det kan gälla kommunen som fastighetsägare, som byggherre, som huvudman för allmän plats, som ansvarig för trafikmiljö, räddningstjänst och i viss mån den fysiska planeringen. Arbetet kan organiseras och bedrivas inom ramen för samhällsplaneringen och kommunens arbete med social hållbarhet. Det kan

¹¹ Folkhälsomyndigheten (2008)

¹² WHO (2014) och Zalsman, et al. (2016)

¹³ Folkhälsomyndigheten (2008)

¹⁴ Respi.se

också göras som en del av kommunens arbete med trygghet, säkerhet och olycksförebyggande insatser¹⁵. För hälso- och sjukvården kan det handla om att bygga psykiatriska avdelningar på ett sådant sätt som till exempel minskar risk för suicid genom hängning och ha rutiner kring restriktion av läkemedel.

Preventionsnivå: universell (befolkningsnivå)

Förebyggande insatser till riskgrupper

Eftersom det finns flera grupper med ökad risk för suicidala handlingar är det av stor vikt att dessa identifieras och nås av förebyggande insatser inom flera verksamheter. Exempel på insatser är kompetensutveckling till personal i HBTQ-frågor, alkohol- och drogpreventiva insatser, samiskt perspektiv samt insatser som riktar sig mot machokulturer, våldsförebyggande arbete, antistigmaarbete, utbildning kring minoritetsstress och mikroaggressioner.

Preventionsnivå: selektiv (gruppnivå)

Informationskampanjer

Informationskampanjer syftar till att vara hälsofrämjande och fungera preventivt för hela befolkningen i att förebygga suicid. Suicidpreventiva mediekampanjer syftar ofta till att sprida kunskap om psykisk hälsa, om att suicidalitet och depression är behandlingsbart och vikten av att prata om dessa problem när de uppstår. Informationskampanjer kan med fördel genomföras i samverkan mellan kommuner, region och ideella föreningar.

Preventionsnivå: universell (befolkningsnivå)

Erbjuda utbildningsinsatser och preventiva program till befolkningen kring hur man möter och stöttar personer med psykisk ohälsa

Att få en fråga om hur man mår och att någon lyssnar på svaret kan vara en viktig suicidpreventiv insats. Därför är det viktigt att vi i befolkningen känner oss trygga med att ha samtal om psykisk ohälsa och självmord. En vanlig myt kring suicid är att man inte ska väcka den björn som sover men faktum är att sätta ord på tankarna tillsammans med någon som vill lyssna kan vara en hjälp till att hitta andra utvägar eller till att söka hjälp¹⁶

Det skolbaserade programmet Youth Aware of Mental Health (YAM) är ett exempel på en insats som bland annat syftar till att ge råd om hur man kan stötta en vän som mår dåligt. Ett annat exempel är Mental Health First Aid (MHFA) som är ett utbildningsprogram i psykisk ohälsa avsett för allmänheten.

Preventionsnivå: universell (befolkningsnivå)

Samverkan

Suicidpreventivt arbete bör utgå från en multikomponentstrategi, vilket innebär att olika åtgärder implementeras samtidigt och insatserna kan förstärka varandra¹⁷. Både kommuner och regionen har ett stort ansvar för det suicidpreventiva arbetet. En förutsättning för ett fungerande suicidpreventivt arbete är samverkan på både strategisk och operativ nivå mellan och inom kommuner och region samt med andra viktiga aktörer till exempel civilsamhälle, Länsstyrelsen och blåljusverksamheter.

¹⁵ SKR (2019)

¹⁶ Suicide Zero (U.Åb)

¹⁷ NASP (2019c i Region Stockholm, 2020)

Vi har alla en viktig roll som medmänniskor i suicidpreventiva arbetet. Att se och stötta människor som mår dåligt eller har en svår livssituation kan ha stor betydelse för att förhindra suicid. Brukar- och frivilligorganisationer är viktiga aktörer i det suicidpreventiva arbetet. Brukarorganisationer utgör arena för tillhörighet och sammanhang för personer som är drabbade av psykisk ohälsa och kan vara källa till kunskap för andra aktörer så som region och kommuner. Frivilligorganisationer har många viktiga funktioner både i samhället och i det suicidpreventiva arbetet. En viktig funktion är att erbjuda arenor för människor att mötas och uppleva delaktighet och de organisationer som arbetar specifikt med stöd till personer som upplever psykisk ohälsa eller suicidtankar har en central roll i det suicidpreventiva arbetet.

Bakgrund

Suicid är ett folkhälsoproblem som bör förstås och förebyggas från flera håll. Forskning visar att det är möjligt att förebygga suicidhandlingar. Såväl Nationellt centrum för suicidforskning och prevention¹⁸ som Statens beredning för medicinsk utvärdering¹⁹, Folkhälsomyndigheten²⁰ och Världshälsoorganisationen²¹ har i olika genomgångar av vetenskaplig litteratur visat att olika typer av insatser minskar utfall av suicid, suicidförsök och suicidtankar. Suicidhandlingar är den yttersta konsekvensen av ett svårt lidande som drabbat den enskilde individen. Lidandet kan exempelvis vara i form av psykiska sjukdomar, somatiska sjukdomar eller svåra livskriser.

Insatser för att förhindra suicid kan spara människoliv och minska det lidande och psykisk ohälsa som kan drabba anhöriga²². Efterlevande till personer som begått suicid löper cirka tre gånger högre risk för suicid i jämförelse med efterlevande för personer som har gått bort i ett naturligt dödsfall²³.

Internationell, nationell och regional utblick

Västerbottens arbete med suicidprevention kan kopplas samman med pågående initiativ och processer internationellt, nationellt och regionalt.

Internationellt

Agenda 2030

Agenda 2030²⁴ är en överenskommelse om hållbar utveckling mellan världens länder. God hälsa och välbefinnande är ett viktigt mål (mål 3) som inkluderar att främja psykisk hälsa och välbefinnande där en av indikatorerna är dödsfall till följd av suicid. Vikten av att skapa hållbara städer och samhällen är poängterat i Agenda 2030 (mål 11). För det suicidpreventiva arbetet har samhällsplanering en viktig roll, både vad gäller att skapa trygga miljöer i den fysiska miljön såväl som den psykosociala. Mål 10 i Agenda 2030 handlar om minskad ojämlikhet och mål 5 handlar om ökad jämställdhet. Arbete med jämlikhet och jämställdhet är viktigt för det suicidpreventiva arbetet. Detta gäller såväl i det specifikt suicidpreventiva arbetet som i arbetet för att jämställd och jämlik hälsa.

¹⁸ NASP (2019 i Region Stockholm, 2020)

¹⁹ SBU (2015)

²⁰ Folkhälsomyndigheten (2016)

²¹ WHO (2014)

²² Folkhälsomyndigheten (2021a)

²³ Runesson (2003)

²⁴ United Nations (U.Å)

Barnkonventionen är sedan år 2020 lag i Sverige och syftar till att ge barn oavsett bakgrund rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Bland annat ska det i alla åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.

I relation till det suicidpreventiva arbetet i Västerbotten handlar ett barnrättsperspektiv om att både skapa förutsättningar för god hälsa och arbeta suicidpreventivt gentemot barnen själva. Barnens rättigheter som anhörig eller efterlevande ska i enlighet med barnkonventionen beaktas.

Nationellt

Nationellt handlingsprogram för suicidprevention

År 2008 antog Sveriges riksdag en nollvision för suicid och i det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention är det övergripande målet att "... ingen person ska behöva hamna i en sådan utsatt position att suicid upplevs som den enda utvägen"²⁵. Riksrevisionen poängterar i sin granskning av statens suicidpreventiva arbete²⁶ vikten av långsiktighet och kontinuitet i valet av insatser. Ett väl fungerande samarbete mellan kommuner, regioner och andra aktörer lyfts som en förutsättning för ett framgångsrikt arbete. En annan återkommande synpunkt är vikten av att prata öppet om suicid, både som medmänniska och som professionell person inom olika berörda verksamheter.

Flera myndigheter och aktörer, bland annat Folkhälsomyndigheter och Socialstyrelsen har i uppdrag att lämna underlag till en ny strategi för psykisk hälsa och suicidprevention till regeringen, ett arbete som ska vara färdigställt september 2023. Det nuvarande nationella handlingsprogrammet för suicidprevention lyfter följande nio strategiska åtgärdsområden:

1. Främja goda livschanser för mindre gynnade grupper
2. Minska alkoholkonsumtionen i befolkningen och i högriskgrupper för suicid
3. Minska tillgängligheten till medel och metoder för suicid
4. Se suicid som psykologiska misstag
5. Förbättra de medicinska, psykologiska och psykosociala insatserna
6. Sprid kunskap om evidensbaserade metoder för att minska suicid
7. Höj kompetensen hos personal och andra nyckelpersoner i vård och omhändertagande
8. Gör händelseanalyser efter suicid
9. Stöd frivilligorganisationer

Nära vård

I betänkandet av utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård – rätt stöd till psykisk hälsa²⁷ beskrivs att vid ungefär en tredjedel av de rapporterade suiciden har det funnits en kontakt med den psykiatriska hälso- och sjukvården men betydligt många fler har haft kontakt med annan hälso- och sjukvård innan ett fullbordat suicid. Det finns också en grupp människor som inte haft någon kontakt med hälso- och sjukvården tidigare. Betänkandet konstaterar att det framstår som möjligt att genom att underlätta kontakten med primärvården, och genom en ökad kunskap vad gäller att uppmärksamma tecken på psykisk ohälsa, skulle arbetet med att förhindra suicid kunna bli mer framgångsrikt. Detta blir då ytterligare en anledning att ha öppna dörrar och låga trösklar till primärvården när det gäller bedömning av och stöd till det psykiska måendet.

²⁵ Prop. 2007/08:110

²⁶ Riksrevisionen (2021)

²⁷ SOU 2021:6

Avsiktsförklaring för god, jämlik och jämställd hälsa

Kommunerna i Västerbotten, Region Västerbotten och Länsstyrelsen Västerbotten har tillsammans med andra viktiga aktörer utformat en avsiktsförklaring för god, jämlik och jämställd hälsa som syftar till att ge stöd för att skapa en långsiktig och kunskapsbaserad samverkan vad gäller folkhälsa²⁸.

Avsiktsförklaringen pekar ut tre prioriterade områden varav psykisk hälsa är ett, inom detta inkluderas suicidpreventiva insatser.

Omvärldsfaktorer

Förekomst av psykisk ohälsa i samhället skiljer sig åt beroende på var man befinner sig i den sociala hierarkin, detta brukar kallas den sociala gradienten i hälsa. Den psykiska hälsan är ojämnt fördelat utifrån bland annat diskrimineringsgrunderna kön, födelseland, funktionshinder och sexuell läggning. Psykiska besvär är vanligare i vissa grupper, till exempel bland HBTQ-personer, mottagare av ekonomiskt bistånd, arbetslösa, unga vuxna och ensamstående mödrar. Personer med funktionsnedsättning rapporterar också oftare psykiska besvär, och bland unga med funktionsnedsättning har den psykiska hälsan försämrats över tid²⁹.

Socioekonomiska förhållanden har samband med suicidalt beteende på så sätt att suicidalt beteende är vanligare hos personer i socioekonomiskt utsatta områden³⁰. Arbete med suicidprevention bör således ha fokus på även jämlikhet och strukturella faktorer för hälsan och ingår i det första strategiska området i det nationella handlingsprogrammet för suicidprevention som handlar om att främja goda livschanser för mindre gynnade grupper³¹.

Minoritetsstress och minoriteter

Minoritetsgrupper har en särskild utsatthet när de befinner sig i regionens och kommunernas verksamheter. Att tillhöra en minoritetsgrupp kan innebära att behöva vara på sin vakt och beredd på att bli utsatt eller ifrågasatt för att man avviker från vad som är förväntat i ett sammanhang. Det kan handla om förväntningar kopplade till kön, sexualitet, funktion, etnicitet eller religiositet och leder för många till en psykosocial stress. Detta kallas minoritetsstress och kan utlösas av vardagliga och subtila händelser. Det kan handla om blickar, frågor och kommentarer som speglar oförståelse eller fördomar. Detta kallas för mikroaggressioner. Mikroaggressioner är ofta omedvetna för den som utför dem och kan vara svåra att sätta fingret på för den som utsätts³². Det handlar sällan om tydliga handlingar av aggression eller illvillighet utan den som utsätts översvämmas av många små, nästan omärkliga skador, vars kumulativa effekter kan vara förödande³³. En aspekt av att uppmärksamma minoritetsstress handlar om att skapa förståelse om att det inte är en normbrytande sexualitet, etnicitet eller funktion som skapar ohälsa utan mötet med omgivningens dominerade normer som skapar en förväntan på att alla ska följa vissa normer.

Samiskt perspektiv

Suicidala beteenden förekommer i högre grad hos samiska renskötande män och kvinnor än hos den majoritetssvenska referensgruppen, med undantag för den allvarligaste graden (självordsförsök). Ungefär dubbelt så många renskötande män i åldrarna 18–29 år rapporterar att de gjort upp självmordsplaner jämfört med referensgruppen. För män i åldrarna 30–49 år är denna skillnad nästan

²⁸Länsstyrelsen, Västerbotten (2020)

²⁹Folkhälsomyndigheten (2018a)

³⁰Folkhälsomyndigheten (2018b)

³¹Folkhälsomyndigheten (2008)

³²RSFL (2019)

³³Länsstyrelsen, Stockholm (2019)

tre gånger så stor³⁴. Det är således av stor vikt att ha kunskap om hur den psykiska hälsan och 275
suicidala beteenden fördelas i den samiska befolkningen för att effektivt kunna arbeta
suicidpreventivt. I Region Västerbotten pågår tillsammans med regionerna Norrbotten, Jämtland
Härjedalen och Dalarna, Sametinget, samiska organisationer och andra aktörer ett aktivt arbete för
att främja god hälsa och vård på lika villkor för samer. Region Västerbotten har antagit dokumentet
*Strategi för samisk hälsa - en hälso- och sjukvård som bidrar till en god hälsa och en vård på lika
villkor för samer 2020-30*³⁵. Rörande suicidprevention står följande i strategin:

*Regionerna bör stödja och driva suicidförebyggande arbete bland samer. Detta behöver ske i
samverkan med det samiska civilsamhället, kommunerna, Sanks, brukarorganisationer och ideella
organisationer.* (s. 6)

Risk- och skyddsfaktorer

Olika påfrestningar i människors liv kan öka risken för suicidalt beteende, detta kallas för riskfaktorer.
Flera samtidiga riskfaktorer ökar en individs sårbarhet för suicid och det är viktigt att kunna
identifiera dessa individer och grupper då tidiga insatser ökar chansen att förebygga suicidala
handlingar. Förutom riskfaktorer finns ett antal faktorer som verkar skydda en individ från suicid
genom att öka resiliens hos individen³⁶. Se bilaga 1 för förteckning över risk- och skyddsfaktorer för
suicid.

Vissa grupper har högre risk för suicid än andra. Exempel på dessa är personer som tidigare har gjort
suicidförsök, anhöriga till personer med suicidtankar/handlingar och efterlevande till personer som
suiciderat³⁷, pojkar/män, HBTQ-personer, äldre, i synnerhet äldre män, ensamkommande barn,
asylsökande med avslagsbeslut, personer utsatta för mobbning, personer med beroendesjukdom³⁸,
våldsutsatta och våldsutövare³⁹.

Suicid är vanligare bland äldre än bland yngre. Depression och social isolering har starkt samband
med suicidbeteende hos äldre. Äldre personer berättar mer sällan om sina suicidtankar än yngre och
söker inte psykiatrisk vård lika ofta som yngre. Däremot har flertalet äldre än yngre grupper som
senare begår suicid, besökt primärvården i nära anslutning till suicid. De har då sökt på grund av
kroppsliga besvär⁴⁰. Västerbottens äldre befolkning 80 år eller äldre väntas öka med ca 36% från år
2021 till 2040 (Den framtida befolkningen i Sveriges län och kommuner 2021 – 2040, SCB).

Suicid i siffror

Varje år dör ungefär 1 500 människor till följd av suicid i Sverige. I Västerbotten har ungefär 30
personer per år dött till följd av suicid de senaste 10 åren⁴¹. Det innebär att i Västerbotten dör fler än
en människa varannan vecka i suicid. Suicidtalerna (antal suicid per 100 000 invånare) varierar från år
till år och Västerbotten har traditionellt sett haft låga suicidtal i jämförelse med riket. Sedan 2017 och
fram till 2020 har suicidtalerna i Västerbotten legat på en nivå som liknar rikets (se diagram 1). Det är
av vikt att beakta denna ökning av suicid i planering och utförande av det suicidpreventiva arbetet i
Västerbotten.

³⁴ Kaiser och Salander Renberg (2012)

³⁵ Nätverket för samisk hälsa (2019)

³⁶ WHO (2014)

³⁷ Runesson (2003)

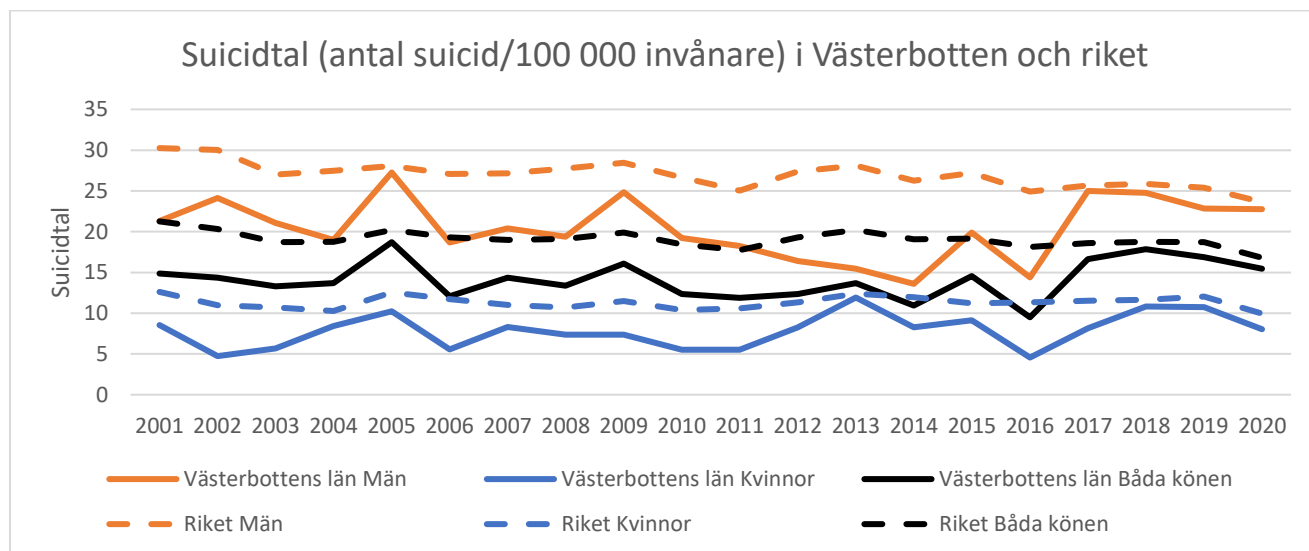
³⁸ Karlsson & Håkansson (2018)

³⁹ 1177 Vårdguiden (2019)

⁴⁰ Socialstyrelsen (2018)

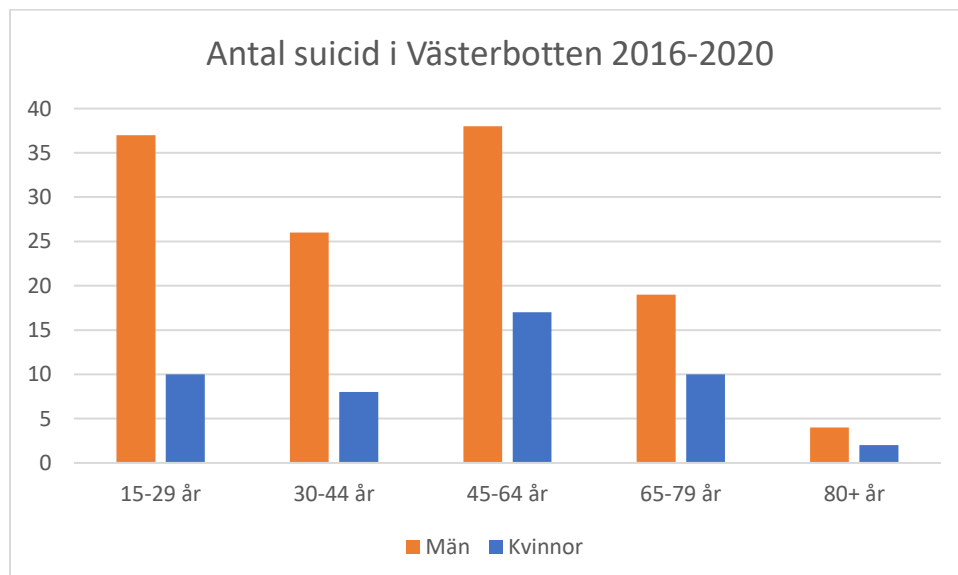
⁴¹ Socialstyrelsen (2021b)

Diagram 1. Diagrammet visar suicidtal (antal suicid/ 100 000 invånare) i åldern 15 år och äldre under åren 2001-2020 (Västerbotten och riket)

Ungefär två tredjedelar av de som dör till följd av suicid är män. I diagram 2 illustreras skillnaden i antal suicid mellan män och kvinnor i olika åldersgrupper i Västerbotten under åren 2016-2020. Suicidförsök är dock vanligare hos kvinnor, enligt Folkhälsomyndigheten är denna skillnad i suicidförsök särskilt uttalad i åldersgrupperna 10-19 år och 20-29 år utifrån mätningar som gjordes år 2020⁴². Suicid är den ledande dödsorsaken för män mellan 15 och 44 år och bland 45-65-åringar är suicid den vanligaste dödsorsaken för både kvinnor och män⁴³.

Diagram 2. Antal suicid i Västerbotten under åren 2016-2020 uppdelat på kön och ålder.

⁴² Folkhälsomyndigheten (2021c)

⁴³ Suicide Zero (U.Åa)

Om statistiken

När någon dör utfärdas ett dödsorsaksintyg. När suicidavsikten är uppenbar klassificeras detta enligt ICD-10 som "Avsiktligt självdestruktiv handling, X60-X84" (detta brukar benämnas "säkra suicid"). När suicidavsikten är osäker används diagnoskoder för "skadehändelse med oklar avsikt, Y10-Y34" ("osäkra suicid"). Suicidstatistiken i denna strategi baseras på en sammanslagning av kategorierna ovan (säkra och osäkra suicid) då det finns risk för underrapportering av suicid att enbart räkna bara säkra diagnoser.

Källa:

Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa [NASP]. (2019). *Hur beräknas självmordsstatistik?* Hämtad 22-03-09: <https://ki.se/nasp/hur-beraknas-sjalvmordsstatistik>

Kompetensutveckling

Det finns ett antal utbildningar i suicidprevention som hålls av olika utbildare och för olika målgrupper i landet men det saknas en samlad information om utbildningarnas innehåll och målgrupper. Det gör det bland annat svårt för dem som önskar utbildning att hitta rätt. Exempel på utbildningsinsatser är Stör döden, Psyk-e bas Suicid, Våga Fråga, Mental Health First Aid (MHFA).

Centrala uppgifter för suicidprevention

Mycket av det suicidpreventiva arbetet i Västerbotten är ett delat ansvar mellan kommuner, region och andra viktiga aktörer. Det universella hälsofrämjande och förebyggande arbetet med att skapa förutsättningar för en god och jämlik folkhälsa sker hos såväl kommuner som region och det inkluderar även det suicidpreventiva arbetet. Ansvar för arbete på selektiv nivå delas också ofta av region och kommuner.

Nedan beskrivs några av de centrala uppgifterna när det gäller suicidprevention för region och kommuner. Efter varje område beskrivs vilka verksamhetsområden inom kommunerna som berörs särskilt. Verksamhetsområdena har olika namn i kommunerna och nedanstående verksamhetsområden kan behöva "översättas" för att passa kommunens benämningar.

Kommuner

Riksdagen förtydligar kommuners ansvar i det suicidpreventiva arbetet, som bland annat tar sitt uttryck genom folkhälsoarbetet⁴⁴. Regeringsformen⁴⁵ beskriver att den offentliga makten ska utövas med respekt för alla människors lika värde och bland annat ska trygga allmänna rättigheter till arbete, bostad och utbildning samt verka för social omsorg och trygghet för goda förutsättningar för hälsa, delaktighet och jämlikhet. Lokala åtgärder för att motverka riskgruppers utsatthet och arbeta mot delaktighet minskar lidande och risk för suicid.

Tidigt stöd till barn och ungdom

Ökad sårbarhet för negativa reaktioner på livskriser och motgångar grundläggs tidigt. Barn och ungdomar är därför viktiga målgrupper för de befolkningsinriktade insatserna, som i bästa fall även ger skyddande effekter livet ut. För att nå barn och ungdomar är förskola och skola viktiga och lämpliga arenor eftersom barn och ungdomar vistas där dagligen. Även arenor där barn och ungdomar vistas i på fritiden bör utnyttjas för hälsofrämjande och suicidpreventivt arbete.

⁴⁴ Motion 2018/19:1564

⁴⁵ Kungörelse 1974:152

Förebyggande insatser

Inom ramen för ett strategiskt folkhälsoarbete bör kommunerna inkludera insatser för att främja psykisk hälsa och förebygga suicid. Skolbaserade insatser är fördelaktiga i en då hälsan hos befolkningen har potentialen att främjas tidigt, i en kontext som når majoriteten av barn och ungdomar⁴⁶, exempel på ett skolbaserat program är Youth Aware of Mental health (YAM). Andra exempel på förebyggande insatser är befolkningsinriktade informationskampanjer och utbildningsinsatser till allmänheten så som och Mental Health First Aid (MHFA) och Våga Fråga från Suicide Zero.

Verksamhetsområden inom kommunerna som berörs särskilt: utbildning, fritid, kultur

Begräsningar i fysisk miljö

Den suicidala processen kan se olika ut och pågå under en lång eller mycket kort tid. Under de olika faserna i processen kan samhällets åtgärder ha stor betydelse för att förhindra ett självmord. I den fas då tankar på suicid övergår till handling och försök att begå suicid kan utformningen av den fysiska miljön ha avgörande betydelse för att förhindra dödsfall. Genom att betrakta suicid som en form av olycka, jämförbar med till exempel trafikolyckor, går det att identifiera förebyggande insatser. Det innebär att vidga perspektivet och se brister i omgivande faktorer, inte bara i den psykosociala miljön utan även i den fysiska⁴⁷.

Det finns god evidens för att restriktioner av suicidmetoder minskar dödligheten i suicid. Insatser som bedöms ha stark evidens är plattformsdörrar vid tåg, barriärer vid broar och klippor, avspärning av vägar och ökad närvaro och bevakning av suicidtäta platser⁴⁸.

Verksamhetsområden inom kommunerna som berörs särskilt: samhällsbyggnad, teknik och fastighet

Identifiera och stödja riskgrupper

Identifiering av riskgrupper är en förutsättning för att alla som möter dem i sin profession ska kunna vara särskilt uppmärksamma på eventuella risker. Ju tidigare insatser sätts in desto större chans finns att suicidhandlingar kan förebyggas (exempelvis till barn som upplever en otrygg hemmiljö eller problem relaterade till skolgången). En viktig riskgrupp är anhöriga och efterlevande till suicid där kommuner delar ansvar med region att identifiera och ge stöd till dessa individer. En viktig insats är att stödja de organisationer i civilsamhället som arbetar för att särskilt uppmärksamma och stötta utpekade riskgrupper för suicid.

Verksamhetsområden inom kommunerna som berörs särskilt: stöd och omsorg, utbildning, fritid, kultur, äldreomsorg

Identifiera och ge stöd till personer med suicidrisk

Många kommunala verksamheter arbetar för personer med psykisk ohälsa. En viktig uppgift för professionella inom dessa verksamheter är att identifiera personer med suicidrisk och se till att de får rätt stöd. En förutsättning för detta är att personalen har kompetens kring riskfaktorer och bemötande samt har kännedom om vårdkedjan för att vid behov försäkra sig om att personen får rätt hjälp. Det är också av stor vikt att försäkra trygga övergångar mellan verksamheter.

Verksamhetsområden inom kommunerna som berörs särskilt: äldreomsorg, utbildning, stöd och omsorg

⁴⁶ RESPI (U.Å)

⁴⁷ SKR (2019)

⁴⁸ RESPI (U.Å)

Förebyggande insatser

Inom ramen för ett strategiskt folkhälsoarbete bör regionen inkludera insatser för att främja psykisk hälsa och förebygga suicid. Detta kan göras via till exempel befolkningsinriktade informationskampanjer och insatser som riktar sig till specifika målgrupper så som Youth Aware of Mental health (YAM) och Mental Health First Aid (MHFA) som är ett utbildningsprogram i psykisk ohälsa avsett till allmänheten.

Identifiera och ge stöd och behandling till personer med suicidrisk

Alla verksamheter bör ha ett uppdrag att identifiera patienter/brukare med suicidrisk och att erbjuda vård och stöd. Varje enhet inom hälso- och sjukvården bör ha rutiner för hur detta ska göras på den egna enheten liksom kännedom om var patienten/brukaren kan få fortsatt stöd och behandling.

Stöd och behandling efter suicidförsök

Eftersom tidigare suicidförsök är en kraftfull riskfaktor för senare suicid är det en viktig uppgift att ge stöd till personer som försökt ta sitt liv. I dagsläget finns det inom vissa delar av psykiatri men det behöver utvecklas och systematiseras så att det ges till all som gjort suicidförsök.

Trygga övergångar mellan vårdnivåer

Många självmord sker när en person ska slussas vidare till en annan vårdnivå eller hänvisas till en annan verksamhet, till exempel från slutenvård till öppenvård inom psykiatri eller från primärvård till BUP. Här behövs ett överlappande system där den instans där personen fått stöd inte släpper kontakten förrän den nya insatsen tagit vid.

Stöd efter suicid till efterlevande

Efterlevande löper en ökad risk att själva drabbas av psykisk ohälsa och suicidtankar. Därför är utveckling av stödinsatser till anhöriga en viktig insats i det förebyggande arbetet. Här behöver insatser riktade till olika målgrupper utvecklas inom Region Västerbottens verksamheter. Samverkan med exempelvis kommun är ofta mycket viktigt.

Förutsättningar för implementering

En viktig förutsättning för strategins implementering är att det bildas en strategisk samverkansgrupp med representanter från kommuner, regionen och brukarrörelsen med mandat att driva och utveckla arbetet. Varje aktör har ansvar att implementera och konkretisera strategierna i sina verksamheter. Samverkansgruppen kommer ha till uppgift att konkretisera insatser i enlighet med strategin genom att arbeta med implementering och uppföljning. Ett sätt att konkretisera strategin är att ta fram aktivitetsplaner för suicidprevention på olika strategiska nivåer.

För att arbetet med suicidprevention ska vara långsiktigt och hållbart krävs uppföljning, helst årligen i ordinarie uppföljningssystem.

- Andreen, J. (2021). *Rutin för hantering av suicidalt beteende, självmordsrisk och suicid*. Suicide Zero. Hämtat 2022-03-15 [Grundmall-skriftlig-rutin-hantering-suicidrisk-suicid-2021.docx \(live.com\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/2e7ade7571da420687ce28243ab4fa00/nationellt_handlingsprogram_suicidprevention.pdf)
- Folkhälsomyndigheten (2008). *Ett nationellt handlingsprogram för suicidprevention*. https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/2e7ade7571da420687ce28243ab4fa00/nationellt_handlingsprogram_suicidprevention.pdf
- Folkhälsomyndigheten (2016). *Effekter av insatser för att förebygga suicid -Resultat från en kartläggande litteraturöversikt*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/e/Effekter-av-insatser-for-att-forebygga-suicid/>
- Folkhälsomyndigheten (2018a). *Alkohol och suicid*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/a/alkohol-och-suicid/>
- Folkhälsomyndigheten (2018b). *Psykisk hälsa och suicidprevention*. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/49e2c585bddc480798d89683650ca67d/psykisk-halsa-suicidprevention-lagesrapport-2018-19006.pdf>
- Folkhälsomyndigheten (2021a). *Suicidförebyggandeinsatser*. Hämtat 2022-03-09: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/suicidprevention/forebyggande-insatser/suicidförebyggande-insatser/>
- Folkhälsomyndigheten (2021b). *Faktablad om att förebygga psykisk ohälsa bland äldre*. Hämtat 2022-05-13: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/632eb2aa7efc488e99160fe01ecce254/det-ar-viktigt-att-forebygga-psykisk-ohalsa-bland-alldre.pdf>
- Folkhälsomyndigheten (2021c). *Statistiken för suicidförsök*. Hämtat 2022-03-09: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/suicidprevention/statistik-om-suicid/suicidforsok/>
- Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen (U.Å). *Att utreda självmord bland barn och unga genom händelseanalyser Ett stödmaterial för kommuner i det förebyggande arbetet*. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/ovrigt/barn-psykiska-halsa-att-utreda-sjalvmord-bland-barn-och-unga-genom-handelseanalyser.pdf>
- FOU Socialtjänst (2021). *B4 ('before') – Bemöt, Behandla, Bygg, Begränsa*. Hämtad 2021-12-08: <https://fousocialtjanst.se/2021/04/07/b4-before-bemot-behandla-bygg-begransa/>
- Kaiser, N. & Salander Renberg, E. (2012). Suicidal expressions among the Swedish reindeer herding Sami population. *Suicidology Online*, 3, 102-113.
- Karlsson, A. & Håkansson, A. (2018). Gambling disorder, increased mortality, suicidality, and associated comorbidity: A longitudinal nationwide register study. *Journal of Behavioral Addictions*, 7(4), 1091–1099. <https://doi.org/10.1556/2006.7.2018.112>
- Kungörelse (1974:152) om beslutad ny regeringsform. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kungorelse-1974152-om-beslutad-ny-regeringsform_sfs-1974-152
- Länsstyrelsen, Stockholm (2019). *Vit, svart eller brun - Handbok om aktiva åtgärder kopplat till hudfärg*. Hämtad 2021-12-08: <https://www.lansstyrelsen.se/download/18.5e83a30f169d90292df17384/1624005597909/Rapport%202019->

[08%20Vit%20svart%20eller%20brun%20Handbok%20aktiva%20%C3%A5tg%C3%A4rder%20huds%20sjukdomar%20och%20allergi%202019.pdf](#)

Länsstyrelsen Västerbotten (2020). *Avsiktsförklaring för god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten*. Diarienummer 706-1337-2019. Hämtad 2021-12-08:

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.2b1344c417a75f02ce042dde/1632142944488/Avsiktsf%C3%B6rklaring%20f%C3%B6r%20en%20god%20j%C3%A4mlik%20och%20j%C3%A4mst%C3%A4lld%20h%C3%A4lsa%20i%20V%C3%A4sterbotten.pdf>

Motion 2018/19:1564. *Kommunalt ansvar för suicidprevention*.

<https://data.riksdagen.se/fil/8CD9EAAA-4145-4342-8812-7703A8A81505>

Nationellt centrum för suicidforskning och prevention av psykisk ohälsa [NASP]. (2019). *Hur beräknas självmordsstatistik?* Hämtad 22-03-09: <https://ki.se/nasp/hur-beraknas-sjalvmordsstatistik>

Nätverket för samisk hälsa (2019). *Strategi för samisk hälsa - en hälso- och sjukvård som bidrar till en god hälsa och en vård på lika villkor för samer 2020-30*. Hämtad 2021-12-08:

<https://www.regionvasterbotten.se/VLL/Filer/Strategi%20f%C3%B6r%20samisk%20h%C3%A4lsa%202020-2030.pdf>

Prop. 2007/08:110. *En förnyad folkhälsopolitik* (inkluderar Nationellt handlingsprogram för suicidprevention).

Region Stockholm (2020). *Strategi för Suicidprevention*. (Diarienummer: HSN 2019-1376)

https://www.uppdragpsyiskhalsa.se/stockholmslan/wp-content/uploads/2021/08/Strategi-for-suicidprevention-Region-Stockholm_2020.pdf

RESPI, Rekommendationer för suicidpreventiva insatser. <https://respi.se/insatser/>

Riksrevisionen (2021). *Statens suicidpreventiva arbete – samverkan med verkan?* Stockholm:

Riksrevisionen (RIR); 2021. RIR 2021:26. ISBN 978-91-7086-609-8.

RSFL, Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas, transpersoners och queeras rättigheter. (2019). *Bemötandetips – minoritetsstress*. Hämtad 2021-12-08:

<https://www.rfsl.se/verksamhet/regnbagsfamiljer-i-vantan/bemotandetips-minoritetsstress/>

Runeson B, Å. M., (2003). Family history of suicide among suicide victims. *Am J Psychiatry*, 160(8).

SBU, Statens beredning för medicinsk utvärdering. (2015). *Behandling av depression hos äldre* En systematisk översikt: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2015. SBU-rapport nr 233.

SBU, Statens beredning för medicinsk utvärdering. (2021). *Program för att förebygga suicid och suicidförsök hos barn* En systematisk översikt med utvärdering av effekter och hälsoekonomiska aspekter Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2021. SBU-rapport nr 336. ISBN 978-91-88437-83-9.

SKR (2019). *Förebygga suicid i fysisk miljö - Ett inspirationsmaterial för kommunernas arbete*.

<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-777-0.pdf>

Socialstyrelsen (2018). *Öppna jämförelser. Psykisk ohälsa hos personer 65 år och äldre - uppföljning av vård och omsorg vid psykisk ohälsa hos äldre*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/oppna-jamforelser/2018-9-12.pdf>

Socialstyrelsen (2021a). *Samlat stöd för patientsäkerhet – Förebygga suicid*. [Förebygga suicid - Patientsäkerhet \(socialstyrelsen.se\)](#)

Socialstyrelsen (2021b). *Statistiskdatabas för dödsorsaker*. Stockholm [Statistikdatabaser - Dödsorsaksstatistik - Val \(socialstyrelsen.se\)](#)

282

Suicide Zero (2021). Stödmateriel för kommunernas handlingsplansarbetet. Hämtat 2022-05-13: https://assets.ctfassets.net/87pwg6063hb1/13fDeNxuo8FtAViUkHvbXb/e31f951ed2b692c9ca7e1c5cda1c0a8f/Suicide-Zero-Stodmaterial_handlingsplan-2021.pdf

Suicide Zero (U.Åa). Fakta om självmord. Hämtad 2021-12-08: <https://www.suicidezero.se/fakta-rad/fakta-om-sjalvmord>

Suicide Zero (U.Å.b). Myter om självmord. Hämtad 2022-03-29: <https://www.suicidezero.se/fakta-och-rad/myter-om-sjalvmord>

SOU 2021:6. *God och nära vård Rätt stöd till psykisk hälsa. God och nära vård*. https://www.regeringen.se/4900bd/contentassets/9d0e520a47e547a2904608427f3aca7c/sou-2021_6--god-och-nara-vard---ratt-stod-till-psykisk-halsa.pdf

United Nations (U.Å). *Agenda 2030 Target and indicators*. <https://sdgs.un.org/goals/goal3>

WHO (2014). *Preventing suicide: a global imperative*. Geneva. <http://www.who.int/iris/handle/10665/131056>

Zalsman, G., Hawton, K., Wasserman, D., van Heeringen, K., Arensman, E., Sarchiapone, M., Carli, V., Höschl, C., Barzilay, R., Balazs, J., Purebl, G., Kahn, J. P., Sáiz, P. A., Lipsicas, C. B., Bobes, J., Cozman, D., Hegerl, U., & Zohar, J. (2016). Suicide prevention strategies revisited: 10-year systematic review. *The lancet. Psychiatry*, 3(7), 646–659. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(16\)30030-X](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(16)30030-X)

Bilaga 1. Skydds- och riskfaktorer för suicid

Skyddsfaktorer

- Personlighetsdrag: utåtriktad, varm/vänlig, ängslig, optimistisk
- Hög problemlösningsförmåga
- Högt självförtroende, hög självkänsla
- Tillgång till natur (t.ex. träd, parker mm.)
- Hög copingförmåga
- Meningsfullt liv/känsla av sammanhang (t.ex. ha personliga relationer, partner, vara förälder, ha en karriär, känna egenmakt mm.)
- Starka moraliska eller religiösa invändningar mot suicid
- Tryggt anknytningsmönster till viktiga personer (vårdnadshavare/partner)
- Aktivt föräldraskap (skyddsfaktor för barnet)
- God skol-/arbetsmiljö

Kliniska (vårdrelaterade) riskfaktorer

- Tidigare suicidförsök
- Beroendesjukdom
- Somatisk sjukdom (t.ex. cancer, epilepsi, diabetes, KOL, smärttillstånd)
- Psykiatrisk sjukdom (alla, men t.ex. psykossjukdom, bipolaritet, personlighetssyndrom)
- Samsjuklighet (av alla slag)
- Funktionsnedsättning (t.ex. autism)
- Hinder för vårdsökande (t.ex. på grund av stigma, distans, oförmåga)
- Dålig följsamhet till vård/ behandling
- Ärftlighet för suicid (samt för alla ovan listade sjukdomar)

Icke-kliniska riskfaktorer

- Hög ålder
- Manligt kön
- HBTQ+
- Ursprung från vissa minoritetsgrupper
- Ursprung från länder som har höga suicidtal (Ungern, Ryssland, baltiska länder m.fl.)
- Anhörig eller närstående till person som har suiciderat/gjort suicidförsök, eller exponering för suicid på annat sätt
- Personlighetsdrag: introversion, hopplöshet, aversion mot förluster, impulsivitet, aggression, ängslighet
- Dålig problemlösningsförmåga
- Förlust (jobb/dödsfall/brutna relationer/pengar etc.), sorg, ofrivillig ensamhet, abort
- Socioekonomisk status (fattigdom/låg utbildningsnivå/arbetslöshet)
- Social isolering/ensamhet
- Erfarenhet av krig/väpnad konflikt/katastrof
- Migration/Asylprocess (stressorer i samband med acklimatisering men också erfarenhet av krig/vapenkonflikt/katastrof)
- Diskriminering/kränkande särbehandling/trauma/våld/sexuella övergrepp/våld i nära relationer
- Dålig sömn (subklinisk nivå)
- Intoxikationsinriktad alkoholkonsumtion (som t.ex. vid nyårsfirande)
- Existentiell ångest

Remiss av ”Länsgemensam suicidpreventiv strategi i Västerbotten”

Initiativet till att ta fram en länsgemensam suicidpreventiv strategi togs av länets kommuner och regionen i den dåvarande länssamordningsgruppen (LSG). Strategin har utarbetats i samverkan mellan representanter från nio av Västerbottens kommuner och representanter från Region Västerbotten.

Suicid är ett folkhälsoproblem som behöver beaktas och hanteras utifrån olika perspektiv. För att effektivt förebygga suicid krävs bred samverkan mellan bland annat beslutsfattare, myndigheter, kommuner, region, utbildningsanordnare, frivilligorganisationer och anhöriga.

Syftet med strategin är att definiera gemensamma mål och strategier för ett långsiktigt suicidpreventivt arbete i Västerbotten med utgångspunkt i forskningsbaserad kunskap och Västerbottens förutsättningar. Strategin ska fungera som vägvisare vid samverkan på övergripande nivåer samt vara vägledande och stödjande i arbetet med lokala styrdokument, där strategins områden konkretiseras och prioriteras utifrån lokala behov och förutsättningar.

Strategin innefattar en nollvision kring suicid som konkretiseras i fem målområden och tolv strategiska områden. Målen inkluderar hållbara och fungerande samsamarbetsstrukturer, kompetensförsörjning, effektiv behandling, säkra miljöer och tillgång till hälsofrämjande och förebyggande insatser. De strategiska områdena utgår från en struktur som Storums kommun har använt i systematisk samverkan kring suicidprevention kallad B4. Modellen baserar suicidpreventiva insatser utifrån områdena *Bemöta*, *Behandla*, *Bygga* och *Begränsa*. Området *Bygga* innefattar strategier kring samarbete och samverkan på strategisk och operativ nivå. Områdena *Bemöta* och *Behandla* innefattar strategier kring rutiner och kompetensutveckling. Inom området *Begränsa* finns strategier gällande suicidpreventiva miljöer men också hälsofrämjande och förebyggande insatser.

Det suicidpreventiva arbetet spänner över många arenor och kan gälla t ex samhällsplanering, teknik och fastighet, utbildning, stöd och omsorg, äldreomsorg kultur och fritid, räddningstjänst, regional utveckling, hälso- och sjukvård på primär- och specialistnivå.

Remissperiod

- 18 maj – 31 oktober 2022
- Återkoppling på remissen skickas till regionvasterbotten.se med kopia till emma.wasara@regionvasterbotten.se. Ange diarienummer RS 935-2022 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Det önskvärt att remissen kan passera en politisk instans inom regionen och kommunerna för att få en god förankring.

Remissen ställs till följande aktörer:

- Västerbottens kommuner
- Region Västerbotten
- Civilsamhället: Funktionsrätt Västerbotten, Hjärnkoll Västerbotten, Kvinnojourer, RSFL, Rädda barnen, Bris, Samforma
- Kunskapsnätverket för samisk hälsa
- Polisen
- Länsstyrelsen Västerbotten

I remissen önskas synpunkter på innehållet i strategin.

För region och kommuner gäller följande: Efter remissrundan kommer strategin åter skickas för antagande. Region och kommuner uppmanas därför att svara på remissen. Region och kommuner avgör dock på själva om de har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om region eller kommuner inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För andra remissinstanser innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

§ 73

Dnr 2022.183/00

Fastställande av kommunstyrelsens delegationsförteckning

Kommunfullmäktige beslutade 2022-06-27, § 31 att anta en ny politisk organisation som träder i kraft 2023-01-01. Nuvarande politiska organisation upphör 2023-01-01. Beslutet innebär att Malå kommun ska införa två nämnder - en utbildningsnämnd och en socialnämnd - samt ett utskott under kommunstyrelsen. Med anledning av detta måste en ny delegationsförteckning för kommunstyrelsen fastställas och ett förslag till en ny delegationsförteckning som endast omfattar kommunstyrelsens verksamheter har därmed utformats. Förändringen innebär att kommunstyrelsens verksamheter har separerats från omsorgs- och skolverksamhet.

BESLUTSUNDERLAG

Lisa Nilssons tjänsteutlåtande.

FÖRSLAG TILL BESLUT PÅ SAMMANTRÄDET

Petter Hultdin (V): Kommunstyrelsens delegationsförteckning fastställs. Delegationsförteckningen träder i kraft 2023-01-01.

FÖRSLAG TILL KOMMUNSTYRELSEN

- Kommunstyrelsens delegationsförteckning fastställs.
- Delegationsförteckningen träder i kraft 2023-01-01.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsens delegationsförteckning

Dokumenttyp	Dokumentägare	Upprättad av	Giltig till
Styrdokument	Allmänna avd	Lisa Nilsson, kommunsekreterare	Tillsvidare
Beslutsinstans	Fastställd/upprättad	Dnr	
Kommunstyrelsen		2022.183/00	
Dokumentet gäller för			
Berörda verksamheter			

Innehållsförteckning

Delegationsförteckning för kommunstyrelsen	3
Vad innebär delegering?	3
Förutsättningar för kommunstyrelsens rätt att delegera	3
Vad kan kommunstyrelsen delegera?	4
Olika former av delegering	4
Delegering och verkställighet	4
Till vem kan kommunstyrelsen delegera?	5
Vidaredelegering	5
Vidare gäller följande för utövande av delegerad beslutanderätt	6
Beslutsfattare	6
Anmälan av delegationsbeslut m m	6
Jäv	7
Följder av kommunalrättslig beslutanderätt	8
Utformning av delegationsförteckningen	9
HUVUDEL 1 – POLITISK NIVÅ	10
Kommunstyrelsens delegering till kommunstyrelsens ordförande	10
Kommunstyrelsens delegering till utskotten	10
HUVUDEL 2 – VERKSAMHETSNIVÅ	11
Kommunstyrelsens delegering till verksamheterna	11

Delegationsförteckning för kommunstyrelsen

Vad innebär delegering?

För att de förtroendevalda ska kunna avlastas rutinärenden ger kommunallagen (6 kap 37 - 39 och 7 kap 5 - 7 §), möjlighet till delegering av vissa ärenden. Den som har sådan rätt kallas delegat.

Delegaten företräder kommunstyrelsen, så att delegatens beslut ses som styrelsens beslut. Beslutet kan överklagas genom laglighetsprövning eller förvaltningsbesvär.

Kommunstyrelsen kan inte ändra delegatens beslut, men kan återkalla delegeringsuppdraget. Styrelsen kan också ta över ett ärende och fatta beslut, förutsatt att delegaten ännu inte har fattat något beslut.

Delegaten har redovisningsansvar till kommunstyrelsen och det straffrättsliga ansvaret. Det innebär att delegaten kan dömas för exempelvis tjänstefel om beslutet är felaktigt. Delegaten har rätt att överlämna ärenden som omfattas av delegering för avgörande i kommunstyrelsen. Om en anställd fattar ett beslut utan stöd av delegering, kan beslutet inte överklagas genom laglighetsprövning eftersom beslutet inte existerar i kommunallagens mening. Kommunen kan däremot bli civilrättsligt bunden av beslutet om mottagaren är i god tro och det rör civilrättsliga förhållanden. Mottagaren av beslutet kan i så fall driva ärendet i allmän domstol.

Förutsättningar för kommunstyrelsens rätt att delegera

Delegering inom kommunstyrelsen förutsätter alltid beslut i två led. Först måste fullmäktige besluta om ett reglemente för kommunstyrelsen, som talar om vilka verksamhetsområden som styrelsen ska hantera och i vilka ärenden eller grupper av ärenden som styrelsen ska fatta beslut.

Sedan kan kommunstyrelsen besluta att delegera beslutanderätten. De vanligast förekommande ärendena samlas i kommunstyrelsens delegationsförteckning, men styrelsen kan också besluta om delegering i en viss fråga enligt särskilt beslut.

Saknas det uttrycklig delegering är det kommunstyrelsen som ska besluta under förutsättning att området ligger inom kommunstyrelsens beslutskompetens, d v s reglementet.

Vad får och inte får kommunstyrelsen delegera?

Kommunstyrelsen bestämmer själv i vilka ärenden eller ärendegrupper som beslutanderätten ska delegeras. Kommunallagen anger dock att beslut i vissa typer av ärenden inte får delegeras (6 kap 38 § KL). Följande typer av ärenden får inte delegeras av kommunstyrelsen:

- ärenden som avser verksamhetens mål, inriktning, omfattning eller kvalitet,
- framställningar eller yttranden till fullmäktige liksom yttranden med anledning av att beslut av nämnden i dess helhet eller av fullmäktige har överklagats,
- ärenden som rör myndighetsutövning mot enskilda om ärendet är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt,
- ärenden som väckts genom medborgarförslag och som lämnats över till nämnden, eller
- ärenden som enligt lag eller annan författning inte får delegeras.

Olika former av delegering

- Kommunalrättslig delegering. Denna delegationsförteckning är en kommunalrättslig delegering enligt kommunallagen från kommunstyrelse till utskott eller tjänsteman.
- Medicinskrättslig delegering. Detta delegeringsområde handlar om delegering av medicinska arbetsuppgifter från en befattningshavare till en annan inom den kommunala hälso- och sjukvården. En befattningshavare med viss formell kompetens överför arbetsuppgifter till annan som saknar formell kompetens, d v s formell rätt att fatta beslut, men har tillräcklig sak kompetens för arbetsuppgiften i fråga.
- Arbetsmiljörättslig delegering. Arbetsmiljöansvaret är av särskild vikt att tydligt delegera eftersom det åtföljs av straffansvar. Vid arbetsplatsolycka blir kommunstyrelsen ansvarig och kan fällas till ansvar om delegering saknas.

Delegering och verkställighet

Delegering av verklig beslutanderätt ska skiljas från beslutanderätten som varje arbetsfördelning mellan anställda medför, det vill säga ren verkställighet. Gränsen mellan delegering och ren verkställighet är ofta

något flytande. Med beslut i delegationsförteckningen avses endast beslut i kommunallagens mening.

Kännetecknande för ett beslut är bland annat att det finns utrymme för alternativa lösningar och att beslutsfattaren måste göra vissa överväganden och bedömningar. Vid ren verkställighet saknas utrymme för självständiga bedömningar, som till exempel vid tillämpning av en taxa eller riktlinjer. Beslut som är ren verkställighet kan inte överklagas.

Till vem kan kommunstyrelsen delegera?

Kommunstyrelsen kan enligt 6 kap 37 § KL lämna delegering till:

- presidiet
- en ledamot eller ersättare i styrelsen
- ett utskott
- en av kommunens anställda.

Det är inte tillåtet att delegera till:

- en grupp av anställda
- en anställd tillsammans med en ledamot eller ersättare (det kallas blandad delegering)
- en anställd i kommunalt bolag.

Det medför att det inte är möjligt att delegera till en grupp av anställda eller anställda och förtroendevalda att fatta beslut gemensamt. Det är, som huvudregel, heller inte möjligt att delegera till anställd i annan kommun. Undantag finns dock till exempel inom överförmyndar- och miljöområdena.

Vidaredelegering

Beslut fattade på vidaredelegation från kommunchef ska anmälas till denne, som i sin tur anmäler beslutet till kommunstyrelsen vid nästkommande sammanträde.

Innan delegat fattar beslut i fråga där beslutet är av sådan betydelse för verksamheten att ordföranden ska vara informerad gäller att:

- information ska kontinuerligt lämnas under ärendets handläggning
- information ska ges innan beslut fattas.

Vidare gäller följande för utövande av delegerad beslutanderätt

- Överordnad tjänsteman har generell rätt att besluta i alla de ärenden som tillkommer underordnad delegat vid dennes frånvaro. Detta innebär att beslut kan fattas vid ordinarie befattningshavares frånvaro.
- Delegerad beslutanderätt får inte utövas i ärende som berör delegatens egna personliga förhållanden eller där jäv enligt Förvaltningslagen §§ 16 - 18 föreligger.
- Beslutsärende ska behandlas i ett sammanhang, d v s en uppdelning av ärendet får ej ske i syfte att kringgå gällande delegation.
- I ärenden, som är så brådskande att kommunstyrelsens avgörande inte kan avvaktas, beslutar ordföranden, med vice ordförande som ersättare.

Kommunchef har, enligt KL 7 kap 6 §, rätt att vidaredelegera sin beslutanderätt till annan anställd inom kommunens förvaltning.

Beslutsfattare

Under rubriken "Delegat" i delegationsförteckningen anges alltid den huvudsakliga tillika lägsta beslutsfattande nivån. Det är den nivå som kommunstyrelsen anser vara kompetent och i övrigt lämplig att fatta beslut i de olika ärendetyperna.

Överordnad chef upp till kommunchef har motsvarande beslutanderätt som delegaten. En chef har alltså alltid samma beslutanderätt som sina underställda. Denna beslutsnivå är sekundär. Delegaten ska betraktas som primär beslutsfattare.

Anmälan av delegationsbeslut m m

Beslut fattat med stöd av delegering ska vara skriftligt och undertecknat. Av beslutet ska framgå att det är fattat med stöd av delegering från styrelsen och enligt delegationsförteckningen. Anmälan av fattade delegationsbeslut ska tillställas nämndsekreteraren.

Delegaten ansvarar för eventuell delgivning till den som berörs av beslutet. Besvärshänvisning ska finnas med i beslutet.

Nämnden ska besluta i vilken utsträckning beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt 37 § ska anmälas till den, enligt 6 kap 40 § KL. Beslut som inte anmäls ska protokollföras särskilt, om beslutet får över-

klagas enligt bestämmelserna i 13 kap KL. Sådana beslut som avses i 39 § (brådskande ärenden) ska anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

Beslut som fattats med stöd av delegering från kommunstyrelsen ska anmälas till kommunstyrelsen vid nästa sammanträde. Alla beslut som fattats med stöd av vidaredelegering från kommunchef ska anmälas till kommunchefen, som anmäler dem till kommunstyrelsen vid nästa sammanträde.

Jäv

Jäv regleras i 6 kap 28 - 32 och 7 kap 4 §§ kommunallagen. En förtroendevald eller anställd som är jävig i ett ärende hos en nämnd får inte delta eller närvara vid handläggning av ärendet. Det gäller alla slags ärenden inte endast myndighetsutövning. Med handläggning avses utredning, beredning, föredragning och beslutsfattande. Jävsreglerna omfattar även "ej tjänstgörande" ersättare.

En förtroendevald eller anställd är jävig, om

1. han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,
2. han eller hon eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,
3. ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till, eller
4. det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas.

Ansvar för att undvika att hamna i en jävssituation vilar på envar. Den som anser sig vara jävig i ett ärende ska självant anmäla jäv till ordföranden före eller vid sammanträdet.

Om vidaredelegering föreligger ska delegat som anser sig jävig anmäla det till kommunchefen och avsluta handläggningen av ärendet. Kommunchefen kan då välja att antingen överlåta uppdraget till annan eller själv handlägga och besluta i ärendet. Om det saknas möjlighet att överlåta ärendet eller att besluta själv har kommunchefen också möjlighet att bortse från jävssituationen och återföra ärendet till ursprunglig handläggare.

Följder av kommunalrättslig beslutanderätt

Beslut fattade med stöd av delegering är fattade i kommunstyrelsens ställe och har således samma rättsverkan som om styrelsen fattat beslutet.

I beslutsfattandet ska hänsyn tas till befintliga politiskt beslutade riktlinjer, policys och övriga interna bestämmelser. Beslutfattare ska också beakta jävsreglerna.

Ett beslut fattat med stöd av delegering får inte ändras av styrelsen i efterhand. Styrelsen har ingen omprövningsmöjlighet. Beslut får endast ändras av den som fattat beslutet, enligt bestämmelserna om omprövning av myndighetsutövningsbeslut, eller av överprövningsmyndighet.

Om styrelsen anser att delegeringen används felaktigt har den rätt att återkalla delegeringen i sin helhet eller i ett särskilt ärende. Styrelsen har också rätt att genom eget handlande ta över ett ärende från en delegat och fatta beslut, det kan t ex handla om ett ärende som styrelsen anser vara principiellt viktigt.

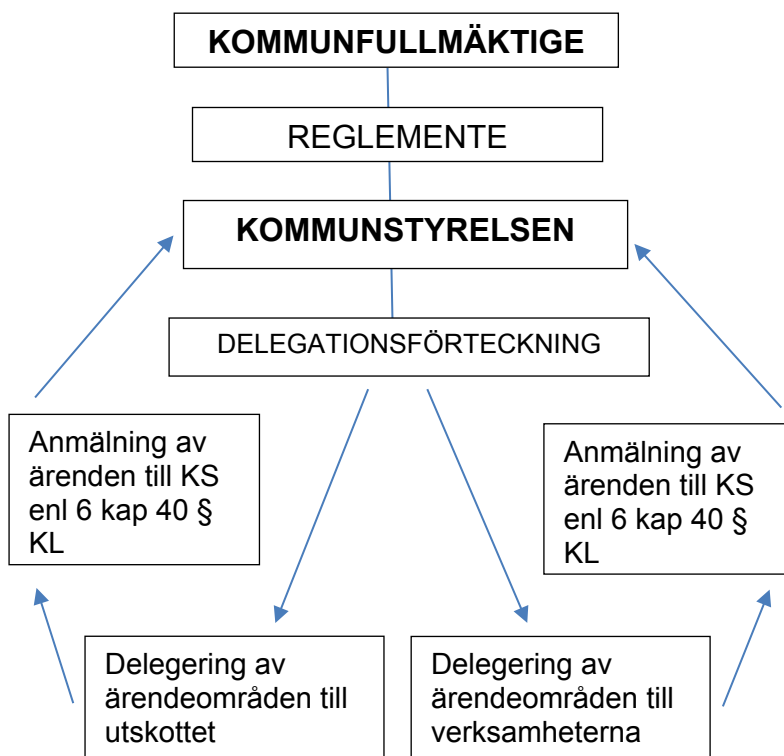

Utformning av delegationsförteckningen

Den befintliga delegationsordningen delas upp i två huvuddelar.

- 1) Den ena delen utgörs av kommunstyrelsens delegering till utskottet - politisk nivå. Den delegeringen tar stopp där och kan således inte vidaredelegeras. Det är ett bra stöd i utskottets verksamhet att snabbt och enkelt få en bild av vilka frågor kommunstyrelsen vill att utskottet ska hantera och besluta i. På denna nivå innefattas även delegering t ex till utskottets ordförande.
- 2) Den andra delen består av delegering från kommunstyrelsen till verksamheten - verksamhetsnivå.

Delegationsförteckningen delas upp i ärendekategorier och följer lagrum för att delegaterna enklare ska kunna finna de delegeringar som är relevanta i varje fall.

HUVUDDDEL 1 – POLITISK NIVÅ**Kommunstyrelsens delegering till kommunstyrelsens ordförande**

Område	Ärende	Delegat
Personal	Fastställande av anställningsvillkor, lön m m vid nyanställning av kommunchef	KS ordf och KS vice ordf som ersättare
Brådiskande ärende	Brådiskande ärenden där kommunstyrelsens avgörande inte kan avvaktas, enligt 6 kap 39 § kommunallagen	KS ordf och KS vice ordf som ersättare
Heraldiska vapen	Ge tillstånd till näringsidkare som vill använda kommunens vapen (heraldiska vapen) som en del av sin logotyp eller varumärke	KS ordf
Antagande av avtal efter rekommendation i cirkulär från Sveriges Kommuner och Regioner		KS ordf

Kommunstyrelsens delegering till utskotten**Utskottet**

Ärende	Delegat	Notering
Beslut om mottagare av kultur- och ledarstipendium	Utskottet	Beloppgräns 5 000 kr per stipendium
Beslut om tjänstledighet över 12 månader	Utskottet	
Beslut om villkor och avgifter för lokaler och anläggningar	Utskottet	
Beslut om regler för bidrag till föreningar och studieförbund	Utskottet	

HUVUDDDEL 2 – VERKSAMHETSNIVÅ

Kommunstyrelsens delegering till verksamheterna

Övergripande administration som gäller alla verksamheter

1 Administrativa ärenden (allmänna)			
	Ärende	Delegat/Ersättare	Lagrum/Notering
1.1	Fastställande av attestantförteckningen i samråd med avdelningschef	Ekonomichef	
1.2	Fastställande av delegationsförteckningen på verksamhetsnivå	Kommunchef	
1.3	Beslut om avslag på begäran om utlämnande av allmän handling till enskild eller myndighet samt uppställande av förbehåll i samband med utlämnande till enskild	Avdelningschef	2 kap 1-23 §§ TF, 15 kap 4 och 5 §§ OSL, 10 kap 14 § OSL
1.4	Befullmäktigande av ombud att föra kommunens talan inför domstol och andra myndigheter, samt vid förrättningar av skilda slag	Kommunchef	
1.5	Där det ankommer på kommunstyrelsen: Föra kommunens talan och på kommunens vägnar träffa överenskommelse om betalning av fordran, anta ackord, ingå förlikning och sluta annat avtal, upp t o m ett basbelopp	Ekonomichef	
1.6	Förändring av fastställd kollektivtrafik under året	Kollektivtrafikhandläggare	
1.7	Bevilja/avslå ansökningar om färdtjänst enl Lagen om färdtjänst §§ 6, 7, 8, 9 och 10	Färdtjänsthandläggare/ biståndshandläggare omsorgen/administratör skolkontoret	
1.8	Bevilja/avslå ansökningar om riksfärdtjänst enl Lagen om riksfärdtjänst §§ 4, 5, 7 och 8	Färdtjänsthandläggare/ biståndshandläggare omsorgen/administratör skolkontoret	

1.9	Återkallande av färdtjänsttillstånd	Färdtjänsthandläggare/ biståndshandläggare omsorgen	
1.10	Bevilja/avslå ansökningar om bostadsanpassningsbidrag enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag m m	Bostadsanpassningsbidragshandläggare	
1.11	Avge yttrande till länsstyrelsen om tillstyrkan av/avslag på ansökan om statligt stöd till kommersiell service	Utvecklings- och arbetsmarknadschef	
1.12	Avge yttrande till länsstyrelsen om tillstyrkan av/avslag på ansökan om regionalt bidrag till företagsutveckling	Utvecklings- och arbetsmarknadschef	
1.13	Avge yttrande till länsstyrelsen om tillstyrkan av/avslag på ansökan om kameraövervakning	Administrativ chef	
1.14	Godkänna förändring av behandling av personuppgifter	Kommunchef, avdelningschef	
1.15	Antagande av risk- och sårbarhetsanalysen, kriskommunikationsplanen, utbildnings- och övningsplanen, krisledningsplanen	Kommunchef	
1.16	Avge yttrande till länsstyrelsen om tillstyrkan av/avslag på ansökan om bygdemedel	Utvecklings- och arbetsmarknadschef	
1.17	Beslut om registreringslotteri	Verksamhetsansvarig Kultur	6 kap § 9 spellagen 2018:1138

2 Personalärenden (allmänna)

	Ärende	Delegat/Ersättare	Lagrum/Notering
2.1	Kollektivavtal: - lokala löneförhandlingar med de fackliga organisa-	Avd chef	

	tionerna – samordning inom samordnad kommunförvaltning - övriga – samordning inom samordnad kommunförvaltning	Kommunchef	
2.2	Beslut om arbetsgivarens befogenheter för avstängning m m enligt AB § 10	HR-strateg	
2.3	Beslut om innehav av bisyssla enligt AB § 8	HR-strateg	
2.4	Beslut om arbetsgivarens befogenheter om disciplinpåföljd, avsked m m enligt AB § 11	HR-strateg	
2.5	Fastställande av personalhandbok	HR-strateg	
2.6	Anställning och lönesättning av personal efter samråd med HR-strateg: - kommunchef - avdelningschef - enhetschefer/rektorer - övr personal på samtliga avdelningar och enheter	KS ordf Kommunchef Avd chef Enhetschef/avd chef/rektorer	
2.7	Beslut om uppsägning och annat entledigande samt beslut efter framställan från arbetstagaren om förkortning av uppsägningstiden vad gäller följande anställda. - kommunchef - avdelningschefer - enhetschefer/rektorer - övr personal på samtliga avdelningar och enheter	KS ordf Kommunchef Avd chef Enhetschef/avd chef/rektorer	
2.8	Bevilja/avslå ansökan om tjänstledigt under sammanlagt 12 månader för enskild angelägenhet med avståen-		

	de av samtliga löneförmåner: - kommunchef - avdelningschefer - enhetschefer/rektorer - övr personal på samtliga avdelningar och enheter	KS ordf Kommunchef Avd chef Enhetschef/avd chef/rektorer	
2.9	Bevilja/avslå att helt eller delvis behålla lön under ledighet vid fackligt förtroendemannauppdrag enligt AB	HR-strateg	
2.10	Bevilja/avslå besök inom hälso- och sjukvård med bibehållen lön enligt AB	HR-strateg	
2.11	Bevilja/avslå ansökan om tjänstledigt för enskild anläggning med bibehållna löneförmåner under högst 10 arbetsdagar/kalenderår för personal	HR-strateg	
2.12	Besluta om när "tidig avgång" får användas	Kommunchef	
2.13	Bevilja/avslå rese- och löneförskott upp till 1 000 kronor	Löneadministratör	
2.14	Bevilja/avslå rese- och löneförskott över 1 000 kronor	HR-strateg	
2.15	Fastställa riktlinjer för rehabilitering	HR-strateg	

3 Kommunstyrelsen som nämnd

	Ärende	Delegat/Ersättare	Lagrum/Notering
3.1	Flytta fordon i visa fall	Verksamhetsansvarig vatten, avlopp, gator, vägar och renhållning	Lag om flyttning av fordon (1982:129)
3.2	Organisationsförändringar	Kommunchef	
3.3	Återbesättningsprovning* av tjänst	Kommunchef	(*Utvärdera vilka behov som finns av aktuell tjänst, idag eller inom en överskådlig framtid, utifrån uppsatta budgetramar)

4 Upphandling/antagande av anbud/avtal och ekonomiska ärenden (allmänna)

	Ärende	Delegat/Ersättare	Lagrum/Notering
4.1	Teckna, upphandla och anta anbud för övergripande avtal som gäller för alla kommunens verksamheter (reseavtal, terminalglasögon, kontorsmöbler, företagshälsövård)	Kommunchef/ekonomi- chef	
4.2	Prisförfrågan, upphandling, antagande av anbud samt tecknande av avtal inom verksamhetens tilldelade internbudget och/eller investeringsbudget	Kommunchef/ verksamhetsansvarig tekniska/avd chef/enhetschef	
4.3	Besluta om vilken trafik som ska upphandlas eller med vilka fordon trafiken ska utföras	Kollektivtrafikhand- läggare	
4.4	Ändring av priser i "Avgifter för svartfiber och kapacitet"	Verksamhetsansvarig IT	
4.5	Teckna avtal för svartfiber, kapacitet och tjänsteleverans på fibernätet	Verksamhetsansvarig IT/kommunchef	
4.6	Avstängning/strykning av vatten	Teknisk chef	
4.7	Bevilja/avslå ansökan om bidrag understigande ett basbelopp ur statsbidraget för samiskt förvaltningsområde	Samisk samordnare	
4.8	Bevilja/avslå bidrag upp till 10 000 kronor	Kommunchef	
4.9	Bevilja/avslå ansökan om medfinansiering av projekt upp till 20 000 kronor per projekt/år	Kommunchef	
4.10	Upptagande av lån inom av kommunfullmäktige fastställd ram för total lånevolym	Kommunchef/ekonomi- chef	
4.11	Beslut om anstånd med betalning av skuld till kommunen, upp till 5 000 kronor i högst 3 månader	Ekonomiadministratör/ ekonomihandläggare	
4.12	Beslut om anstånd med betalning av skuld till kommunen,	Ekonomichef	

	upp till 50 000 kronor i högst 3 månader		
4.13	Avskrivning av fordran som varit föremål för rättslig prövning upp till 50 000 kronor	Ekonomichef	
4.14	Omsättning av kommunens lån, d v s låna upp belopp motsvarande belopp på de lån som förfaller, samt lån inom ramen för internbanken	Kommunchef/ekonomichef	
4.15	Fastställa måltidspriser för tillagningskök Grytan	Enhetschef tillagningskök Grytan	
4.16	Fastställa pris för personalens matkuponger	Enhetschef tillagningskök Grytan	

5 Fastighetsärenden (allmänna)

	Ärende	Delegat/Ersättare	Lagrum/Notering
5.1	Köp, försäljning, byte, fastighetsreglering, expropriation eller inlösen med stöd av plan- och bygglagen av fastighet eller fastighetsdel intill ett belopp av 20 000 kronor i varje enskilt fall	Teknisk chef	
5.2	Överlåtelse eller upplåtelse av mark för villa- och egnahemsbebyggelse till enskild	Teknisk chef	
5.3	Teckna avtal om markarrende i samband med bredbandsutbyggnad	Verksamhetsansvarig IT	
5.4	Teckna avtal om markarrende om nyttjanderätt	Teknisk chef	
5.5	Försäljning av skog, dock högst till ett belopp av 100 000 kronor (exkl moms) i varje enskilt fall	Teknisk chef	
5.6	Gallring av lövsly/buskar/skog i anslutning till tomter, dock högst till ett belopp av 20 000 kronor (exkl moms) i varje enskilt fall	Teknisk chef	
5.7	Gallring/avverkning av lövsly/ buskar/träd/ skog på	Teknisk chef	

	kommunens mark dock högst till ett belopp av 20 000 kronor (exkl moms) i varje enskilt fall		
5.8	Korttidsupplåtelse av allmän plats/mark	Teknisk chef	
5.9	Bevilja/avslå ansökningar om utplacering av blomlådor/farthinder på gator i Malå kommun	Verksamhetsansvarig vatten, avlopp, gator, vägar och renhållning	

6 Kultur och Fritid (allmänna)

	Ärende	Delegat/Ersättare	Lagrum/Notering
6.1	Bevilja/avslå kulturbidrag inom fastställd budgetram	Verksamhetsansvarig Kultur	
6.2	Bevilja/avslå fritidsbidrag inom fastställd budgetram	Verksamhetsansvarig Fritid	

§ 21

Dnr 2022.179/60

Återrapportering av Utbildningsavdelningens systematiska kvalitetsarbete

Skollagens krav på systematiskt kvalitetsarbete innebär att huvudmän, förskole- och skolenheter systematiskt ska följa upp verksamheten, analysera resultaten i förhållande till de nationella målen och utifrån det planera och utveckla utbildningen. Varje huvudman måste därför hitta sina egna former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma; att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen. Huvudsyftet med kvalitetsarbetet är att de nationella målen för utbildningen ska uppfyllas. Syftet är också att skapa delaktighet och dialog vad gäller måluppfyllelse kopplat till både framgångsfaktorer och eventuella brister.

I Malå kommun leds, samordnas och utvärderas det systematiska kvalitetsarbetet på avdelningsnivå av skolchef och denne ansvarar också för redovisning till huvudman.

BESLUTSUNDERLAG

Erik Lindbloms tjänsteutlåtande.

FÖRSLAG TILL BESLUT PÅ SAMMANTRÄDET

Fredrik Iderström (V): Återrapporteringen av Nilaskolans systematiska kvalitetsarbete godkänns.

FÖRSLAG TILL KOMMUNSTYRELSEN

- Återrapporteringen av Nilaskolans systematiska kvalitetsarbete godkänns.

Justeringsmännens sign			Beslutsexpediering	Utdragsbestyrkande
------------------------	--	--	--------------------	--------------------

Kvalitetsrapport läsåret 21/22

Utbildningsavdelningen

1 Det systematiska kvalitetsarbetet	306
1.1 Huvudmannens uppdrag och ansvar enligt styrdokumentet	4
1.2 Systematiskt kvalitetsarbete och skolutveckling	5
1.3 Ansvar och delaktighet i kvalitetsarbetet	6
1.4 Arbetsgång i det systematiska kvalitetsarbetet	8
2 Vår organisation	9
2.1 Ledningsorganisation, administration och försteläraryppdrag	9
2.2 Förskolan	10
2.3 OB-verksamheten	11
2.4 Fritidshemmen	12
2.5 Förskoleklassen	12
2.6 Grundskolan	12
2.7 Gymnasiet	14
2.8 VUX	14
2.9 Barnhälsan	15
2.10 Elevhälsan	15
2.11 Studie- och yrkesvägledning	16
2.12 Ankaret	16
2.13 Digitalisering	17
2.14 Läsårets särskilda fokusområden	18
3 Analys	20
3.1 Analys av förskolan	20
3.2 Analys av fritidshemmen	23
3.3 Analys av förskoleklassen	24
3.4 Analys av grundskolan	25
3.5 Analys av gymnasiet	36
3.6 Analys av VUX	37
3.7 Analys av barnhälsan	40
3.8 Analys av elevhälsan	41
3.9 Ledningsorganisation, administration och försteläraryppdrag	43
4 Prioriterade utvecklingsområden inför kommande läsår	46
5 Bilagor	51
5.1 Ekonominyckeltal	51
5.2 Kränkningar	54
5.3 Skolinspektionen	55
5.4 Förskola, barn 1–5 år	57
5.5 OB-verksamhet	58
5.6 Sommarverksamhet 1–12 år	59
5.7 Grundskola och fritidshem	60
5.8 Modersmålsundervisning	73
5.9 Elevers frånvaro	73
5.10 Särskola	74
5.11 Skolinspektionens skolenkät hösten 2021	74
5.12 Skolans kvalitetsenkät våren 2022	86

5.13 Elevhälsosamtal	91
5.14 VUX	307

1 Det systematiska kvalitetsarbetet

I denna kvalitetsrapport lämnar Utbildningsavdelningen information om läsårets systematiska kvalitetsarbete. 308

Systematiskt kvalitetsarbete handlar om verksamhetens måluppfyllelse i relation till styrdokumenten. Att bedöma kvaliteten i verksamheten är både *summativt*, målen ska vara uppnådda, och *formativt*, det vill säga processerna som lett till hur resultaten ser ut. Det systematiska kvalitetsarbetet är därför en betydande del av styrningen och ledningen av verksamheten. Våra riktlinjer utgår från skollagen, läroplanerna och Skolverkets allmänna råd och stödmaterial om systematiskt kvalitetsarbete. Förutom att innehålla huvudmannens ramar och strukturer för kvalitetsarbetet anger detta dokument också inriktning för verksamheten och det förhållningssätt till undervisning, ledarskap och organisering som ska genomsyra utbildningen som bedrivs.

1.1 Huvudmannens uppdrag och ansvar enligt styrdokumentet

Enligt skollagen (2010:800) ansvarar huvudmannen, Malå kommun, för att utbildningen genomförs på ett sådant sätt att de nationella mål som riksdag och regering fastställt för verksamheten kan nås. Verksamheterna ska, förutom de statliga styrdokumentet, utformas utifrån lokala förutsättningar och behov.

Kommunen som huvudman

Det är huvudmannen som beslutar om mål och riktningen för Utbildningsavdelningens verksamheter och ansvarar för att fördela resurser till dem. Huvudmannen har det yttersta ansvaret för att förskole- och skolverksamheten har den kvalitet och de resurser som krävs för att uppfylla nationella mål och att genomföra utbildningen på det sätt som krävs i skollagstiftningen. I Malå är det kommunstyrelsen som har ansvaret att fullgöra huvudmannens uppgifter enligt skollagen. I delegationsordningen framkommer hur huvudmannens ansvar är delegerat i praktiken, dvs. vem som beslutar om vad.

Systematiskt kvalitetsarbete i styrdokumentet

För att säkerställa att alla barn och elever får den utbildning de har rätt till enligt styrdokumentet måste utbildningen systematiskt och kontinuerligt planeras, följas upp och utvecklas. Detta regleras i skollagens (2010:800) kapitel 4 *Kvalitet och inflytande*. Kvalitetsarbetet styrs av följande paragrafer:

Huvudmannanivå

3 § Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

Enhetsnivå

4 § Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet. Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena. Lag (2018:1303).

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet

5 § Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls.

Dokumentation

6 § Det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska dokumenteras.

Åtgärder

7 § Om det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Rutiner för klagomål

8 § Huvudmannen ska ha skriftliga rutiner för att ta emot och utreda klagomål mot utbildningen. Information om rutinerna ska lämnas på lämpligt sätt.

Det är huvudmannen som ansvarar för att det sker ett systematiskt kvalitetsarbete på alla ni-

vår och att det finns rutiner för hur arbetet genomförs. Lagstiftarna ser det systematiska kvalitetsarbetet som medel så att de nationella målen för utbildningen uppnås. Skolverkets allmänna råd Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet reglerar mer i detalj vad som ska ingå i det systematiska kvalitetsarbetet. Föreliggande riktlinjer avser att beskriva hur vi ska efterleva detta i våra verksamheter. Statusen på allmänna råd är att de ska följas om inte verksamheten kan visa att man efterlever kraven i bestämmelserna på annat sätt. Som personal i verksamheten förväntas vi vara insatta i de allmänna råd som är relevanta för respektive verksamhet. Rubrikerna i allmänna råden för det systematiska kvalitetsarbetet sammanfattar väl vad som måste ingå i våra egna riktlinjer för kvalitetsarbetet. Dessa är följande:

- Organisation och ansvarsfördelning
- Hur barn/elever och vårdnadshavare görs delaktiga i arbetet
- Att styra och leda kvalitetsarbetet
- Att dokumentera kvalitetsarbetet
- Att följa upp resultat och måluppfyllelse
- Att analysera och bedöma utvecklingsbehoven
- Att planera och genomföra utbildningen
- Huvudmannens rutiner för klagomål

1.2 Systematiskt kvalitetsarbete och skolutveckling

Utbildningens och undervisningens kvalitet

Skolinspektionen (2018) lyfter upp ett antal faktorer som påverkar kvaliteten i förskolan. Följande framgångsfaktorer menar man kännetecknar en förskola med hög kvalitet:

- Positivt förhållningssätt och strukturerat kvalitetsarbete
- Förskolans rektor är pedagogisk ledare
- Förskollärares ansvar är tydligt
- Barnen utmanas och får utforska i meningsfulla sammanhang
- Samspel och lek i stimulerande miljö
- Gemensam förståelse

I sin forskning kring framgångsrika respektive mindre framgångsrika skolor har Jarl, Blossing och Andersson (2017) identifierat ett antal faktorer som kännetecknar framgångsrika skolor. Dessa är:

- Arbeta långsiktigt
- Sätta elevernas lärande i fokus och anpassa undervisningen efter det (aktivt lärarstöd, motivera, aktivera och engagera eleverna)
- Bygga relationer
- Arbeta kollegialt, med tydliga normer och samarbete, utifrån en gemensam förståelse av uppdraget
- Fokus på resultaten och att arbeta utifrån analyser av dessa

Skolverket väljer att definiera kvalitet efter hur väl verksamheten

- uppfyller nationella mål,
- svarar mot nationella krav och riktlinjer,
- uppfyller andra uppsatta mål, krav och riktlinjer, förenliga med de nationella samt
- kännetecknas av en strävan till förnyelse och ständiga förbättringar utifrån rådande förutsättningar. (Skolverket 2012a, s. 45)

Oavsett vilken skolform vi pratar om är en gemensam förståelse för uppdraget en avgörande faktor för verksamhetens kvalitet. Vårt grunduppdrag är läroplansuppdraget och därmed också att utveckla och anpassa undervisningen till barnens och elevernas behov och förutsättningar så att deras lärande främjas och målen nås. Då har vi hög kvalitet i verksamheterna.

Utgångspunkt och inriktning på Utbildningsavdelningens kvalitetsarbete

Utgångspunkten för det systematiska kvalitetsarbetet på Utbildningsavdelningen är att det är till för barnen och eleverna. Vi gör det för dem och oss själva på vår förskola, vårt fritidshem eller skola. Enligt skollagen ska inriktningen på kvalitetsarbetet vara att de nationella målen för utbildningen uppfylls. Vi har därför valt att utgå från kapitel 2 i läroplanerna. Där finns mål och riktlinjer för respektive utbildning samlade under läroplansområden. Läroplansområdena skiljer något mellan skolformerna men kan sammanfattas enligt nedan:

- Normer och värden
- Omsorg, utveckling och lärande/Kunskaper
- Barns delaktighet och inflytande/Elevers ansvar och delaktighet
- Förskola och hem/Skola och hem
- Övergång och samverkan
- Skolan och omvärlden/Utbildningsval - arbete och samhällsliv
- Bedömning och betyg

När vi identifierar utvecklingsområden och låg måluppfyllelse kopplat till läroplansmålen/områdena tas utvecklingsplan fram för det kommande läsåret. Detta gör förskola, fritidshem och stadie var för sig, se rubrik 2.14. Om huvudmannen identifierar några mönster och ser behov av gemensamma insatser kan det också förekomma. Lsåret 21/22 har vi tre fastlagda utvecklingsområden som alla verksamheter ska jobba med:

- Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (förskola och skola)
- Entreprenöriellt lärande (skola)
- Implementering av nya kurs- och ämnesplaner (skola)

1.3 Ansvar och delaktighet i kvalitetsarbetet

Här beskrivs vilket ansvar och delaktighet i kvalitetsarbetet som ligger på var och en i organisationen i enlighet med styrdokumentet och lokala förutsättningar.

Huvudmannen (kommunstyrelsen)

- Har det yttersta ansvaret för det systematiska kvalitetsarbetet och att utbildningen genomförs i enlighet med de bestämmelser som finns i skollag, läroplaner och andra föreskrifter
- Ansvarar för resursfördelning och att organisera verksamheten utifrån lokala förutsättningar
- Med stöd av Utbildningsavdelningens analyser och rapporter följer upp, utvärderar och utvecklar verksamheten så att de nationella målen och kvalitetskraven kan uppfyllas. Utbildningen ska vara likvärdig och förankras i vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Skolchef

Med stöd av andra stödfunktioner ska skolchef:

- Leda och planera Utbildningsavdelningens kvalitets- och utvecklingsarbete och med stöd av ledningsgruppen säkerställa verksamhetens kvalitet genom att kontrollera, uppföljningar, utvärderingar och ständiga förbättringar görs
- Säkerställa att kvalitetsarbete och styrande dokument för hur det systematiska kvalitetsarbetet ska bedrivas finns och efterlevs
- Ansvara för att Utbildningsavdelningens klagomålshantering och internkontroll sker systematiskt och kontinuerligt
- Bevaka Utbildningsavdelningens totala resursfördelning och ansvara för att upprätta avdelningens samlade kompetensförsörjningsplan för att säkra kvalitet på kort och lång sikt
- Ansvara för den avdelningsövergripande kvalitetsrapporten
- Omvärldsbevaka lagstiftning, föreskrifter med mera från skolmyndigheter och aktuell forskning och litteratur kring skolutveckling och kvalitetsarbete
- Ta fram års hjul och skriftliga rutiner för förskolans/skolans eget kvalitetsarbete

Utvecklingsledare

Utbildningsavdelningens utvecklingsledare ansvarar för att:

311

- Ta fram strukturer, modeller och rutiner för det systematiska kvalitetsarbetet
- Ge support till rektorer och medarbetare i det systematiska kvalitetsarbetet
- Sköta drift, förvaltning och utveckling av avdelningens kvalitetsrapport i Stratsys
- Samverka med kommunens kundansvarig runt drift och utveckling av Stratsys
- Ta fram underlag
- Organisera avdelningens kvalitetsenkäter i samarbete skolchef och rektorsgrupp
- Skriva Utbildningsavdelningens kvalitetsrapport i samarbete med skolchef
- Ta fram års hjul och skriftliga rutiner för förskolans/skolans eget kvalitetsarbete

Rektor

Rektor ansvarar för att:

- Leda det systematiska kvalitetsarbetet i enlighet med nationella styrdokument, kommunens beslut och riktlinjer på den egna förskolan/skolan
- Samarbeta med kollegor (rektorsgrupp och ledningsgrupp) och aktivt bidra i utvecklingen av Utbildningsavdelningens verksamheter
- Dokumentera och följa upp avvikelser såsom klagomål, synpunkter, tillbud och diskriminerings-/kränkingsanmälningar
- Identifiera och dokumentera de processer och aktiviteter som verksamheten bygger på.
- Huvudansvar för uppföljning, analys och utvecklingsplan på förskole-/skolnivå tillsammans med ledningsgrupp i förekommande fall
- Sammanställa förskolans/skolans kvalitetsrapport

Medarbetare på alla nivåer

Varje medarbetare ansvarar för att:

- Arbeta efter läroplansuppdraget och i övrigt gällande styrdokument, riktlinjer och rutiner
- Kontinuerligt följa upp och analysera måluppfyllelsen i sin undervisning
- Delta i enhetens gemensamma arbete med uppföljning och analys av mål och resultat
- Samarbeta med kollegor för likvärdighet i bedömning och betygssättning i de verksamheter där det förekommer
- Samarbeta med kollegor och aktivt bidra i utvecklingen av undervisningens/utbildningens kvalitet på förskolan/skolan
- Rapportera brister i kvaliteten, missförhållanden, risker för att såväl barn och elever som verksamhet inte når de nationella målen för utbildningen

Barn/elever

- Ska göras delaktiga efter ålder och förutsättningar i kvalitetsarbetet
- Ska få möjlighet att lämna synpunkter i samtal, enkäter, dialog och andra former
- Ska vara informerade om rutinerna för synpunkter och klagomålshantering

Vårdnadshavare

- Ska få möjlighet att lämna synpunkter i samtal, enkäter, dialog och andra former
- Ska vara informerade om rutinerna för synpunkter och klagomålshantering

1.4 Arbetsgång i det systematiska kvalitetsarbetet

312

Vårt kvalitetsarbete bygger på Skolverkets SKA-hjul (se bild) och utgår från kapitel 2 i läroplanerna. För att ha ett kontinuerligt SKA-flöde under året och inte göra all uppföljning och analys vid läsårsslutet har vi tagit fram ett års hjul-kvalitetshjul för förskola och ett för skola. Dessa hjul kan med fördel kompletteras med egna moment som exempelvis föräldramöten, utvecklingssamtal och arbetsmiljöromd. Varje enhet gör sin egen uppföljning, utvärdering och analys, men vi jobbar med samma strukturer och mallar och har ett gemensamt dokumentationssystem i OneNote.

Kvalitetsarbetet sker inom skolans arbetslag/ämneslag och inom förskolans avdelningar. Det är inga skarpa gränser mellan följa upp och analysera utan som hjulet antyder går de in i varandra. Det är dock viktigt att tänka på att inte ha för bråttom från uppföljning till åtgärder. Först måste en ordentlig analys av samband och orsaker göras. Det är den största utmaning i det systematiska kvalitetsarbetet.

2 Vår organisation

313

2.1 Ledningsorganisation, administration och försteläraryupdrag

Skolledning

Idag består Utbildningsavdelningens ledningsgrupp av en skolchef, fyra rektorer och en utvecklingsledare enligt nedan

1. Skolchef och chef Lärcentrum 100%
2. Rektor förskola 100%
3. Rektor fritidshem, förskoleklass, årskurs 1–3 samt elevhälsoschef 100%
4. Rektor årskurs 4–6 samt SFI 80% (studerar 20%)
5. Rektor årskurs 7–9 och gymnasiet 80 % (studerar 20%)
6. Utvecklingsledare 100%

Utöver dessa finns en biträdande rektor förskola och tillika verksamhetsansvarig för OB-verksamheten på totalt 30%. Efter årsskiftet lånades 30% av utvecklingsledarna ut till allmänna avdelningen vilket medförde en minskning av ledningsgruppens resurser.

Utbildningskontoret

På utbildningskontoret finns tre administratörer som tillsammans jobbar cirka 2,5 heltidstjänster. Utbildningskontorets kunder består av elever, vårdnadshavare och övrig skolpersonal. Utöver detta fungerar dom som ett chefsstöd till rektorer och skolchef men de har också uppgifter som inte är av administrativ art. Det handlar till exempel om att vara prov- och tentavakt, vara samordnare på Lärcentrum, vara ett stöd till vuxenstuderande och att vara handledare till elever som läser modersmålsundervisning och/eller får studiehandledning på modersmål via fjärrlösningar.

Nilaskolan har under läsåret haft fem förstelärare som alla fått i uppdrag att leda utveckling inom specifika skolövergripande områden. Dessa områden har varit Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (två förstelärare), Entreprenöriellt lärande, IT/digitalisering samt rastaktiviteter. Förskolan har med hjälp av sina SKUA- utvecklare fortsatt det utvecklingsarbete som påbörjades för tre år sedan.

Förstelärarna erhåller ett lönetillägg på femtusenkronor per månad, som finansieras av Skolverkets statsbidrag för karriärtjänster.

2.2 Förskolan

314

Organisation

I Malå kommun finns två förskolor, Regnbågen som är belägen på Nilaskolans område och Tjambo som är den ombyggda och renoverade 8-avdelningsförskolan.

På Regnbågen är alla femåringar placerade. De har sina lokaler vägg i vägg med förskoleklass vilket ger både samordningsfördelar och fördelar inför övergången till förskoleklass.

På Tjambo är alla barn mellan ett och fyra år är placerade. Sju avdelningar används under hela året, medan den åttonde avdelningen, Haren, används till OB-verksamheten. Haren kan även tillfälligt öppnas i perioder då det är placerat 17 barn placerade på övriga avdelningar, för att tillgodose efterfrågan av förskoleplatser. På Tjambo finns ett mottagningskök med tre personal.

Barnantal

Precis som tidigare läsår har antalet inskrivna barn skiljt sig markant mellan september och maj. Det har inneburit att avdelningarna under läsårsstart började med ett lägre barnantal för att sedan under vårterminen hålla 17 barn placerade per avdelning. Förskolan valde under våren att inte öppna Haren som tillfällig förskoleavdelning utan lät i stället tre avdelningar hålla 18 barn placerade för att de här tre barnen skulle få placeras på sina ordinarie avdelningar direkt.

Pedagogisk personal och behörighet: 31 mars 2022

Vid aktuellt datum fanns 17 (57 %) legitimerade förskollärare i verksamheten, utöver det var två legitimerade förskollärare föräldralediga. Vid samma datum fanns sex utbildade barnskötare och sju utbildade medarbetare. I januari utökades personalen med 1,0 tjänster tillfälligt då antalet inskrivna barn i verksamheten ökade.

Inre och yttre miljö

Alla avdelningar har väl anpassade lokaler för förskoleverksamhet. Regnbågens inre och yttre miljö är klar, förskolan ligger centralt med goda möjligheter till närliggande natur. De nya lokalerna på Tjambo ger nya möjligheter till utveckling av förskolans verksamhet. Utemiljön på Tjambo slutfördes oktober 2021 vilket innebär att gräsytor inte är i lekbart skick riktigt än, här behöver man även se över detaljer såsom mer utebelysning.

Regnbågen

Tjambo

2.3 OB-verksamheten

Organisation

I enlighet med skollagen (2010:800) 25 kap. 5§ erbjuder Malå Kommun pedagogisk omsorg utanför förskolans och fritidshemmens ramtider. Ob-verksamheten riktar sig till barn 1 – 12³¹⁵ år. Platsen kombineras med plats på ordinarie förskola eller fritidsverksamhet.

Ob-verksamheten bedrivs på avdelningen Haren på förskolan Tjambo. Verksamheten har öppet dygnet runt alla dagar förutom röda dagar och lätthelger. Ob-verksamheten stänger klockan 18.00 kvällen före röd dag/lätthelg. Med lätthelg avses de tillfällen när röd dag (helgdag) infaller under måndag till lördag.

För att få plats på ob-verksamheten krävs att båda vårdnadshavarna har sitt arbete förlagt på obekväm arbetstid samt har sin arbetstid samtidigt. Det ska även finnas ett intyg från respektive arbetsgivare att arbetstiden inte går att förlägga på dagtid. Det kan ta upp till 30 dagar att få omsorg på obekväm arbetstid.

Verksamheten har under perioder av läsåret haft schemalagda barn varje morgon från klockan 05.00. Verksamheten har även haft barn som 06.30 skjutsas i bil till ordinarie förskoleplats på Nilaskolans område. I slutet av läsåret har barn varit schemalagda varje helg, men under vissa helger har barnen frånvaroanmälts med kort varsel, vilket har gjort att den anställda barnvårdaren har fått byta arbetstid från helg till veckodag. Vid de tillfällen vikarier varit schemalagda och barn frånvaroanmälts har de haft rätt att arbeta vilket har gjort att de i stället har fått städa och göra andra arbetsuppgifter under helgen.

Barnantal

Om vi tittar till barnantalet så kan vi se att det i juni var tio barn inskrivna, men en plats sas upp av vårdnadshavare och tre platser sas upp i enlighet med riktlinjerna pga. att de inte nyttjade platsen. I början av juli hade verksamheten sex inskrivna barn som alla använde platsen regelbundet.

Personal

Ob-verksamheten har bemannats av en barnvårdare på 100% där arbetstiden även har förlagts på förskolan och fritids vid ordinarie personals korttidsfrånvaro. Utöver detta har även tre vikarier bemannat verksamheten på tider som inte kunnat täckas av barnvårdaren.

Inre och yttre miljö

Avdelningen Haren består av ett större rum med pentry, två mindre lekrum och en hall. Avdelningen är anpassad till verksamhet för barn då det bland annat är fönster på dörrarna för att underlätta personalens översikt över barnen. I ett av lekrummen finns en platsbyggd garderob med madrasser för vila. På avdelningen finns ett förråd där sängar till barnen förvaras och i det stora rummet finns en bäddsoffa där personal kan sova under natten. I det stora rummet finns kyl, frys och möjlighet att värma den mat som skickas från Grytan. På toaletten finns ett skötbord som kan fällas upp och ner elektroniskt för att minska personalens lyft av barn.

Direkt utanför Haren finns sandlåda, cykelbana och lekstuga men det finns även möjlighet att nyttja hela Tjambos utegård där det bland annat finns gungor, klätterställning, rutschkana och möjlighet till vattenlek.

På kvällar och helger finns även möjlighet att nyttja tre Tjambos studios för bland annat skapande och konstruktionslek.

2.4 Fritidshemmen

Organisation

I Malå kommun finns fyra fritidshem som alla är knutna till den årskurs som eleverna går i. De fyra fritidshemmen har gemensamt morgonfritids mellan klockan 06.00 - 7.00 och gemensam stängningsavdelning efter klockan 15.30. Tittar vi på barnantal så ser vi att fritidshemmen hade 97 elever vid läsårsstart och under vintern tillkom några till. Under läsåret har varje fritidshem haft cirka 20–28 barn inskrivna, vi ser däremot att det varit något färre inskrivna i de äldre åldrarna.

Mellanstadiet bussfritids, Navet, hade 35 elever inskrivna vid läsårsstart. Bussfritids har erbjudits tisdagar och fredagar under höstterminen och även torsdagar under vårterminen på grund av tidigare skolstart och schemaförändringar.

Pedagogisk personal och behörighet

Under läsåret har fritidshemmen bemannats med totalt 5,2 tjänster. De flesta tjänsterna kombineras med annat arbete inom skolan, till exempel som resurs i klassrummen eller som assistent. Vid läsårsstart hade fritidshemmen en utbildad förskollärare, utöver det var förskoleklassens pedagoger på förskoleklassens fritids under tre eftermiddagar per vecka. I mitten av mars återkom en utbildad fritidspedagog efter föräldraledighet, och i februari återkom en förskollärare efter tjänstledighet. Under hösten påbörjade två personal fritidsläro-utbildning.

Inre och yttre miljö

Lågstadiet renoverades 2019 och har fina lokaler. Det finns dock lite skillnader i antalet rum och tillgång till grupp- och rum. Trots ett stort personalrum fanns inte avskilt utrymme för fritidspersonalen att samlas och arbeta ostört i men det har åtgärdats under läsåret. Utemiljön är också förbättrad efter renoveringen. Fritidshemmen har dessutom god tillgång till skog och natur, slalombacke, skidspår, multisport arena, fotbollsplan och islada.

2.5 Förskoleklassen

Organisation

Förskoleklassen har de senaste åren alltid varit en klass oavsett antalet elever, och det här läsåret har klassen bestått av 30 elever fördelade på 15 flickor och 15 pojkar. I klassen har tre utbildade förskollärare, en fritidsresurs på ca 15% och en elevassistent på ca 50% arbetat i klassen. Elevgruppen har ofta delats in i mindre grupper för att ge eleverna optimal undervisning.

Inre och yttre miljö

Lokalerna är relativt nyrenoverade men det finns behov av bättre anpassade bord och stolar samt förbättrad belysning i ett klassrum. Förskoleklassen använder förskolans utemiljö under lunchrasterna och övrig tid delar de utemiljö med lågstadiet. Den yttre miljön är också relativt nyanlagd med anpassade lekutrustningar för yngre barn med bland annat gungor, klätterställningar, fina gräsytor och asfalterade områden.

2.6 Grundskolan

Organisation

Inom både låg- och mellanstadiet har man under de senaste läsåren arbetat med flexibla klasser vilket innebär att oavsett elevantal är årskursen endast en klass som sedan delas in i två eller tre basgrupper som förändras vid behov. Det kan till exempel bero på in- eller utflyttning av elever, elevers mående, kamratrelationer eller annat som påverkar arbetsron i gruppen. Målet är att få optimalt fungerande arbetsgrupper där lärandet får vara fokus. Förändringen genomförs av lärarna utifrån dialog och för alla elevers bästa. I högstadiet har verksamheten däremot varit tvåparallellig.

De praktiska ämnena på mellan- och högstadiet har genomförts i tredelning vilket medfört färre elever per grupp och lektion. Idrott och övriga lektioner har genomförts i halvklass.

Under läsåret har studieverkstad erbjudits till elever på mellan- och högstadiet. På studie-

verkstad får eleverna utanför skoltid hjälp av pedagoger med skoluppgifter, läxor eller att ta i kapp efter en sjukfrånvaro. Mellanstadiet erbjöd studieverkstad vid två tillfällen i veckan och högstadiet vid ett tillfälle i veckan. Högstadiet har även samarbetat med stiftelsen Läxhjälp³¹⁷ vilken också gett elever i årskurs 8 och 9 möjlighet till digitalt stöd i framför allt kärnämnen svenska, matematik och engelska efter skoltid.

Pedagogisk personal och behörighet

Inom lågstadiet har nio legitimerade lärare arbetat, de har undervisat i alla ämnen förutom i musik för årskurs 2, och bild, musik och slöjd för årskurs 3. Musikläraren och trä-metallslöjds-läraren har inte varit behöriga. Det har funnits en assistent i vardera årskurs 2 och 3 samt en extra resurs i årskurs 1 som har kombinerat sina tjänster med fritidsverksamheten. Dessutom har ytterligare fritidspersonal haft ca 15% i vardera årskurs för att bland annat säkerställa tillräckligt med personal vid raster och idrottslektioner.

Inom mellanstadiet har tio behöriga lärare arbetat. Utöver detta tillkom lärare i idrott, hemkunskap, slöjd och bild. Lärarna i slöjd var obehöriga och övriga ämneslärare var behöriga. Sammanlagt fanns fyra assistenter på mellanstadiet. Två assistenter arbetade tillsammans ca 70 % i årskurs 4, en assistent kombinerade 85 % tjänst i årskurs 5 och årskurs 6 samt en assistent som arbetade efter elevens behov därav varierad sysselsättningsgrad. Från och med vecka nio upprättades en särskild undervisningsgrupp för tre elever med problematisk skolfrånvaro. Assistenten som arbetade i årskurs 5 och 6 riktades mot gruppen vilket bidrog till att årskurs 6 blev utan resurs men årskurs 5 bibehöll sin tid med samma assistent. Det fanns två Svenska som andraspråkslärare som undervisade parallellt med årskursernas undervisning i svenska. En av pedagogerna har viss tid mot Ankaret där skolan tar emot och kartlägger nyanlända elever.

Inom högstadiet arbetade 18 lärare på högstadiet, tre av dessa var inte behöriga men två har utbildat sig samtidigt som de arbetat. På vårterminen minskades antalet assistenter från fem till tre som en besparingsåtgärd.

Inre och yttre miljö

Lågstadiets lokaler är relativt nyrenoverade och bra utrustade. Det ser lite olika ut gällande antalet mindre rum men alla årskurser har två större klassrum och minst två grupprum. Det ena klassrummet hos varje årskurs innehåller ett kök som delas med fritidsverksamheten.

Även mellanstadiets årskurser har två hemklassrum med tillhörande grupprum. Det tillhör även en studiehall och ett kapprum med egen ingång till varje årskurs.

I högstadiet har varje klass egna hemklassrum och tillgång till grupprum. Högstadiet har under läsåret arbetat med fredade zoner, vilket har inneburit att endast årskursen har fått vistas inom området kring hemklassrummen. För elever som har velat träffas över gränserna har skolfritidsgården med aktivitetsrum varit ett alternativ. Elever i högstadiet har elevskåp där de förvarar sitt skolmaterial, vissa elever som behöver elevskåp i klassrummet har i stället tillgång till det.

På lågstadiet är den yttre miljön relativt nyanlagd med anpassade lekutrustningar för yngre barn med gungor, klätterställningar, fina gräsytor och asfalterade områden.

Gemensamt för alla stadier är att alla nyttjar intilliggande multisportanläggning, sporthall, eljusspår, ishall, slalombacke och intilliggande naturområden. Simhall saknas för hela skolan. Det är ändamålsenliga lokaler för slöjd, musik, bild, idrott och hemkunskap. Hemkunskapslokalen är nyligen renoverad.

Mellan- och högstadiet delar skolgårdens innergård med gymnasiet och där finns det en fotbollsplan, pingisbord, klätterställning och bänkar.

2.7 Gymnasiet

Organisation

Under läsåret har vi haft 16 elever inskrivna i gymnasieverksamheten som bedrivs i egen regi och som består av *Individuellt alternativ* och *Språkintroduktion*. I kärnämnen Svenska, Engelska och Matematik har verksamheten varit organiserad med tvålärarsystem för ökad måluppfyllelse. Eleverna erbjöds modersmålsundervisning samt studiehandledning på modersmål via fjärrlösningar, exklusive somalisktalande elever som erbjöds studiehandledning på plats. Eleverna har erbjudits studieverkstad 15.30-16.30 på tisdagar.

Inre och yttre miljö

Introduktionsprogrammen har två hemklassrum, skolfritidsgård med aktivitetsrum och ett skolkafé som det ligger i en annan byggnad. På rasterna har gymnasieeleverna tillgång till sina klassrum där det finns soffor, de har även tillgång till multisportanläggningen, bänkar med bord på skolgården, liten fotbollsplan och rastaktiviteter. Innergården delas med mellan- och högstadiet.

Pedagogisk personal och behörighet

Under läsåret har det varit två assistenter kopplade till verksamheten. En av assistenterna har även haft ansvar för arbetspass utanför ordinarie undervisningstid. Tolv pedagoger med olika tjänstgöringsgrad har bedrivit undervisning i verksamheten. Dessa lärare har sin tjänst delad mellan gymnasiet och högstadiet. Tre lärare var inte behöriga men två av dem utbildar sig för närvarande. Verksamheten har även haft en somalisk studiehandledare på modersmål kopplad till sig.

2.8 VUX

SFI - Organisation

Under läsåret var cirka 28 elever inskrivna i SFI och klassen var indelad i tre grupper; 1A, 2B och en distansgrupp (1–3 C-D) mot NTI. Det har varit tre lärare fördelade på 80%, 50% och 30 % på SFI under läsåret, en behörig, en utbildar sig och beräknas vara färdig med sina studier i slutet av 2022 och den tredje är obehörig.

Läsåret startade med två lärare men under hösten tillkom den tredje läraren vilket gjorde det möjligt att tillgodose elevernas olika behov genom särskilda insatser. SFI har deltagit på grundskolans utvecklingsområde inom SKUA, de har alltså deltagit i kollegiala samtal med övriga lärare på skolan. En av pedagogerna blev sjukskriven tidigt under vårterminen vilket medförde att vikarie behövdes två dagar i veckan större delen av terminen.

Inom arbetsgruppen har lärarna ofta täckt upp för varandra när någon varit borta vilket har varit bra för eleverna eftersom de träffar samma pedagoger hela tiden vilket gör det lättare för pedagogerna att bedöma elevernas förmågor samt att det är bra för verksamhetens ekonomi.

VUX - Organisation

Den kommunala vuxenutbildningen består, förutom av SFI, också av utbildningar på grundläggande nivå och gymnasial nivå. Den grundläggande nivån motsvarar utbildningar inom grundskolan medan den gymnasiala nivån består antingen av gymnasiala teoretiska utbildningar eller yrkesvuxutbildningar. Malå kommun bedriver inga utbildningar i egen regi vad gäller både grundläggande och gymnasiala vuxenutbildningar. I stället köper vi tjänst av antingen privata utbildningsanordnare eller andra kommunala huvudmän. I Malå kommun anammar vi ett löpande intagningsförfarande. Det innebär att en elev kan påbörja sin utbildning i princip när som helst under året. Av den anledningen kan antalet elever variera kraftigt under året. Under ett normalår passerar ungefär 50 - 75 elever genom vuxenutbildningen olika spår (exkl. SFI). Majoriteten av dessa elever läser utbildningar inom yrkesvux.

Lärcentrum

På Lärcentrum finns tillgång till modern teknik för eleverna. Sammanlagt finns 24 studieplat-

ser med tillgång till Internet, headset, ljudisolerade skärmar med mera. Fem av dessa studieplatser är utrustade med stationär dator för de elever som inte har med sig egen dator. Utöver dessa finns även ett antal Chromebooks att låna. Lärcentrum är bemannat med personal mellan 07–16 måndag till fredag. Personalen som bemannar lärcentrum är tillika personalen som jobbar på Utbildningskontoret. Här kan eleverna få hjälp med allt möjliga praktiska problem som rör utbildningen. Utöver detta stöd finns också en 25 procents tjänst pedagogiskt stöd kopplat till Lärcentrum. Eleverna på vuxenutbildningen kan vända sig till denna stödfunktion för att exempelvis få hjälp med att förstå uppgifter, hjälp med studieteknik och annat som försvårar för eleverna att klara sin utbildning.

2.9 Barnhälsan

Barnhälsans syfte är arbeta hälsofrämjande och att genom förebyggande insatser skapa goda förutsättningar för alla barn att utvecklas optimalt efter sina förutsättningar. Förskolan har under läsåret planerat och förberett för att under kommande läsår börja arbeta med Bornholmsmodellen där färdiga samlingslådor kommer att finnas tillgängliga för barn mellan 2–5 år. Barnhälsan består av Barnhälsoteamet och BISS-gruppen:

Barnhälsoteamet består av förskolans rektor, specialpedagog 40% och logoped 10%. Specialpedagogens och logopedens roll är främst handledning, rådgivning, observation, utredning och kartläggning, ev. delta i samtal med vårdnadshavare och att vara ett stöd till pedagoger i upprättande av handlingsplaner. Andra samarbetspartner till barnhälsoteamet är biblioteket där samarbete sker för att alla barn ska ha tillgång till litteratur på sitt hemspråk.

BISS är en samverkansgrupp för barn i behov av särskilt stöd och gruppen består av rektor, distriktssköterska från BVC, psykolog från BVC, 1:e socialsekreterare, specialpedagog och logoped. Målen för samverkan är att erbjuda tidiga insatser genom tvärprofessionellt och samordnat stöd, att ge konkret stöd, delaktighet och återkoppling till barn och familjer och att i de fall det behövs upprätta en samordnad individuell plan (SIP). BISS har under läsåret varit en åtgärdande funktion men ambitionen är framgent arbeta förebyggande även i denna konstellation.

2.10 Elevhälsan

Grundskolan och gymnasieskolans introduktionsprogram har alla tillgång till Elevhälsan som består av:

Elevhälsoschef som ska leda och fördela elevhälsoteamets uppgifter. Hålla i elevhälsoteamets möten och arbeta för att elevhälsoteamet får de förutsättningar de behöver för att kunna utföra ett bra arbete. Jobba för gemensamma strukturer och rutiner som underlättar för elevhälsan.

Rektorer som ska bevaka och arbeta för att elever får den stöttning de behöver och att ingen elev faller mellan stolarna. Prioritera och samordna insatser.

Skolsköterska som följer Skolhälsovårdens riktlinjer och vaccinationsprogram. Genomför hälsosamtal i förskoleklass, årskurs 4 och 7. Riktade undersökningar i vissa årskurser för att säkerställa att eleverna utvecklas enligt längd och viktcurvor, syn, hörsel och ryggkontroller. Finns även tillgänglig för såväl spontana som bokade elevsamtal. Genomför samtal med elev och vårdnadshavare vid stor frånvaro och skriver remisser. Kallar in skolläkare vid behov och bistår denne vid skolläkardagar.

Skolläkare som stöttar och råd giver skolsköterskan vid svårare ärenden. Har skolläkardagar på plats i Malå och undersöker elever, skriver remisser och diskuterar elevärenden med skolsköterskan.

Skolpsykolog som handleder personal och genomför observationer och psykologbedömningar av elever. Har samtal med vårdnadshavare och elever.

Skolkurator som jobbar förebyggande och främjande med olika insatser. Samtal med enskilda elever eller elevgrupper, har "bråkskola" med några årskurser, stöttar pedagogerna kring kränkingsärenden och samarbetssvårigheter bland eleverna. Skriver remisser, finns

ute bland eleverna vissa raster.

Skollogoped som handleder och utbildar personal. Stöttar personal vid frågetecken kring elevs talutveckling och skriver remiss för utredning av talsvårigheter.

Speciallärare/specialpedagog stöttar och handleder personal i pedagogiska frågor. Gör vissa screeningar och pedagogiska kartläggningar med elever och analyserar dessa samt delger personalen resultat och åtgärdsförslag. Skriver åtgärdsprogram och undervisar elever.

Studie och yrkesvägledare deltar vid vissa möten med elevhälsan, framför allt kring elever på högstadiet. Planerar och stöttar elever med prao-platser, studieval och framtidsfunderingar.

Elevhälsoträffar (EHT) är veckovisa möten där Elevhälsan träffas för att gå igenom inkomna ärenden, prioriterar och fördelar uppgifter, redovisar resultat och avslutar insatser. På dessa möten planeras även främjande och förebyggande arbete, man går igenom Elevhälsans års hjul och har även avsatt tid där pedagoger kan boka rådgivning. Elevhälsan arbetar även med att revidera och utarbeta planer såsom Barn som far illa, frånvaro, tillgänglig lärmiljö, extra anpassningar, särskilt stöd med mera.

Elevhälsomöten (EHM) är möten där arbetslagen tre gånger per läsår träffar Elevhälsan. På dessa möten lyfter arbetslagen nuläget och beskriver sin årskurs/elevgrupp/fritidsgrupp utifrån hur den fungerar, eventuella svårigheter och förbättringar sedan senast. Arbetslaget tar tillsammans med Elevhälsan fram ett fokusområde som de ska arbeta med fram till nästa EHM. Fokusområdet diskuteras och aktivitet planeras, tidsätts och ansvariga utses. Åtgärderna som tas fram är organisations eller gruppbaserat men ibland kan de även bli individbaserade.

HLT-teamet (Hälsa, Lärande och Trygghet) är en samordnad insats mellan skola, socialtjänsten och regionen där både anonyma ärenden och kända ärenden, där vårdnadshavare gett samtycke, diskuteras och samordnas. Elevhälsoschef, kurator och en speciallärare ingår från skolans sida, förste socialsekreterare från socialtjänsten och psykolog från regionen (Malå sjukstuga). Vid mötet kan beslut tas om en samordnad individuell planering (SIP) ska genomföras och då kallas vårdnadshavare, elev och berörda instanser till ett möte där man kommer överens om vad som ska göras.

2.11 Studie- och yrkesvägledning

På Nilaskolan finns en heltidsanställd Studie- och yrkesvägledare (SYV). SYV har ett brett och omfattande uppdrag. Dels ansvarar SYV för genomförandet av aktiviteter i sitt eget års hjul för grundskolan och i synnerhet för högstadiet. Syv sitter även med i elevhälsans vec-komöten. Förutom studie- och yrkesvägledning handlar det om att samordna prao för åk 8 och 9, planera och genomföra diverse aktiviteter som "Skogen i skolan", "Gymnasiemässan" och "Här finns jobben" med mera. Utöver detta har SYV också en viktig roll på vuxenutbildningen. I princip alla elever som skrivs in på vuxenutbildningar får studie- och yrkesvägledning av SYV. Det kan ske såväl inför, under och efter studierna. Det är också SYV som hjälper eleverna att söka sina utbildningar hos de externa utbildningsanordnarna samt skriver in eleverna i vårt eget elevsystem. Många elever har också behov av stöttning i sina kontakter med CSN och där har SYV också fått en stor roll.

2.12 Ankaret

Under läsåret har nyanlända elever från förskoleklass till årskurs 3 placerats direkt i ordinarie undervisning, så kallad direktplacering. Elever i årskurs 4–9 har däremot först placerats i en förberedande grupp, Ankaret, under 8 veckor. I Ankaret kartläggs eleverna, de får öva på grundläggande kunskaper i matematik och svenska och även lära sig det man praktiskt behöver kunna för att gå på Nilaskolan.

2.13 Digitalisering

Tillgång till modern teknik

Alla avdelningar inom förskolan har tillgång till två lär plattor och en dator. På Tjambo finns tillgång till tre projektorer varav två som är fasta och en som är flyttbar. Det finns även en dator per kök. På Regnbågen finns tre projektorer, två fasta och en flyttbar. 321

På fritidshemmen finns ett fåtal medarbetare som inte har egna datorer men som i stället har tillgång till gemensam personalrumsdator. Eftersom fritidshemmen delar lokaler med skolan så har de tillgång till samma utrustning som skolan.

Inom skolan har alla pedagoger tillgång till personlig dator och assistenter har tillgång till Chromebooks. I lågstadiet finns Chromebooks för halvklassundervisning medan elever från årskurs 4 och uppåt har egna enheter. På skolan finns projektorer, Hoovercam, Ladybugs och konferensanläggningar. Under läsåret har Nilaskolan köpt in Time timers till alla klassrum för att komplettera den tillgängliga lärmiljön.

Inom SFI har alla lärare tillgång till laptops och iPads. Grupp 1 använder iPads för läs- och skrivinlärning och grupp 2 och 3 använder Chromebooks minst en gång i veckan.

Tempus

Tempus är ett system som används inom förskola och fritidshem. Här nuddar barnen in på en touchskärm när de kommer till förskolan/fritidshemmet och sen nuddar de ut när de går hem. Nuddsystemet innebär att det är lättare att planera verksamheten, tex vid personalplanering. I Tempus lägger vårdnadshavare in barnets schema, ändrar tider, lägger in ledigheter, lägger in frånvaro och orsak till frånvaro, ser planeringsdagar (dvs. när förskola och fritidshem är stängt) och tar emot information från personalen. Barnens vårdnadshavare faktureras sedan månadsvis utifrån de vistelsetider som är registrerade i Tempus.

SchoolSoft

SchoolSoft är ett webbaserat system som gör informationsutbytet mellan lärare, elever och vårdnadshavare enkelt, överskådligt och lättillgängligt. Det innebär att vårdnadshavare kontinuerligt kan följa sitt barns utveckling och få tillgång till all information – dygnet runt. Att vårdnadshavare ges chansen att i högre grad ta del av elevens skoldag har visat sig öka elevens chanser att nå sina studiemål. SchoolSoft finns både som webbversion och som App vilket är smidigt för notiser, schema, dagens lunch, frånvaroanmälan, klasslistor, planeringar, uppgifter, resultat, betyg, veckobrev, rektorsinformation eller för att skriva meddelande till pedagoger eller skolledning.

Lexplore

På Nilaskolan använder vi verktyget Lexplore för att screena våra elevers läsning med hjälp av eyetracking. Det ger ett objektiva resultat av elevernas förmåga vilket ger oss bild av nuläget så att vi kan använda vår kunskap och tid till arbete med eleverna. Skolan har tagit fram en screeningplan som vi följer för att säkerställa att uppföljning och screening sker på ett likvärdigt sätt på hela skolan. På skolan har vi utbildat screenare som ansvarar för screening och uppföljning.

DF-Respons är det system som Nilaskolan använder för ärende- och dokumenthantering och här har all personal inom Nilaskolan en inloggning. Systemet uppfyller de lagkrav som finns i exempelvis skollagen, diskrimineringslagen, arbetsmiljölagen och dataskyddsförordningen (GDPR) och här kopplas samtliga processer/moduler ihop till en sammanhållande elevakt. Här dokumenteras anteckningar, anmälan om behov av särskilt stöd, utredning om behov av särskilt stöd, åtgärdsprogram, extra anpassningar, kränkande behandling, åtgärdsprogram samt anmälan och utredning om frånvaro. Rektor, Elevhälsa och pedagoger får notiser i sin e-post när de har ärenden att följa upp i DF-Respons vilket säkerställer att ärenden inte faller mellan stolarna.

PMO (Profdoc Medical Office) är det journalhanteringssystem som används av skolläkare, skolsköterska, skolpsykolog, skolkurator och logoped. Här dokumenteras elevens kontakttillfällen och insatser som över tid genomförs tillsammans med eleven. Allt dokumenteras i en

så kallad "yrkesjournal" och i den gemensamma "elev-akten".

Microsoft teams används av samtlig personal inom Utbildningsavdelningen och det är här vi har vår mappstruktur för gemensamma dokument.

NE innehåller digitala läromedel, uppslagsverk, ordböcker, play, temapaketer, e-språk, korsordshjälp, världens länder, världens religioner, världens mat och junior. Modulen har ett stort utbud med läromedel riktat mot förskoleklass till gymnasiet, med alltid aktuellt innehåll, enkelt att dela via Google Classroom, pedagogiska verktyg som är enkla att anpassa och med stödfunktioner för elever med läs-, skriv- och språksvårigheter.

ILT Inläsningstjänst är en leverantör av specialpedagogiska verktyg med fokus på elever med läs- och skrivsvårigheter samt nyanlända elever. På inläsningstjänst har Utbildningsavdelningen tillgång till:

- *Inlästa läromedel och lättlästa böcker för grundskola och gymnasium.*
Här kan eleverna lyssna när som helst och var som helst med tillgång till mer än 8000 läromedelstitlar från alla Sveriges stora läromedelsförlag samt möjligheten att läsa eller lyssna på mer än 2500 skönlitterära och lättlästa titlar genom en inloggning. Med hjälp av ljudböcker, talböcker och fulltextböcker kan elever på flera sätt ta till sig kunskap.
- *Begreppa*
En flerspråkig lärresurs som stöttar elever i förståelsen av centrala begrepp i skolarbetet. Tjänsten består av flerspråkiga filmer, quizar, begreppslistor samt läromedelsguider på olika modersmål.
- *Polyglutt förskola*
Flerspråkig digital bilderbokstjänst för förskolan Polyglutt är en bilderbokstjänst för att arbeta med språkutveckling och litteratur i förskolan. Barn med svenska och många andra modersmål kan läslyssna till massor av böcker i appen. Använd lärpellets, mobil eller storbildsskärm, bläddra enskilt eller tillsammans.
- *Polyglutt skola*
Digital boktjänst för F-9 Polyglutt skola är mycket mer än ljud. Eleverna får över 3000 riktigt bra böcker med ljud, bild och text anpassade för F-9 – dessutom på flera språk! Polyglutt skola finns tillgänglig på surfplatta, mobil och webb.
- *Viljas digitala bokhylla lättläst skönlitteratur*
Lättläst skönlitteratur anpassad för ungdomar och vuxna. Med enkel tillgång till både text, ljud och illustrationer blir det lättare att ta till sig språk, uttal och innehåll – och därmed öka studiemotivationen och läslästen.

2.14 Läsårets särskilda fokusområden

Förskola

Efter genomförd organisationsförändring har fokus legat på att hitta och implementera nya arbetssätt i våra nya förskolor. Vi har stora möjligheter till flexibla lösningar, både gällande barn och personalplanering, men som behöver förankras bland personalen.

Språk och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA) har under några år varit ett prioriterat område i förskolan. Två utvecklingsledare utbildades under projekt *Nyanländas lärande* och de har ansvar för utbildning av all pedagogisk personal i förskolan. Målet med satsningen är att lärdomar och arbetssätt ska införlivas i förskolans vardagsarbete och undervisning efter utbildningens slut. Hur arbetet fortskrider beskrivs mer ingående i analysen av förskolans arbete.

Efter förra årets analys av arbetslagens kvalitetsarbeten framkom en osäkerhet av tolkningen kring förskollärares ansvar i den reviderade Läroplan för förskolan 2018. Under läsåret 21/22 har träffar genomförts, inledningsvis med förskollärarna men sedan med all personal för att gemensamt sätta ord på hur detta uppdrag kan tolkas. I processen med att tolka och fundera har Veronica Nytomts bok *Förskollärare: Leda och ansvara för förskolans undervisning* använts som inspiration och underlag till diskussionerna.

Utgångspunkten i diskussionerna kring olika yrkesgruppers uppgifter och ansvar har varit att det inte handlar om att värdera människor utan tydliggöra ansvar. Vi ska inte sätta yrkes-³²³ grupper mot varandra utan arbeta utifrån profession och ansvar. Alla som arbetar i förskolan är skyldiga att arbeta efter läroplanen och dess intentioner men läroplanen är tydlig i att förskolläraren har ett särskilt ansvar. Undervisningen i förskolan ska ske under ledning av förskollärare och syfta till barns utveckling och lärande genom inhämtande och utvecklande av kunskaper och värden. Boken har varit till stor hjälp att bredda diskussionerna och föra samtalen från olika perspektiv. Positivt har också varit att samtalen skett både i arbetslag men även med kollegor från andra avdelningar. Detta är viktigt ur en likvärdighetssynpunkt, att vi stöts och blöts med andra kollegor och möter många olika perspektiv och tankesätt.

I arbetslagens kvalitetsarbeten lyfts träffarna upp som viktiga och lärorika. En osäkerhet finns fortfarande kring fördelning av arbetsuppgifter mellan förskollärare och barnskötare i en del arbetslag. Hur tar man på sig en ansvarsroll i sitt arbetslag och leder tillsammans med sina kollegor så att barnen utvecklas? Vi har ännu arbeta kvar att göra inom detta område. Hösten fortsätter med ytterligare träffar med all personal i detta ämne.

Fritidshem

Entreprenörskap, barns rörelse och språkbruk har varit fokusområden under året och avdelningarna har ett gott samarbete mellan varandra.

Grundskola

Läsåret 21/22 har skolans särskilda fokusområden varit språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, entreprenöriellt lärande och implementering av nya kurs- och ämnesplaner. För att implementera nya kurs- och ämnesplanerna har ledningen använt sig av Skolverkets upplägg för att ge pedagogerna möjlighet att sätta sig in i nya läroplanen. I slutet av läsåret så startades det upp ett samarbete mellan de praktiska lärarna i Malå och Norsjö.

Vi har kontinuerligt under läsåret arbetat med språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt genom kollegiala träffar som planerats och genomförts av två förstelärare inom området. Pedagogerna har läst en bok som de diskuterat och planerat uppgifter utifrån som förankrats i undervisningen. Inom entreprenöriellt lärande har skolans förstelärare funnits till hands och olika projekt har genomförts. Inom lågstadiet har man bland annat jobbat med Vårt samhälle och även ett arbete kring pengar i samarbete med UF och Swedbank. Inom mellanstadiet har eleverna bland annat arbetat med hackaton, Minecraft och material från UF samt framtidsuppdraget. Högstadiet har arbetat utifrån materialet Jag, omvärlden och mina möjligheter samt Min framtid och ekonomi.

Gymnasieskola

Även gymnasieskolan har arbetat med språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, entreprenöriellt lärande och implementering av nya kurs- och ämnesplaner.

VUX

Särskilda fokusområden för Vuxenutbildningen har varit att öka andelen elever som klarar sin utbildning med godkända betyg och att 100 procent av eleverna som söker en vuxenutbildning ska beviljas studier.

3.1 Analys av förskolan

Rektors analys av förskolan

Kvalitet

Tillgänglig lärmiljö. rutiner och organisation:

"Allt arbete med skolutveckling handlar ytterst om att alla barn och elever ska få goda möjligheter till utveckling och lärande i en miljö som ger trygghet samt vilja och lust att lära" (Skollagen 2010:800)

Vikten av en god organisation och rutiner som är genomtänkta och anpassade till alla barn går inte att överdriva. Det är en grundförutsättning för att lärmiljön ska bli tillgänglig för alla våra olika individer i förskolan.

Förra årets kvalitetsarbete visade på en ambition på alla avdelningar att dela barngruppen i olika konstellationer och med olika mål. Däremot var detta inte så synligt vid besök, medarbetarsamtal mm. Slutsatsen blev att vi säger att vi ska dela men vi gör det inte. Detta blev en punkt på förbättringsområde för hela förskolan. Glädjande syns nu tecken på att det inte längre bara är ord utan också handling. Avdelningarnas kvalitetsarbete beskriver många olika delningar och vilka synbara resultat och förändringar som går att upptäcka. Detta märks också vid besök av rektor och specialpedagog samt hur ofta studios på Tjambo är uppbockade. Även om några avdelningar beskriver att denna ambition ibland faller, så syns en tydlig förbättring inom detta område. Detta resulterar i barn som ges större möjlighet att utveckla sitt språk, sin lek och sina sociala relationer med vuxna och barn.

I analysen runt arbetet med delning syns också varför och på vilken grund de olika grupperna planeras. Det är allt ifrån språklig förmåga till kompisrelationer som behöver stärkas. Ofta används enkäter, kontakbarometrar och sociogram som underlag för samtalen i arbetslagen.

Det finns skillnader mellan avdelningarna i vilken grad det går att utläsa faktorerna till varför man delat barngruppen som man har gjort. Alla har dock startat sin resa på att arbeta med att dela barngruppen på ett medvetet sätt. En framgångsfaktor i sammanhanget är de gemensamma dokument som beskriver vilka arbetssätt som ska användas för hela förskolan. Det är även i detta avseende som det blir tydligt vilka arbetslag som inte är tillräckligt konsekventa i att arbeta efter dokumenten. Flera avdelningar reflekterar också över detta och har som förbättringsområde att vara mera konsekventa till att följa de underlag som finns.

Flera av förskolorna beskriver vikten av specialpedagogens roll i framtagande av rutiner och organisation. Med sin specialkompetens har specialpedagog hjälpt avdelningarna att se vilka lärmiljöer som behöver förändras, ofta med utgångspunkt från enskilda barns behov, men som gynnar alla barn.

Språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA)

Många av förskolorna har specifika mål i kvalitetsarbetet gällande språkutveckling med utgångspunkt från SKUA. Att öka barnens ordförråd genomsyrar många avdelningars beskrivningar. Genomgående beskrivs personalens förhållningssätt som ett viktigt led i arbetet med målet. En slutsats som både rektor och personalen drar är att pedagogernas förhållningssätt och förmåga att använda ett rikt språk samt att inbjuda barnen med öppna frågor, samtalsrundor mm. ökar måluppfyllelsen. Att personalen har genomgått SKUA utbildning en längre tid har gett resultat.

Här kommer lite fler konkreta förändringar och verktyg som har sitt ursprung i SKUA:

- Ordlistor på väggarna för att påminna personalen att använda flera synonymer till orden är vanligt förekommande. Resultatet är bland annat att barnen använder fler och andra ord för samma sak.

- Leklådor utifrån böcker är ett annat verktyg från SKUA som beskrivs återkommande.

325

Lärdomar utifrån konkreta uppgifter i SKUA:

- Även om vi tror att barnen förstår vissa ord behöver det inte vara så utan det kan vara kopplat till en rutin som barnen förstår.
- Uppgifterna har lett till ökad insikt och mera när- och härvarande pedagoger.

Resultat:

Genom arbetet med SKUA blir pedagogerna tryggare/lugnare i det pågående arbetet. (Ökad kunskap) men också mera medvetna kring barnens språkutveckling.

Lärdomar från SKUA har också resulterat i en förändrad och mera medveten lässtund på flera avdelningar. Vad som egentligen sker på våra lässtunder, vad barnen tar till sig och hur vi som pedagoger agerar har varit föremål för ett ökat antal ögonblicksforskningar och observationer.

Förskolorna beskriver inte bara hur de förändrat organisationen runt lässtunden utan också på vilket sätt pedagogerna reflekterar över sin egen roll och på vilket sätt alla barn får möjlighet att utmanas i sin språkutveckling.

Likvärdighet

SKUA

En av utmaningarna gällande likvärdighet i förskolan handlar om omsättning av personal. I Malå har vi en relativt ung personalgrupp med återkommande barnledigheter men också helt utbildad personal då tillgången på utbildade förskollärare inte ännu är täckt (men vi är på god väg). Men när de gäller utbildad personal har vi haft förmånen att delar av dem arbetat några år i förskolan och därmed varit med på tåget och delaktig i utbildningen runt SKUA.

Det innebär att en kontinuerlig vidareutbildning av vår egen personal och SKUA grupper som hunnit olika långt är en del av vår vardag. En slutsats som rektor gjort är att det går att se vilka arbetslag som har personal som hunnit varit med länge i SKUA och vilka som har nybörjat sin utbildning. Beskrivningen av resultat i SKUA och användning av ögonblicksforskning är tydliga indikationer hur långt och på vilket sätt SKUA har fått utrymme/inlämnats i vardagsarbetet på avdelningen.

Användningen av kvalitetsindikatorer i olika avsnitt finns hos de avdelningar som arbetat längst med SKUA. Då finns där redan en tanke med vilka företeelser som kännetecknar en god kvalitet och underlättar uppföljningen av målet.

Det innebär att vi ännu inte nått målet med att nya arbetssätt automatiserats i hela förskolan och införlivat i vardagsarbete, planering och undervisning. Det är därför viktigt att fortsätta satsningen på SKUA-utvecklare och fortsättningsvis prioritera detta område ytterligare år framåt.

Ibland ses det som ett hinder att alla i arbetslaget inte fått utbildning och därför inte genomför ex. ögonblicksforskning. Här tänker jag helt tvärt om. Om de som fått utbildning använder sina kunskaper så kommer det som inte hunnit dit än att ha nytta av den erfarenheten som redan finns! Vi får inte se att vi kommit olika långt som ett hinder utan en möjlighet: Så småningom är det så kunskapsöverföringen ska ske.

Gemensamma dokument:

Skolinspektionen har identifierat några faktorer som kännetecknar hög kvalitet som beskrivs tidigare i denna rapport. En av dem är gemensam förståelse i olika sammanhang. Under de senaste åren har en rad gemensamma dokument arbetats fram som ska borge för en ökad likvärdighet i förskolan i Malå.

I kvalitetsarbetena kan man se att alla arbetslag inte använder sig av framtagna planerings-

dokument. I dokumenten finns en prioriteringsordning som anger vad som ska prioriteras vid tidsbrist, frånvaro med mera. Eftersom alla inte hunnit med det som prioriteras högst kan³²⁶ man anta att dokumenten inte har använts eller att man valt att bortse från den angivna prioriteringen. Rektor analys till en av orsakerna till att man valt att frångå den angivna prioriteringsordningen är den höga frånvaro som orsakats av pandemin. Tydligt är att de arbetslag som hållit sig till dokumenten har också hunnit med det som ska göras, även om personal har varit borta och andra omständigheter varit försvårande.

Dokumentet är också en del i att vara pedagogisk ledare och ett verktyg att styra verksamheten gällande prioriteringar och utveckling. Arbetet för oss att förankra, skapa gemensam förståelse kvarstår även detta år.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Under hösten utarbetades en ny plan mot kränkande behandling för förskolan i Malå. Den innehåller en tydlig tidsplan, dokument och enkäter att följa för att arbetet med förebyggande åtgärder och verktyg för att säkerställa att barnen har en trygg miljö som ger lust att lära. Alla avdelningarna beskriver att planen hjälper till att nå detta läroplansmål.

Förskolorna beskriver hur användandet av kontaktbarometrar, sociogram och enkäter ger en bild på ett nuläge. Därefter följer ett samtal i arbetslaget kring resultatet och hur arbetssättet måste förändras. Exempelvis kan barnen svara att de blir ledsna när någon förstör eller bråkar. Slutsatsen blir att pedagogerna behöver ge barnen andra förutsättningar och strategier för att lösa konflikter. Forskningen beskriver hur ett relationellt perspektiv behövs för att alla barn ska känna att de lyckas. För att detta ska ske behövs medvetna pedagoger som vilar på den grunden och förmår att tillsammans reflektera över vad som barnen behöver.

Som så mycket annat så är även detta ett arbete som fortskrider och ska hållas levande. De flesta avdelningarna beskriver hur dessa dokument uppskattas och används men hur de flesta ser att det finns potential till förbättringar. Sättet att observera är inte nya i sig utan skillnaden är att de är samlade i ett dokument med ett tydligt syfte. Tidigare fanns stora skillnader i avdelningarnas rutiner men nu är arbetet mer likvärdigt och systematiserat.

Syftet med planen mot kränkande handlingar har blivit tydligare och mer begriplig för flera av pedagogerna. Förskolan behöver dock utveckla analysen av det man ser och förmågan att sätta det i ett relationellt perspektiv. **Att alltid lägga ansvaret för kvaliteten på vår verksamhet på oss som pedagoger och arbeta med det vi kan påverka.**

Ögonblicksforskning:

Detta begrepp infördes i samband med att SKUA-utbildningen startade. Metoden innebär att en specifik del av undervisningen får stå i fokus, genomförs och analyseras i ett förutbestämt mönster. Ibland har aktiviteten filmats vilket har gett stora möjligheter att analysera ur flera perspektiv.

För att kunna säga att något vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet krävs dokumentation och analyseras i ett kollegialt sammanhang. Under läsåret har man inom SKUA arbetat med ögonblicksforskning vilket har redovisats i kvalitetsarbetet och till SKUA-utvecklingarna. Utmaningen är att detta arbetssätt inte dör ut med SKUA utan blir införlivat och ett naturligt sätt att undersöka om det vi gör gynnar barnen.

Rektors analys av fritidshemmen

Kvalitet

Möjligheter till skapande verksamhet erbjuds på alla avdelningar och ibland byter pedagoger plats för att hålla i vissa aktiviteter. Fritidshemmens årshjul är ett levande dokument och man försöker hjälpas åt så att alla avdelningar kan utveckla barnens förmågor inom många områden. Fritidshemmen har få men regelbundna fritidsråd. Råden behöver utvecklas mer genom att göra eleverna mer delaktiga och medvetna om varför man genomför vissa aktiviteter. Fritidsgruppernas sammansättning och behov styr i hög grad hur vissa saker görs. Några grupper behöver jobba med ljudnivån och att kunna varva ner medan andra får lockas att vara mer aktiva. Fritidshemmen har liksom skolan veckobrev men dessa har inte alltid så stort innehåll och behöver förbättras. Tyvärr är inte heller svarsfrekvensen på vår kvalitetsenkät från vårdnadshavarna så hög utan här måste vi fundera på hur vi bättre kan engagera dem. Avdelningarnas Jul café är ett arrangemang där många vårdnadshavare deltar och låter avdelningarna visa upp sin verksamhet.

Likvärdighet

Samarbetet mellan våra avdelningar och gemensamma planeringstider ger möjligheter till en likvärdig utbildning inom fritidshemmen. Tyvärr gör bristen på utbildad personal att mycket hamnar på de fåtal med pedagogisk utbildning eller lång erfarenhet i arbetet. Det är viktigt att värna om och sprida goda idéer mellan avdelningarna och undvika revirtänk, vilket är en framgångsfaktor i fritidshemmen.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

På grund av ett fåtal utbildad personal och frånvaro av utbildad personal har vissa insatser gjorts för att göra läroplanen för fritidshemmen känd och diskussioner har förts främst kring kapitel 1 och 2. Här har vi ett stort behov av att utbilda och samtala kring fritidshemmens uppdrag och ge möjlighet att förkovra sig. Vi har fastställt ett antal pedagogiska förmiddagar inför läsåret 22–23 för att stötta upp detta. Fritidshemmen har också påbörjat SKUA-arbetet vilket kommer att intensifieras och ge möjligheter till mer forskningsbaserad läsning och samtal.

Rektors analys av förskoleklassen

Kvalitet

Förskoleklassen är ett viktigt skolförberedande år där eleverna får möjlighet att utveckla förmågor under trygga, lekfulla och lärande miljöer. Man jobbar mycket med arbetsro, respekt och hänsyn vilket ger effekt under året även om det givetvis inte är fulländat alla dagar. I vårens kvalitetsenkät svarade alla elever att de kände sig trygga i skolan. Förskoleklassen gör Skolverkets kartläggning för att få indikatorer på vilka elever som behöver mer stöd för att kunna nå mål i kommande årskurser. Utifrån kartläggningen utarbetas specifika mål i matematik och språk. Man såg att en satsning på begrepp och lägesord i matematik behövdes och träningen gav gott resultat. Gällande språkutveckling satte man målen efter kartläggningen att fler elever ska kunna beskriva en sak med ord så att andra förstår vad det är och att fler elever ska kunna koppla samman bokstäver med deras ljud. Vid testning under våren hade alla barn förbättrat sina resultat.

De har också använt samma läromedel anpassat för förskoleklass i matematik som övriga skolan använder. Man arbetar oftast ämnesövergripande och varierat och låter eleverna möta olika tekniker. Personalen har utbildats i språk och kunskapsutvecklande arbetssätt under flera år och använder bland annat ögonblicksforskning för att se effekter.

Likvärdighet

Genom att pedagogerna jobbar tillsammans och ofta delar upp eleverna i tre olika grupper och sedan genomför undervisning i alla tre grupperna så ges alla elever likvärdig utbildning. Sedan märker de om någon, några elever har större svårigheter och kan disponera tiden så dessa erbjuds extra tid och resurs för att träna. Man nyttjar också fritidsresurs för att ibland vara två pedagoger i någon grupp för att kunna ge vissa elever extra stöttning. SKUA-utbildningen ökar också likvärdigheten då man fördjupar sina samtal och ökar samsynen. I och med att förskoleklassen har SKUA med förskolan lyfts nya aspekter och tankar in vilket gynnar alla. Förskoleklassen arbetar också mycket med att skapa en tillgänglig lärmiljö där anpassningar görs utifrån behov som finns i klassen men som också gynnar alla. Lika är inte alltid rättvist utan barnen tränas i att vi behöver olika saker och att det är okej.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Under året har arbetet med språk och kunskapsutvecklande arbetssätt fortsatt och gett möjlighet till diskussioner och kunskapsinhämtning. Lärarna har fått en större språklig medvetenhet och jobbar strategiskt med barns språkutveckling vilket syns i deras kvalitetsarbete och i samtal. Dock har inte möjlighet till kollegiala samtal mellan skola och förskoleklassen nyttjats optimalt då förskoleklassens personal även har fritidstid vissa eftermiddagar. Till hösten planeras för ämneslagstid och där förskoleklassens personal bör ges tillfälle att delta åtminstone ibland kring svenska och matematik.

Man har en tydlig plan och arbetat med och utvecklat till exempel språkvagnen men tyvärr inte i den omfattning att vi kan säga att det är på vetenskaplig grund eller beprövad erfarenhet ännu. För att få till detta behövs mer strukturerad prövning, diskussioner med andra och dokumentation men i och med arbetet med SKUA är de på god väg eftersom det bygger på forskning.

Under juni beslutades att införa Bornholmsmodellen (som är ett forskningsbaserat material) och arbeta efter deras upplägg minst två tillfällen per vecka. Skollogopeden som är kunnig inom modellen kommer att stötta arbetet. Förhoppningen är att fler elever ska vara mer läs- förberedda inför årskurs 1.

Entreprenörskap är också ett område där förskoleklassen tar stöd i vetenskaplig grund och påbörjar arbetet med att vidga elevernas kunskaper kring vårt samhälle.

Rektors analys av lågstadiet

Kvalitet

Alla arbetslag har jobbat mycket med arbetsro, respekt och hänsyn för att skapa en god arbetsmiljö. I stort har det gett effekt framför allt i klassrummen, men ett fåtal individer utmanar och triggat varandra vilket skapar oro och merarbete mest på raster och vid friare aktiviteter. Kvalitetsenkäten visar dock på hög känsla av trygghet, 100% hos förskoleklass och åk.1 medan åk.2 har 83 % och åk. 3 75%. Räknar man sedan in att det stämmer till stor del har åk. 2 90% och åk. 3 97%. För att ytterligare stärka arbetet med trygghet kommer ett trygghetsteam att inrättas till hösten som ska stötta pedagogerna och ta vid när pedagogerna känner att de inte kommer vidare trots många insatser.

Arbetet fortsätter med flexibla klasser där fokus är att få väl fungerande arbetsgrupper men där vi också måste påminna varandra varför vi infört detta så vi inte av slentrian återgår till hur vi alltid gjort förut.

Eleverna i årskurs 1 och 2 har gjort Skolverkets bedömningsstöd i svenska och matematik. Finns enstaka nyanlända elever som ej deltagit i vissa delprov eftersom de nyligen kommit till Sverige.

Läs och skrivutvecklingen visar i:

Åk. 1: Eleverna var inte helt läsförberedda när de började årskurs 1 och mycket beroende på sociala svårigheter som gjorde att man i förskoleklass fick fokusera på att få ett bra arbetsklimat och trygga elever. När de sedan började åk. 1 behövde årskursen fortfarande arbeta mycket med det sociala samspelet och oro vilket tog en del tid från undervisningen men som gav resultat i slutändan och i slutet av åk. 1 fick undervisningen ett större fokus. Det fanns dock ett par elever där utredning om särskilt stöd påbörjades kring läs/skrivsvårigheter.

Matematikbedömningen i årskurs 1 är både muntlig och skriftlig.

Eleverna i åk. 1 var duktiga på att uttrycka sig muntligt vilket Skolverkets bedömningsstöd i matematik visar då många hamnade på hög nivå. Vad det gäller den skriftliga delen hamnade många på mellannivå.

Årskurs 2 var en relativt stark klass som kunde fokusera och prestera enligt normen vilket bedömningsstöden visade. Även här behöver vi dock jobba med att höja andelen goda läsare. I matematik var pojkarna starkare och uppvisade goda resultat och där flickorna kanske inte riktigt vågade ta plats i klassrummet och visa vad de kan.

Årskurs 3 gör nationella prov i svenska och matematik. Totalt 88% av eleverna i svenska klarade kravnivån (35/40) och det som framkom var att flera av eleverna hade svårt få till en röd tråd i sitt fria skrivande med inledning, handling och avslut vilket de tränade extra på i slutet av vårterminen. Gällande matematiken hade de just börjat lära sig räknemetoden med uppställningar vilket gjorde att många missade just det delprovet men totalt klarade 93% av eleverna kravnivån i matematik. (37/40). Eftersom delprovet visade på svårigheter med uppställningar blev det en intensivträning på det momentet under våren.

Givetvis ska målet vara att alla elever ska nå målen och en satsning som görs inför kommande termin är att vi har inköpt ett nytt läromedel i svenska för att stärka undervisningen och likvärdigheten i alla årkurser. Dessutom införs ämneslagstid som jag hoppas ytterligare ska stärka undervisning och få till en större samsyn kring ämnet och även spridning av forskning och nya metoder.

Vi är nu inne på andra året som vi screenar via Lexpire som i första hand mäter läshastighet och alla elever testas minst två gånger läsår. Lexpireresultat visar en stadig uppgång i årskurs 1 och 2 medan åk. 3 stått stilla eller till och med sänkt sina resultat vilket kan bero på att de inte är nog goda läsare för mer utvecklade texter och det behöver vi jobba mer med. Vi måste dessutom få till ytterligare screeningsalternativ för att fånga upp elever som kanske inte har djupare läsförståelse i ett tidigare skede. Hur vi ska öka motivationen att utveckla sitt läsande är också en parameter att jobba vidare med. Här är ett samarbete med Skolbibliotekarien på gång.

Entreprenörskap är ett område under utveckling där flera utvecklande arbeten genomförts. I och med tillsättandet av förstelärare som arbetat fram en handlingsplan och en aktivitetsplan har det blivit tydligare vad och hur man kan jobba. Ett exempel är en utställning av Malå samhälle som årskurs 2 byggt upp och givetvis lärt mycket om vårt samhälle, olika yrkeskategorier och även om olika kreativa tekniker för att framställa detta. Oerhört roligt se stoltheten hos både elever och pedagoger för sitt arbete.

Lågstadiet har fortsatt sitt arbete med tillgänglig lärmiljö för alla under året. Redan tidigare har de byggt upp en bank med olika hjälpmedel som använts regelbundet av vissa elever och haft system för utlåning av dessa. Tydliga vardagsrutiner, tavelstruktur och anpassningar har varit en levande diskussion men inte helt likadana i de olika årskurserna. Från och med hösten kommer hela skolan ha en gemensam tavelstruktur där Elevhälsan bidragit med praktiskt arbete och framtagandet av bildstöd. Lågstadiet präglas av en god elevsyn där elever tillåts vara olika samtidigt som man jobbar med värdegrundsfrågor och att bli en god klasskamrat som visar hänsyn och respekt för andra.

Likvärdighet

Något som ytterligare behöver stärkas är samsyn och likvärdighet mellan årskurserna. Till hösten inför vi därför ämneslag där ämnet och undervisning kommer att ligga i fokus. Sedan tidigare har vi ett gemensamt läromedel i matematik för hela skolan och nu har vi även beställt ett läromedel i svenska för åk. 1–3.

Arbetet med tillgänglig lärmiljö är också en viktig bit för att skapa möjligheter att delta utifrån sina möjligheter och behov.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

På lågstadiet har vi många erfarna, engagerade och duktiga lärare som ger eleverna en varierad undervisning däremot kan vi inte säga att det alltid vilar på vetenskaplig grund eller beprövad erfarenhet. Många lärare är pålästa kring forskning och intresserade av att lära mer men någon generell tydlig inriktning finns inte. Man har plockat delar från kooperativt lärande, från utbildningen och boken Bedömning för lärande och Att skriva sig till läsning. Här kommer förhoppningsvis SKA-arbetet att kunna bidra så småningom och även ämneslagsarbetet men vi är inte där ännu.

SKUA-satsningen som pågår ger utveckling till alla genom bra litteratur men övningar som genomförs och diskuteras och dokumenteras. Boken Stärk språket stärk lärandet har visat på många övningar som anpassats för yngre elever, testats och utvärderats. SKUA arbetet är inte något nytt för våra lärare men skapat fler möjligheter till kollegialt lärande.

Kvalitet

Kunskap, utveckling och lärande

En genomgående tendens på mellanstadiet är att eleverna upplever att de inte får tillgång till svårare uppgifter vilket är något vi behöver jobba vidare med i samtliga ämnen nästa läsår för att öka måluppfyllelsen. Kvalitetsenkäten stärker detta genom att pedagogernas index kring stimulans och utmaningar hamnar lägre än rikssnittets. Elever och vårdnadshavare svar på detta placerar sig just över övriga riket.

Tittar man på Lexpores resultat som mäter elevernas läsutveckling kan man se att den största delen av eleverna på mellanstadiet hamnar på medel. Vi har få elever som kommer upp till högsta nivån, enbart två elever på hela mellanstadiet är så pass goda läsare. En slutsats kan vara att de goda läsarna inte får tillräckligt med utmaningar för att utvecklas i sin läsning och därmed stannar av i sin läsutveckling. Analysen av resultaten på hela skolan visar att vi har större andel goda läsare på lågstadiet, totalt tolv stycken till skillnad mot mellanstadiet två elever och sedan högstadiet enbart en elev. Detta synliggör att det är vikten av fortsatt lässatsning även på mellanstadiet. Eleverna läser för lite och vi behöver arbeta mer aktivt för att göra läsningen lustfyllt och till ett naturligt inslag i samtliga ämnen. Ett arbete för att utveckla lässtrategier måste påbörjas och studieteknik har inte fått tillräckligt med utrymme i den vardagliga undervisningen. Ett gemensamt material i svenskan skulle bidra till en ökad måluppfyllelse och vårdnadshavare behöver involveras mer eftersom tiden på skolan inte räcker till. För att göra läsningen lustfylld är det viktigt med bra och givande böcker och förhoppningen att samarbetet med biblioteket behöver stärkas ytterligare kommande läsår.

Enligt lärarna är elevledda utvecklingssamtal positivt och en framgångsfaktor vad gäller delaktighet, ansvar och inflytande. Både vårdnadshavare och elever har en positiv inställning till dessa samtal och det finns stora fördelar med att medvetandegöra tydliga mål och synliggöra hur hem, skola och eleven själv ska arbeta mot dessa tillsammans.

Under läsåret har stadiet arbetat för att uppmärksamma och synliggöra för eleverna vad elevinflytande är. Vi upplever att eleverna fått större förståelse för vad det innebär men det är viktigt att fortsätta vara tydlig kring detta för att medvetandegöra dem hur och när de kan vara med och påverka. Enligt kvalitetsenkäten är vi sämre än riket på att ge eleverna inflytande i undervisningen men vi ser att vi har blivit aningen bättre på detta jämfört med förra årets enkät eftersom vi uppmärksammat detta specifikt i det systematiska kvalitetsarbetet.

Vi behöver arbeta vidare med att hitta fungerande metoder för att våra elever som läser svenska som andraspråk ska lyckas ännu bättre inom SO och NO. Studiehandledning på modersmål är bra men vi behöver utveckla samarbetet mellan ämnesläraren och studiehandledaren ytterligare och arbeta mer med språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt i dessa ämnen. I de fall pedagogerna lyckas med detta ser vi att våra andraspråkselevers har högra måluppfyllelse.

Detta läsår är meritvärdet för åk 6 det högsta på tre år jämfört med tidigare årskurser. Vi ligger dock fortfarande lågt om man jämför med Västerbotten och övriga riket. Flickorna har inte helt oväntat högre meritvärde än pojkarna. I årskurs 4 och årskurs fem ser måluppfyllelsen relativt likadant ut i samtliga kärnämnen. Årskurs 5 har dock en högre måluppfyllelse än årskurs 4. Att måluppfyllelsen varit låg de sista sju åren anser jag beror på att skolan saknat tydliga rutiner kring ärendegången kring kartläggning och åtgärdsprogram för de elever som är i behov av detta. Extra anpassningar har inte tillgodosetts i den grad det hade behövts och dessa har inte dokumenterats och varit kända hos all undervisade personal som arbetar med eleven. Vad gäller läsningen och har vi inte analyserat elevernas resultat i Lexpire i tillräcklig utsträckning för att kunna möta dem på rätt nivå och en tydlig screeningplan har saknats.

Tillgänglig lärmiljö

Under vårterminen har vi synliggjort vikten av tillgänglig lärmiljö ytterligare genom att eleverna på 8- och 9-åringsskolorna träffat respektive stadium var tredje vecka och arbetat kring detta. I samtliga klassrum finns i dagsläget en tydlig struktur. Eleverna känner sig trygga och vet i stor utsträckning vad som förväntas av dem och hur de ska gå till väga när de ska arbeta på egen hand. Detta kommer utvecklas med en gemensam tavelstruktur nästa läsår för att skapa ytterligare struktur under lektionerna.

Pedagogerna presenterar och gör hjälpmedel tillgängliga för eleverna men vi behöver säkerställa att eleverna är förtrogna och nyttjar de hjälpmedel vi tillhandahåller på skolan. I nuläget är det flertalet elever som inte vill sticka ut och nyttja det som erbjuds vilket påverkar måluppfyllelsen hos dessa elever. Vi behöver integrera våra hjälpmedel i större utsträckning i den dagliga verksamheten än vi gör i nuläget.

Genomgående på stadiet är att eleverna tillåtits redovisa och visa sina kunskaper på olika sätt i större utsträckning än tidigare. Det har visat sig att vårt entreprenöriella arbete varit extra framgångsrikt för att träna elevernas olika förmågor. Både pedagogerna och eleverna har varit positivt inställda till de projekt de har arbetat med och i lärarnas individuella utvärderingar omnämns just detta som inspirerande och att engagemanget har varit stort hos eleverna. Pedagoger betonar att eleverna har blivit mer motiverade när de har känt att de har fått möjlighet att påverka undervisningen och arbetssättet som de fått chans att göra genom det entreprenöriella arbetet. Genom att arbeta entreprenöriellt blir eleverna medvetna om hur kunskapen kan användas i vardagssituationer och det blir extra motiverande för eleverna när de har en mottagare vilket är något vi behöver arbeta mer med även kommande läsår. Balansgången vid entreprenöriellt lärande är hur vi ger de elever som är beroende av tydlig struktur och lärarstyrda situationer samma förutsättningar att lyckas med arbetet.

Trygghet och studiero

Trygghetsenkäter och övriga enkäter som elever svarat på visar att majoriteten av elever känner sig trygga i skolan och trivs i vår verksamhet men att studiero varierar i de olika årskurserna. Framför allt en årskurs särskiljer sig från övriga där eleverna säger att arbetsron är ett problem. Pedagogerna är medvetna om detta och arbetar aktivt för att få till en bättre arbetsro dels genom att kontinuerligt utvärdera tillsammans med eleverna för att synliggöra att de har ett eget ansvar i detta, dels genom att förändra i grupperna för att få en tilltalande lärmiljö som erbjuder studiero. Här är det en stor fördel att vi har våra föränderliga grupper eftersom pedagogerna snabbt kan förändra dessa.

Det framkommer i pedagogernas kvalitetsarbete att studiero lätt påverkas negativt av några enskilda elever och att det är skillnad på om eleverna har teoretiska ämnen i klassrummet eller om de har praktiska ämnen. Tredelningarna har inte fungerat optimalt på grund av sjukfrånvaro vilket lett till flertalet olika vikarier. I och med tidigare skolstart blev rasterna mellan dessa lektioner även längre och det har lett till avsevärt fler konflikter i två av årskurserna. Under mitten av våren valde rektor att förlänga lektionerna för en årskurs för att möjliggöra gemensamma start och sluttider mellan dessa lektioner och därmed få kortare och gemensamma raster. Detta gav en positiv effekt tillsammans med att det förstärktes personalmässigt i samma årskurs.

Årskurs 5 ligger högre än riket på samtliga punkter i skolenkäten som de deltagit i, vilket är fantastiskt att läsa. Det beror på att de har tre erfarna pedagoger kopplade mot sig samt att två av lärarna följt med gruppen sedan lågstadiet så de känner varandra väl.

Trivselregler har utformats tillsammans med vårdnadshavare och elever i samtliga klasser och stor del av eleverna följer de ordningsregler vi har i skolan. Goda relationer är en styrka och något som vi på stadiet värdesätter och detta i kombination med närvarande pedagoger är en stor del i elevernas trygghet.

För att få trygghet på skolan behöver eleverna erbjudas meningsfulla raster. På mellansta-

diet har vi erbjudit rastaktiviteter samtliga lunchraster förutom på onsdagar. Detta arbete har underlättats av att vi haft en förstelärare inom området som varit aktiv att få i gång rast 333 verksamheten. Nästa läsår kommer vi fortsätta arbeta med detta och förhoppningsvis kunna erbjuda rastaktiviteter på samtliga raster men även tillgodose aktiviteter i samarbete med biblioteket. Det är tydligt att vuxennärvaro är viktigt för att skapa trygga och harmoniska grupper och där är det viktigt att vi inför nästa läsår ser till att vi är tillräckligt många vuxna ute på de raster där alla elever på stadiet är ute samtidigt.

En av årskurserna har haft ett givande arbete kring rasism som gett gott resultat i de utvärderingar som gjorts och som är värt att omnämna i kvalitetsrapporten. I samma årskurs har man omfördelat i klassen för att få två likvärdiga grupper och kurator har arbetat tillsammans med årskursen för att stärka eleverna förmåga att hantera konflikter. Resultatet av ett målmedvetet arbetssätt kring trygghet och trivsel i klassen har gett goda resultat men fortfarande krävs ett arbete kring likvärdig arbetsro i båda grupperna enligt särskilt utarbetade enkäter som pedagogerna genomfört med eleverna.

Trots fokusområde har tyvärr språkbruket förvärrats tillsammans med dålig attityd och inställning till skolan i en av årskurserna. Insatser från elevhälsan har prioriterats samt ett möte i slutet av vårterminen som gjorde stor skillnad där både elever och vårdnadshavare deltog och fick möjlighet att diskutera problematiken i mindre grupper. Mötet hölls av rektor och kurator på skolan. Att eleverna haft mycket vikarie under vårterminen både på grund av pandemin och sjukfrånvaro påverkar både eleverna och måluppfyllelsen negativt. I årskursen har elevhälsan tillsammans med fritidsledare arbetat extra med ett tiotal elever för att stärka självkänslan och känna att man duger som man är.

Det krävs även ett gott och nära samarbete med vårdnadshavarna för att eleverna ska trivas på skolan och att vi hela tiden arbetar förebyggande och för en tät dialog kring de elever som behöver extra stöttning av olika anledningar. I enkäten som vårdnadshavarna medverkat i särskiljer vi oss från övriga grundskolan i Malå kring frågan om man får veta vad som krävs. Vi kan bli bättre på att informera vårdnadshavarna kring de elever som behöver tätare återkoppling och veckobreven kan göras mer innehållsrika för att delge vad som händer på skolan. Detta läsår avslutades med två obligatoriska och givande möten i åk 5 och åk 6 där både elever och vårdnadshavare deltog och diskuterade relevanta situationer i respektive årskurs och ett upplägg som bör fortgå i stället för de traditionella föräldramötena där information som lika gärna kan informeras via mejl delges. För att göra vårdnadshavarna ännu mer delaktiga i skolan bör även ett föräldraråd upprättas under kommande läsår.

Vi behöver hitta fungerande informationssätt för att nå våra nyanlända vårdnadshavare men även till andra vårdnadshavare som har svårigheter med att ta del av informationen på SchoolSoft. Det finns samband mellan att det är de vårdnadshavare till elever som behöver stöd i sin sociala utveckling eller kunskapsutveckling som inte tar del av informationen på SchoolSoft. Att ta del av information från skolan är vårdnadshavarnas ansvar men vi behöver stödja detta för de som inte lyckas själva med detta.

Över lag är vårdnadshavarna nöjda med verksamheten på mellanstadiet. Den största andelen nöjda föräldrar finns i årskurs 4, tätt följt av årskurs 6 och sedan årskurs 5. I årskurs 4 kan man utläsa av enkäten att hela 90,3% av eleverna trivs på skolan och en marginell större andel har svarat att de mår bra. I årskurs 5 finner vi många elever som av olika anledningar mår dåligt och som skolan aktivt arbetar med och konfliktlösning samt kontakter med vårdnadshavare är ett frekvent inslag i den dagliga verksamheten.

Inför nästa läsår kommer ett trygghetsteam upprättas där personal från samtliga stadier ingår. De kommer ta vid och arbeta med konflikter där mentorer känner att de inte lyckats komma framåt trots flertalet insatser. En önskan från rektor är att se över möjligheten att arbeta gruppstärkande viss tid när eleverna har friluftsdagar samt hur vi kopplar dessa dagar mot läroplanen. Stadiet kommer behöva fortsätta arbeta vidare med värdegrundsarbetet kontinuerligt varje vecka och säkerställa att vi har god vuxennärvaro bland våra elever.

Vad som framkommit i utvärderingar är att pedagogerna lyfter att det ibland är svårt att utläsa alla fakta av enkäterna. Alla inom organisation behöver bli säkrare på att följa upp med intervjuer i sådana fall så man får det underlag man önskar för att göra en relevant analys.

Läromedel

Under höstterminen såg vi över hur vi nyttjade läromedlet i matematik eftersom vi noterade att flertalet elever hamnade efter och att boken de arbetade med var på en för hög nivå. Eftersom läromedlet erbjuder undervisningen på två olika nivåer bestämde vi att utgå från grundboken i stället och erbjuda den svårare boken till de elever som kommit längre i sina matematiska kunskaper. Detta ledde till att fler elever fått möjlighet att befästa grunderna samt att de som behöver utmaningar i matematik tillgodoses. Detta sågs över på samtliga stadier och även på högstadiet valde man att utgå från grundboken. I samtliga årskurser har man problemlösning på en av lektionerna där man också presentera olika metoder för att lösa olika sorters problem. I pedagogernas enskilda utvärderingar framkommer det att man har en önskan att våga frånga läromedlet och arbeta mer praktiskt och med problemlösning. Att man vågar lita på sin egen förmåga att eleverna kommer få det de behöver ändå. Man märker att eleverna tycker att matematiken känns roligare och mer motiverande när den är elevnära och man får möjlighet att arbeta mer praktiskt. Pedagogerna behöver bli bättre på att lita på sin egen förmåga och bedömning och våga frånga materialet i de fall det behövs.

I nuläget saknar vi bra screeningar inom ämnet matematik vilket vi kommer se över till kommande läsår för att tidigare upptäcka om eleven har svårigheter inom matematik. Vi behöver även säkerställa att eleven har grunderna med sig. I nuläget styr läromedlet och ordinarie undervisning alltför mycket och vi behöver våga stanna upp och tänka om när vi märker att elever inte har med sig de grunder som krävs för att kunna bygga vidare inom matematiken.

Det saknas en likvärdighet inom stadiet kring de olika skolämnena. För att säkerställa att eleverna får en likvärdig undervisning kommer ett gemensamt läromedel i svenska beställas för att säkerställa kvalitén i undervisningen. Materialet är även anpassat för att gynna våra Svenska som andraspråkselever eftersom de kommer ha mer tid i klassrummet jämfört med detta läsår då de undervisats specifikt i Svenska som andraspråk vid samtliga lektionstillfällen.

Vi har även beställt nytt läromedel i NO eftersom detta saknats under flera år. Inför detta läsår har vi beställt till åk 4 för att sedan byta ut även för åk 5 och 6 kommande två läsår. Det är viktigt att satsa på bra läromedel för att eleverna ska inspireras men även för att underlätta pedagogernas arbete vad gäller kopiering av material.

För att höja måluppfyllelsen kommer stadiet behöva vi lägga mer fokus på att få eleverna att ta mer eget ansvar och höja deras självkänsla så att de vågar genomföra uppgifter själva. Därmed kommer de utvecklas personligt och känna tillit till sitt eget lärande och blir mer motiverade. Får vi eleverna att lyckas med detta kommer det finnas mer tid för pedagogerna att stötta de elever som behöver extra hjälp i sin lärandesituation. Det är viktigt att vi tydligt delger arbetsområdets mål eller delmål med lektionen för att göra eleverna medvetna om vad som förväntas av dem.

Pedagogerna framhäver vikten av positiv förstärkning och att synliggöra framstegen hur små de än är. Målet är att alla elever ska känna att de kan nå slutresultatet även om det kommer se olika ut beroende på förmåga och att vi dagligen ska arbeta för att eleverna ska kunna ta till sig ny information och nya kunskaper.

Flera av pedagogerna arbetar med genrepedagogik när det kommer till skrivning. Tillsammans med eleverna bygger de upp kunskap, modellerar och dekonstruerar genre så att eleverna blir bekant med texttypens syfte, struktur och språkliga kännetecken. Det är en metod som tar tid men som gör att fler elever lyckas. Denna metod behöver synliggöras och förankras hos fler pedagoger och bör ligga som fokus i undervisningen eftersom det kommer öka måluppfyllelsen hos samtliga elever.

För att tillgodose elevernas behov i större utsträckning har verksamheten organiserats så att pedagogerna är knutna till respektive årskurs. Detta för att man enklare ska kunna styra över resurstiden inom årskursen och förlägga den där den behövs och utan att behöva ta hänsyn till andra arbetslag som kan bli problematiskt på grund av schematekniska anledningar.

Resurserna på stadiet har fördelats efter behov av rektor och där det har behövts förstärkning har detta tillgodosetts i möjliga mån. I början av vårterminen då frånvaron var hög bland personalen på grund av pandemin förändrades upplägget och planeringen kring Svenska som andraspråkselever eftersom de behövde undervisas i klassrummet med övriga klasskamrater då det under vissa perioder inte fanns tillräckligt med personal som kunde arbeta med elevgruppen.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Kollegialt lärande

För att höja kvalitén skulle det behövas mer tid att diskutera elever och beteenden med varandra. Vid ett tillfälle under läsåret hade vi en stadieövergripande träff där pedagogerna diskuterade svenska- respektive matematikundervisning. Detta var uppskattat och givande och något som pedagogerna önskar att vi utvecklar inför nästa läsår med fler träffar.

Det upplevs att man lätt fastnar i det som inte fungerar i stället för att lyfta det som ger resultat och göra mer av det och det är viktigt att styra sitt eget fokus och lägga kraft och tid på det som är viktigast. Gäller både i arbetslagen och i klassrummet. Pedagogerna anser att de behöver få förutsättningar att lyckas med sitt uppdrag för att höja resultaten. Arbeta mer kollegialt och mer varierat och lustfyllt är saker som lyfts.

SKUA

Samtliga pedagoger har nyttjat boken Stärk språket stärkt lärandet i sin undervisning detta läsår. Det har utan tvekan lett till att ett mer språkutvecklande arbete både i svenska och SO och NO där fokus legat på att synliggöra ämnesspecifika ord för eleverna på olika sätt för att de ska förstå sammanhanget. Flertalet pedagoger nyttjar cirkelmodellen där eleverna hjälps åt att formulera och skriva ner sina tankar och utveckla sina svar. För många av pedagoger är SKUA välkänt sedan tidigare och har nyttjats i undervisningen men att det varit ett fokusområde och att de fått möjlighet att arbeta med detta kollegialt har fått dem att prova på flera nya aktiviteter och målsättning att fortsätta pröva ännu fler och man inte nyttjat detta enbart vid angivna tillfällen utan även i andra sammanhang. De upplever att lärandeaktiviteterna har varit uppskattade av eleverna och att det är gynnsamt för eleverna att alltid arbeta med för-, under- och efterarbetet kring olika texter som eleverna läser gemensamt. Eleverna erbjuds att läsa i olika konstellationer och får möjlighet att möta olika genrer. För att öka eleverna måluppfyllelse i även i i SO och NO ämnen behöver vi bli ännu bättre på att arbeta SKUA-inspirerat eftersom det gynnar våra Svenska som andraspråkselever i synnerhet. Detta behöver förankras och bli ett naturligt inslag i samtliga klassrum. Överlag upplever pedagogerna att de behöver bli ännu tryggare med arbetssättet för att kunna utveckla inlärningsituationer kring SKUA. Eftersom SKUA är skolans fokusområde i ytterligare två år är rektor övertygad om att vi kommer se ett gott resultat kring elevernas måluppfyllelse när tiden är slut.

Entreprenörskap

Att arbeta entreprenöriellt har fördjupat elevernas förmågor genom att arbeta strukturerat där de gått från tanke till process. Stadiet har arbetet med både Hackaton, Minecraft och läromedlet som Ung Företagssamhet tillhandahåller. I slutet av vårterminen deltog två årskurser i Skogen i skolan där eleverna fick möta den entreprenöriella verksamheten som bedrivs inom skogbruket. Vi har nyttjat entreprenörskap i många olika ämnen och eleverna har fått träna på kreativitet genom att se behov och hitta lösningar samtidigt som de övat på att samarbeta. Eleverna tycker att det är ett roligt arbetssätt och blir mer engagerade och motiverade. Det är en omställning då man frångår den traditionella undervisningen och det har varit utmanande

för vissa pedagoger att lita på att det blir bra trots att man inte kontrollerar hela förloppet. Pedagogerna behöver bli förtrogna med detta arbetssätt och för att se möjligheter och vinster i att kunna arbeta schemabrytande, i block och ämnesbrytande och samtidigt känna sig bekväm med att arbeta med andra arbetsmetoder än man är van vid. Under läsåret har pedagogerna fått en större inblick i att entreprenörskap ingår i många ämnen och att arbetet inte innebär att eleven missar något ur kursplanerna utan att de genom att utveckla sina entreprenöriella förmågor arbetat mot samma mål. Det har blivit tydligt att eleverna tycker om att arbeta i grupper och lösa uppgifter med praktiska inslag och att arbetssättet intresserar även de elever som kan vara svåra att motivera med traditionell undervisning.

Samtliga årskurser på mellanstadiet har haft en praodag under vårterminen.

Rektors analys av högstadiet

Kvalitet

Förutsättningar

Under detta läsår har vi på högstadiet haft tredelning i kärnämnen svenska, engelska och matematik vilket innebär tre lärare knutna till två klasser. Dessa lärare har själv tagit beslut om hur man har valt att använda denna tredje resurs.

På högstadiet har vi också valt att stärka upp det engelska språkvalet med tvålärarsystem som innebär att de själva kan styra språkvalsgruppen utifrån det behov som finns hos eleverna.

Nilaskolan har alltid haft mindre grupper i ämnena hemkunskap och slöjd eftersom vi har begränsat antal platser i lektionssalarna. Under detta läsår provade vi också på att göra mindre grupper i musik och bild i två årskurser samt så provade vi också på att ha teknikämnet i mindre grupp för att skapa förutsättningar för elevernas lärande.

Under pandemin så påverkades resursen framför allt inom tredelningen utifrån frånvaro av personal.

Vi har även under en termin haft hjälp av stiftelsen läxhjälpen som varit sponsrat av länsförsäkringar i Västerbotten. En hjälp till 15 elever som kvällstid har fått möjlighet att ha läxhjälp digitalt två gånger i veckan.

Nytt läromedel gällande matematik har köpts in under detta läsår för att få samma läromedel som finns på de lägre stadierna och på så sätt skapar vi en röd tråd genom verksamheten F-9 mot ökad måluppfyllelse i matematik. Däremot finns ingen utvärdering i hur lärarna har upplevt materialet. Bland lärarna i svenska har samma diskussion startat gällande läromedel och eventuella inköp för att jobba mot ökad måluppfyllelse.

Tillgänglig lärmiljö

Komplettering till den grundstruktur som vi har använt på högstadiet gällande lektionstart/var-dagsritualer så påbörjades under vårterminen av elevhälsan träffar på respektive stadie för att få till en enhetlig struktur gällande tillgänglig lärmiljö över hela skolan. Elevhälsan upptäckte att de hjälpmedel som skolan tillhandahåller för eleverna inte utnyttjas lika över alla stadier. Det har elevhälsan upptäckt genom sina träffar med pedagoger på de olika stadierna samt när de har jobbat med de olika åtgärdsprogrammen för elever med särskilt stöd. Elevhälsan har tydliggjort att det är viktigt att eleverna tidigt lär sig att använda de hjälpmedel som vi har som ett led för att underlätta måluppfyllelsen hos eleverna. Utifrån kvalitetsrapporten så har det bland lärarna kommit fram att det behövs mer skärmar till klassrummen så att det går att skapa smårum även i klassrummet.

Lärande – måluppfyllelse

Utifrån de förutsättningar som vi erbjuder våra elever så har vi på högstadiet inte nått upp till en tillfredställande måluppfyllelse. Arbetslagen har haft fokus på måluppfyllelse och ansvars- tagande men inte nått fullt ut. Vi har en trygghetsproblematik som vi jobbar med och som på- verkar vår undervisning med att hjälpa våra elever framåt på den nivå de är. Vi har även ge- nomgått en pandemi som till viss del kan påverka en del av vår undervisning. Vi har haft ele- ver som varit frånvarande utifrån mående och sjukdom som påverkat deras måluppfyllelse. Elevers olika förmågor och möjlighet att nå kunskapskraven skiljer sig i olika klasser vilket in- nebär en utmaning för lärarna att kunna individanpassa undervisningen. Utifrån kvalitetsen- käten så tycker våra elever från alla årskurser övervägande att de får den hjälp från skolan som behövs för att klara sitt skolarbete men kvalitetsenkäten från i våras visar att på högsta- diet har vi elever som tycker att lärarna inte lyckas få eleverna intresserade av skolarbetet. Lärarna upplever att det är svårt att få eleverna att ta ansvar för sitt eget lärande och att ele- verna tar hjälp av och nyttjar studieverkstaden. Trots ett gediget jobb bland lärarna måste vi kritiskt granska oss själva i hur vi använder våra resurser på bästa sätt eller vårt sätt att un- dervisa. Vi behöver få våra elever intresserade av sitt skolarbete/undervisningen.

Under detta år har vi både sänkta och höjda meritvärden i vår verksamhet men också en bry- tande trend där vi i år i åk 9 har det högsta meritvärdet bland pojkar 209,11 och flickor 203,3. Flickorna och pojkarna ligger närmare varandra gällande meritvärde på grund av att flickorna har sänkt sitt meritvärde. Av kärnämnen är matematik är det ämnet som eleverna främst har svårt att nå målen i. Av övriga ämnen är det SO-ämnen de flesta inte nått målen i. Tittar vi på betygen i idrott så ser vi att orsaken till att eleverna inte når målen är på grund av simningen. Det handlar främst om nyanlända elever som inte fått lära sig simma i tidig ålder. Det är för- svårande att vi inte har en fungerande simhall i Malå kommun. I matematikämnet har sats- ning gjorts på ny litteratur både bas och en mer utmanande bok. Vi har dock inte utvärderat och analyserat om detta har gett någon effekt. Vi behöver även diskutera och titta på littera- tur i svenska. So-ämnena innehåller mycket läsning och det är viktigt att som elev kunna plocka ut det som är relevant för uppgiften. So lärarna har sett att många elever har problem med det. I den enskilda rapporten från lärarna så ser jag att ambitionen finns att hela tiden jobba på olika sätt men det är många lärare som lyft och sett att vi måste bli bättre på att jobba med studieteknik. Att ha en bra studieteknik underlättar elevernas förståelse och lä- rande.

Jämför man nationella prov och betyg kan man utläsa att lärarna sätter annat ämnesbetyg jämfört med provbetyg. Inom matematik sätter man högre ämnesbetyg, inom engelska sätter man lägre och svenskan ger man mer spridda betyg. Vi har tittat tillsammans på detta och startat en diskussion om varför det blir på detta sätt.

Läxhjälp

Under vårterminen har vi blivit finansierade av länsförsäkringar i Västerbotten för att kunna använda oss av stiftelsen Läxhjälp. Läxhjälp samarbetar med skolor som har en hög an- del avgångselever som saknar behörighet till gymnasieskolans nationella program. Hjälpn vänder sig därför främst till elever i högstadiets årskurs 8 och årskurs 9, och prioriterar elever som behöver läxhjälp för att komma in på gymnasiet. Stiftelsen Läxhjälp är en icke-vinst- drivande stiftelse som bedriver regelbunden läxhjälp för elever på högstadiet, två kvällar i veckan för varje läxhjälpgrupp. Läxhjälp utförs i grupper om tre läxhjälpare som ansvarar för fem elever var. Läxhjälparna är avlönade högskolestudenter som arbetar med att hjälpa, inspirera och motivera eleverna till att klara sina studier. Passen är tre timmar långa. två tim- mar är obligatoriskt. Nilaskolan har haft elever från åk 8 och 9 i verksamheten. De föräldrar som har blivit kontaktade har varit positivt inställda till hjälpen men svårigheten har för en del elever varit deras egen drivkraft att jobba kvällstid och därför då tackat nej. Däremot har det tagits väl emot av våra elever som kommer från andra länder som extra stöd. Läxhjälp har lyckats med att få en elev som varit mycket frånvarande under sin högstadietid till att få be- hörighet till gymnasiet.

Lexplore

Nilaskolan har fortsatt sin satsning på Lexplore och genomförande av screening av eleverna. Lärarna har sett att vi behöver jobba mer med läsning och läsförståelse och man har i olika årskurser gjort egna lässatsningar. I framför allt So har man märkt att vi har många elever som har det jobbigt med sin läsförståelse och därav inte klarar av delar av So ämnena. So ämnet är också det betygsämne som sticker ut bland eleverna som de inte klarar av. Lexplore ska vara en del av undervisningen och ska hjälpa lärarna att kunna reflektera och analysera sin egen årskurs men även få tips på vad man kan jobba med. Det rektor ser utifrån Lexplore resultaten är att vi har fått fler elever inom medel och över medel gällande läsförståelse. Vi saknar idag kompletterande screeningresultat kopplat mot Lexplore och det är kanske något som vi bör titta på för att kunna fördjupa analysen/reflektionen.

Trygghet /studiero

Vi startade hösten med att skapa våra trivselregler/ordningsregler tillsammans med vårdnadshavarna efter att vårt elevråd varit med i processen. Arbete ute i klasserna med att följa ordningsregler så att tryggheten och studiero fungerar ute i klasserna har av lärarna upplevts tagit en stor del av verksamheten på bekostnad av elevernas måluppfyllelse men också på lärarnas egen ork. Kvalitetsenkäten som gjordes under hösten visar på att eleverna överlag är dåliga på att följa ordningsreglerna och att de är dåliga på att respektera varandra. De olika årskurserna har på olika sätt jobbat det här året för att öka tryggheten och studiero. Jobb har gjorts med bland annat språkbruket och relationsstärkande övningar i klass och lärarna ha haft hjälp av elevhälsan på olika sätt. Kränkningarna som förekommer på skolan är både verbala fysiska och inte minst via vårt kroppsspråk. Mobilen och det kommunikationsnät som eleverna använder sig av är också en stor källa till otrygghet. Inom respektive årskurs så finns några elever som är mer inblandade i kränkningarna och trygghetsproblematiken än andra elever och ett stort fokus läggs på dessa. Utifrån kvalitetsenkäten så har vi många elever på högstadiet som känner sig otrygga men vi har en lite förbättring. Otryggheten som går att utläsa av rapporten är till stor del är när eleverna inte har lektioner. En överenskommelse gällande nolltolerans mot dåligt beteende, språkbruk, kränkande behandling, skadegörelse samt vad som gäller när elev stör studiero gjordes för åk 8 före jul med vårdnadshavare och de andra årskurserna efter jul dock utan vårdnadshavare. Överenskommelsen har varit ett medel för att få till en lugnare och tryggare miljö. Åk 8 upplever att det har blivit en förbättring både gällande studiero samt trygghet och framför allt språkbruket men är inte i hamn. De insatser som genomförts under läsåret har gett resultat eftersom kränkingsanmälningar har minskat under vårterminen. Totalt har vi haft 37 kränkningar under läsåret och åtta har skett under vårterminen. Alla årskurser tycker att vi behöver fortsätta jobba med tryggheten. Vi behöver även minska hög frånvaro och dåligt mående bland eleverna.

Däremot får vi fundera på hur vi ska jobba vidare med respekten för varandra. Vi får kritiskt granska tillsammans ifall vi jobbar på rätt sätt med vårt värdegrundsarbete. I kvalitetsrapporten ser vi att det finns elever som är rädda för både elever och vuxna på skolan. Kan vi få tips av varandra gällande skapande av relationer eller ledarrollen i klassrummet. Vår rastverksamhet är inte optimal men vi stramade upp rastverksamheten under våren och kan se att kränkningarna minskade men vi behöver göra mer. Vi behöver också fundera på hur vi får eleverna att följa ordningsreglerna för eleverna tycker själva att de är dåliga på att följa ordningsreglerna utifrån vår kvalitetsenkät. Vi har börjat att diskutera mobilfri skola och kommer att jobba för det under det kommande läsåret. Genom mobilfri skola hoppas vi att det blir mindre kränkningar och att det blir bättre fokus på skolarbetet.

Under nästa läsår kommer vi att starta upp ett trygghetsteam som består av personal från hela skolan. Den personalen ska hjälpa till och jobba aktivt utifrån planen mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier.

Vårdnadshavare

Utifrån kvalitetsrapporten kan jag utläsa att vi har föräldrar som är missnöjda med vårt jobb på högstadiet. Vi måste kritisk granska vad det är som vi måste förbättra i relationerna. Vi måste också få till att föräldrarna använder sig av SchoolSoft så att de får information om elevens utveckling. Jag kan se att vi inte når vårdnadshavare av annat modersmål i nog stor utsträckning. Vi funderar att under nästa läsår lägga upp våra föräldramöten på ett annat sätt för att på så sätt skapa ett annat engagemang hos föräldrarna. Vi ska även titta på möjligheten till att skapa ett föräldraråd.

Lärarnas egen personliga analys

Det jag kan utläsa från lärarna vad de vill att vi ska tänka på inför nästa läsår är att det behövs jobba med studieteknik, mer läsning, mer flexibel undervisning, jobb med värdegrunden samt hur tydliga instruktioner ska man ge innan man stoppar elevernas egen kreativitet.

Likvärdighet

Resurser

Lärarna i kärnämnen, so och no planerar sina lektioner tillsammans utifrån läsårsplaneringen för att undervisningen ska vara likvärdig för eleverna. Det finns ett väl genomarbetat ämneslagsarbete och arbetssätt som gör att lärarna har en god överblick över hur eleverna ligger till i årskursen. Lärarna hjälper också varandra vid bedömning. Däremot upplever lärarna att de har lite tid för samplanering och att det funnits lite tid för ämneslagsträffar. Vi måste lyfta diskussionen om samplanering och kritisk granska vårt ämneslagsjobb.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

SKUA

Vi har under det här läsåret och två år framåt anställt två första lärare inom språk och kunskapsutvecklande arbetssätt. De har haft ett strukturerat och väl genomfört program på våra pedagogiska eftermiddagar där lärarna varit uppdelade från alla stadier. Lärarna har arbetat utifrån boken *Stärk språket stärk lärandet*. I boken har lärarna fått tips och uppgifter som de ska planera och genomföra med någon klass samt skriva läsloggar som förstelärarna gett feedback på.

Entreprenörskap och omvärldskunskap

Under detta läsår och ett år framåt har vi en förstelärare i entreprenörskap. Varje stadiet har haft olika fokusområden och för högstadiet har fokusområdet varit jag, omvärlden och mina möjligheter. Tanken är att starta upp och utveckla elevernas entreprenöriella förmågor och uppmärksamma dessa förmågor inom varje lärares eget ämne. En handlingsplan är gjord och Åk 7,8 och 9 har alla haft förslag på olika aktiviteter som man kan genomföra och åk 7 har valt att jobba med möte med entreprenör. Åk 8 har jobbat med Alfred Nobel och Åk 9 har jobbat med min framtid och ekonomi. På grund av pandemin så har de olika årskurserna haft olika möjligheter att kunna genomföra aktiviteten fullt ut. Syftet utifrån handlingsplanen är att fortsätta utveckla elevernas medvetenhet kring hur man är och vem man är. Eleverna ska få utmana och utforska sina styrkor, egenskaper och utvecklingsbara sidor. Att se samband mellan sig själv, drömmar och att hitta fakta och förstå den. Fördjupa och bredda sin kunskap inom omvärldskunskap gällande arbetslivet och med hjälp av dessa erfarenheter ska Nila-skolan ge eleverna goda möjligheter att göra välgrundade val angående gymnasievalet och sin egen framtid.

Ämneslagens arbete sker genom kollegialt lärande

Lärarna i kärnämnen, so och no ämnen planerar sina lektioner tillsammans utifrån läsårsplaneringen för att undervisningen ska vara likvärdig för eleverna samt diskuterar och förändrar ifall genomförande i klasserna inte varit lyckosamt. Vi har ett väl genomarbetat ämneslagsarbete och arbetssätt som gör att lärarna har en god överblick över hur eleverna ligger till i årskursen man har sin undervisning samt att man genomför bedömning tillsammans vid behov.

Under läsåret har en studieövergripande träff genomförts med undervisande lärare i matematik och svenska för att diskutera undervisningen i syfte att öka vår måluppfyllelse. Hur kan vi tillsammans höja Nilaskolans meritvärde. Träffen var uppskattad och tanken är att träffar ska bokas in under nästa läsår.

3.5 Analys av gymnasiet

Rektors analys av gymnasiet

Kvalitet

Tillgänglig lärmiljö

Under vårterminen träffade Elevhälsan lärarna för att få till en enhetlig struktur gällande tillgänglig lärmiljö över hela skolan. Elevhälsan upptäckte att de hjälpmedel som skolan tillhandahåller för eleverna inte utnyttjas lika över alla stadier. Elevhälsan har tydliggjort att det är viktigt att eleverna tidigt lär sig att använda de hjälpmedel som vi har som ett led för att underlätta måluppfyllelsen hos eleverna.

Lärande - måluppfyllelse

På gymnasiet har vi en liten elevgrupp där några elever är långt ifrån måluppfyllelsen gällande att kunna söka in på nationellt gymnasium och där inriktningen i stället blir mot yrkesgymnasiet. Vi har också elever som behöver komplettera något ämne för att kunna gå vidare mot nationellt gymnasium. Eleverna har en individuell studieplan över de ämnen som de ska läsa och vi skapar deras schema utifrån det. Vi har under större delen av läsåret haft en assistent kopplad till en elev i klassen som också varit ansvarig för de elever som inte haft lärarledd undervisning i deras schema utifrån studieplanen. Dessa elever har redan betyg från grundskolan och jobbar själv utifrån material i de ämnen som de behöver bli bättre på. När vi införde denna funktion så fungerade det bättre för en del av eleverna som hade egna arbetspass för närvaron blev bättre och att de också kunde få extra hjälp. Vi såg att flera elever hade svårt att ta ansvar för sitt eget lärande. Gymnasieeleverna har också möjlighet att nyttja studieverkstaden tillsammans med högstadieeleverna men trots erbjudandet har det varit få elever som nyttjat möjligheten. Vi behöver se över hur vi kan hjälpa de svaga eleverna mer utöver studiehandledning på modersmål. Utifrån kvalitetsenkäten så har vi en gymnasiegrupp som är nöjda med sin undervisning och det som sticker ut är att de upplever att de får för lite utmanande arbetsuppgifter.

Trygghet/studiero

Vi startade hösten med att skapa våra trivselregler/ordningsregler tillsammans med eleverna och vårdnadshavare för elever som är under 18 år. Studiero i klassen är bra och man känner sig trygg och nöjd i skolan. Flytten av soffor in i klassrummet samt uppstartande av spel, puzzle under rast verksamheten samt nästan ständig personal bestående av assistenter i klassrummet under rasten tror jag har varit en bidragande orsak till den trygghet som har bildats i gruppen.

Under nästa läsår kommer vi att starta upp ett trygghetsteam som består av personal från hela skolan. Den personalen ska hjälpa till och jobba aktivt utifrån planen mot kränkande behandling, diskriminering och trakasserier och den verksamheten knyts även mot gymnasiet.

Vårdnadshavare

Eftersom vi till största delen har föräldrar som kommer från andra länder så måste vi titta på hur vi hjälper föräldrar till de ungdomar som är under 18 år att kunna ta del av informationen på SchoolSoft som är vår IT-plattform. Vi funderar att under nästa läsår lägga upp våra föräldramöten på ett annat sätt för att på så sätt skapa ett annat engagemang hos föräldrarna. Vi ska även titta på möjligheten till att skapa ett föräldraråd.

På gymnasiet använder vi oss av samma lärare som på högstadiet och på högstadiet har vi ett stort antal behöriga lärare samt lärare som håller på att utbilda sig. Det är inom ämnet musik och slöjd som det idag saknas behöriga lärare. Vi har på gymnasiet haft tvålärarsystem i matematik, svenska och engelska för att kunna ge eleverna möjligheter till anpassad undervisning. Generellt är grupperna i de praktiska ämnena små vilket ger lärarna goda möjligheter att hinna med alla elever. Vi behöver bli bättre att ta hjälp av elevhälsan även för gymnasiets elever.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet**SKUA**

Vi har under det här läsåret och två år framåt anställt två första lärare inom språk och kunskapsutvecklande arbetssätt. De har haft ett strukturerat och väl genomfört program på våra pedagogiska eftermiddagar där lärarna varit uppdelade från alla stadier. Lärarna har arbetat utifrån boken *Stärk språket stärk lärandet*. I boken har lärarna fått tips och uppgifter som de ska planera och genomföra med någon klass samt skriva läsloggar som förstelärarna gett feedback på.

3.6 Analys av VUX

Rektors analys av VUX**Kvalitet****SFI****Trygghet och studiero**

Eleverna på SFI upplevs trygga eftersom det finns tydliga rutiner och struktur i verksamheten. Tyvärr har inte trivselenkäter genomförts i den utsträckning som skulle ha behövts. Det finns trivselregler i klassrummet och pedagogerna är konsekventa med att påminna eleverna om vad som gäller i klassrummet. Eleverna uppmuntras dagligen att ställa frågor och ta för sig i klassrummet. Ett genomgående problem detta läsår har dock varit elever som inte kommer i tid. För att få bättre studiero kommande läsår känner pedagogerna att de måste bli ännu tydligare kring vilka regler som gäller. De vill även bjuda in rektor för att prata i klassen samt diskutera med eleverna vilka konsekvenser de tycker att det ska vara vid olika förseelser.

Kunskap

Medlefors har under läsårets gång haft fortlöpande undervisning med anvisade elever i program hos Arbetsförmedlingen vilket har fungerat bra. Både elever och personal är nöjda med upplägget och vi kommer fortsätta nyttja Medlefors tjänster när SFI utökas läsåret 22/23.

Önskvärt är att måluppfyllelsen på SFI när det gäller betygen hade varit högre men de nuvarande gruppernas grundförutsättningar, med bland annat kortare skolbakgrund, är inte lika höga som tidigare årsgrupper. Detta har lett till att inte lika många elever haft möjlighet nå de mål som krävs för betyg. Vi har dock sett att de flesta eleverna har gjort dokumenterade framsteg även om dessa inte lett till betyg ännu. Framstegen är både språkliga, vilket vi sett av olika tester där eleverna ska visa bland annat läs- och hörförståelse, men vi kan även se att eleverna hjälper varandra mer både i och utanför klassrummet.

I och med att ytterligare en pedagog tillkom till SFI har vi haft möjlighet att erbjuda en särskild undervisningsgrupp tre gånger i veckan för våra icke litterata elever. Detta har varit gynnsamt för berörda elever och något som vi avser att fortsätta med kommande läsår.

Eftersom nivån i grupperna inte är densamma från år till år är det viktigt att anpassa innehåll och undervisningssätt efter gruppens kunskaper och förutsättningar. Det är viktigt att stötta eleverna och få dem att tro på sina språkliga kunskaper eftersom detta påverkar progressionen. 342

Under detta läsår har eleverna deltagit på jobb-mässan. Upplevelse är dock att det mer blev en form av jippo där man kunde få gratis saker, godis och fika än en aktivitet där jobb och arbeten var i fokus. Önskvärt till kommande år är att mässan anordnas och organiseras på ett annat sätt för att det ska inspirera och gagna eleverna på SFI. Ett förslag till förbättring är att SFI får en egen tid att besöka mässan för att i lugn och ro kunna gå omkring och titta och ställa frågor.

Samarbete

Under våren har IFO besökt verksamheten för att informera om vad de gör i sitt jobb. Detta pga. att det framkommit att flera elever är rädda på grund av propaganda som sprids på sociala medier. Det har varit uppskattade och givande samtal att träffas och prata under enkla förhållanden i klassrummet.

SFI har ett samarbete med integration som vid olika tillfällen hittar på olika trivselaktiviteter som är uppskattade av eleverna på SFI. Verksamheten kommer fortsätta arbeta främjande och förebyggande genom diverse aktiviteter, dels i egen regi av SFI, dels i samarbete med integration.

Förutom integrationsenheten har SFI ett samarbete med både SYV och praktiksamordnare. Frågor som ställs i klassrummet och som pedagogerna inte kan svara på hänvisas till någon som kan ge de svar som efterfrågas. I början av läsåret genomfördes kontinuerliga samverkansmöten (SFI, Arbetsförmedlingen, Integration, praktiksamordnare, SOC och SYV) var sjätte-sjunde vecka där vi diskuterade nuläget, olika informationer, elevärenden osv. Detta uppskattades av pedagogerna på SFI eftersom det gav en överblick och samsyn kring eleverna som de möter dagligen i verksamheten. Under våren har dessa möten uteblivit till förmån för operativa kommunsamverkansmöten där rektor för SFI ingår.

En brist detta läsår har varit ett nära samarbete med SYV. Det behöver upprättas tydligare rutiner och vilka gemensamma riktlinjer som ska gälla kring elever och deras fortsatta studier så inget faller mellan stolarna när de ska lämna SFI för vidare studier.

Önskvärt nästa läsår är även att få till flertalet olika studiebesök. Detta har tyvärr inte kunnat gå att genomföra detta läsår. I vissa fall beroende på bristande kommunikation eller avsaknad av svar. Vissa elever har trots detta ändå visat intresse för jobb och utbildning och detta är därför en av de saker som vi måste arbeta vidare med mer aktivt till hösten. Ett förslag är en slags intensivvecka i samarbete med praktiksamordnaren. Förhoppningsvis går detta att genomföra.

Elevinflytande

Det finns inga direkta forum för elevinflytande men verksamheten arbetar mycket med "direktpåverkan". Eleverna efterfrågar ibland ett speciellt innehåll och ställer ofta frågor som inte rör den direkta undervisningen. Detta fångas upp och följs upp av pedagogerna, antingen i stunden eller vid senare tillfälle. Genom enskilda samtal med eleverna har pedagogerna fått feedback men också en bättre förståelse för varje individ, deras behov, mål och önskemål. Elevernas inflytande har således ökat och de känner sig mer delaktiga i sitt lärande.

Förbättringar

Pedagogerna behöver bli tydligare att synliggöra och göra eleverna medvetna om de regler som finns på SFI och att dessa efterlevs för att skapa en ökad trivsel.

Vi behöver även bli bättre på att uppmärksamma de elever med bristande självkänsla som behöver positiv förstärkning för att gå vidare i sin språkliga utveckling.

Samarbetet med SYV måste förbättras och riktlinjer för vad som ska gälla kring elevernas kunskaper och fortsatta utbildningsmål måste förtydligas.

Vi måste få till genomförandet av studiebesök. Ett årshjul behöver göras för att synliggöra och strukturera upp verksamhetsåret.

343

Organisationen kring besök av jobb-mässan måste förändras för att det ska ge eleverna inblick och kunskap om olika yrken.

Systematiska kvalitetsarbetet

Personalen på SFI upplever att kvalitetsarbetet har fungerat bra i det stora hela. Det har varit svårt att hitta tid att göra det på en kontinuerlig basis eftersom ingen av personalen arbetar heltid och att verksamheten är i gång hela tiden då de är på arbetsplatsen.

En förbättring till nästa läsår är att säkerställa att arbetslaget får givna tillfällen då de får möjlighet att arbeta med SKA i lugn och ro. Förslagsvis en gång i månaden och att rektor återkopplar i samband med detta.

VUX

Vad gäller att följa upp kvaliteten i undervisningen så är det en försvårande omständighet att vi inte bedriver någon undervisning i egen regi. De utbildningsanordnare som anlitas upphandlas tillsammans med övriga kommuner i Västerbotten och det är stundtals hög omsättning bland utbildningsanordnarna. Positivt är det dock att det i upphandlingsunderlagen alltid finns ett krav på utbildningsanordnarna att leverera kvalitetsrapporter till huvudmännen. Vad gäller köp av verksamhet av andra kommunal huvudmän så omfattas deras utbildningar självklart av kravet på att de bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete. Det är också försvårande att många av våra elever inte alls befinner sig på Lärcentrum. Många som läser på distans väljer att studera hemifrån, vilket gör det svårare för oss att följa upp hur det går för eleverna samt att ge dem stöd vid behov.

Likvärdighet

VUX

Eleverna på vuxenutbildningen har vitt skilda förutsättningar att vad gäller möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen. För att kompensera dessa olika förutsättningar har vi infört det stöd som finns på Lärcentrum. Stödet består av pedagogiskt stöd från utbildad lärare, ändamålsenliga studieplatser samt praktiskt stöd av personal på Lärcentrum/Utbildningskontoret. Vad gäller tillgång till utbildning så har de tre senaste läsåren samtliga sökta utbildningar beviljats. Detta helt oberoende av elevens förutsättningar för utbildningen eller hur långt från arbetsmarknaden eleven befinner sig. Vi beviljar till och med alla utbildningar för elever som redan finns på arbetsmarknaden.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

SFI

Pedagogerna på SFI har nyttjat boken *Stärk språket stärkt lärandet* i sin undervisning detta läsår vilket har lett till att ett mer språkutvecklande arbete i verksamheten. För en av pedagoger är SKUA känt sedan tidigare och har nyttjats i undervisningen men att det varit ett fokusområde och att de fått möjlighet att arbeta med detta kollegialt har fått dem att prova på flera nya aktiviteter och målsättningen är att fortsätta pröva ännu fler. De upplever att lärandeaktiviteterna har varit uppskattade av eleverna och att det är gynnsamt för eleverna att alltid arbeta med för-, under- och efterarbetet kring olika texter som eleverna arbetar med.

VUX

Eftersom vi inte bedriver utbildning i egen regi är det upp till utbildningsanordnarna och de huvudmän vi köper utbildningar från att bedriva sin verksamhet utifrån vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Malå kommun kan följa det arbetet genom de kvalitetsrapporter som vi tar del av från utbildarna.

Rektors analys av barnhälsan

Kvalitet

Barnhälsoteamet har under läsåret inte skrivit något eget kvalitetsarbete, det arbetet påbörjas läsåret 22/23. Däremot kan man i avdelningarnas kvalitetsarbeten utläsa en del effekter av barnhälsans arbete. Under läsåret har specialpedagog och logoped tagit fram en arbetsgång gällande särskilt stöd som beskriver pedagogernas, specialpedagogens och rektorns roll. Arbetsgången ska presenteras för all personal på planeringsdagen ht-22.

En faktor som kännetecknar framgångsrika förskolor handlar om att sätta barnens lärande i fokus och anpassa undervisningen efter det (aktivt lärarstöd, motivera, aktivera och engagera barnen). Detta sker i förskolan bland annat genom handledning av specialpedagog och logoped gentemot arbetslagen. Viktigt i denna handledning är att det är tydligt vem som har ansvaret för att genomföra de olika insatserna, ansvarsprincipen. Det är en tydlig kvalitetsindikator när pedagogerna anammar och förstår att ansvaret för att anpassa undervisningen för alla barn i barngruppen ligger hos dem.

Förskolorna beskriver hur den hjälp de fått via handledningen har varit givande och medverkat till att hitta lösningar i struktur, organisation och tekniska hjälpmedel för att anpassa undervisningen så att alla barn ges möjlighet att känna sig lyckade och utvecklas efter sina förhållanden. En av avdelningarna beskriver att när de kör fast och inte ser lösningar för enskilda barn så har specialpedagog spelat en viktig roll.

Likvärdighet

Handledning

Alla arbetslag har samma tillgång till handledning men frågan är om resultatet också är likvärdigt? Vilka faktorer är det som gör att barnen i praktiken får tillgång till det som handledningen syftar till? En avgörande faktor är att pedagogernas förståelse sitt ansvar i att använda de verktyg som man har fått i handledningen. Här är personalen på god väg att utveckla denna förståelse som gynnar alla barn även om det naturligtvis finns skillnader även här.

Utvecklingsområde:

I medarbetarsamtal uttrycker ett antal medarbetare att de känner sig osäkra i bemötandet kring barn som utmanar men det nämns inte i kvalitetsarbetet av någon anledning. Strategier för hur man bemöter barn som utmanar är ett utvecklingsområde i förskolan.

Exempel på material som bidrar till en tillgänglig lärmiljö:

Nedanstående exempel visar på arbetssätt och material som används i Malå kommuns förskolor och som stärker kommunikationen. Det finns också material för barn som behöver stöd i sin sociala utveckling ex. känslokort, lekgrupper, samtalsmattor med mera.

Specialpedagog och logoped arbetar aktivt för att praxiskort, pekkartor, TAKK, tecken som alternativ och kompletterande kommunikation, ska användas på avdelningarna. Arbetet är påbörjat men långt ifrån klart. Några avdelningar beskriver hur dessa hjälpmedel har gynnat barnen och ökat möjligheten till att förstå och kommunicera. En av 5-årsavdelningarna beskriver hur Praxiskorten bidragit till att ett flertal barn lärt sig läsa. Det blir intressant att i framtiden se om detta bidrar till att öka antalet barn som lär sig läsa i förskoleklass. Pekkartor är ett arbetssätt där bilder finns tillgängliga som stöd in i leken när det talade språket inte räcker till. Det innebär att barnen får flera sätt att kommunicera och göra sig förstådda. Vilket resultat och hur likvärdigt dessa arbetssätt är går i dagsläget inte bedöma då arbetssätten är nya och är ett pågående arbete.

Under våren har logoped och specialpedagog arbetat med att färdigställa samlingslådor utifrån innehållet i "Före Bornholmsmetoden". Det är den metod som är evidensbaserad och bygger på forskning kring vad som påverkar barn i dess utveckling mot att knäcka läskoden. På uppstartsdagen den 19 augusti i år presenterade logoped och specialpedagog denna metod för övrig personal, varför vi ska göra detta men också en induktion med innehållet i lådorna och den praktiska planeringen runt omkring.

Logoped och specialpedagog har under sin tid i Malå upplevt att personalen behöver en handfast metod som är förberedd och enkel för personalen att arbeta efter när det gäller undervisningen med denna del av språkutvecklingen. Vi har inte upplevt något annat än positiva tongångar i uppstarten av detta arbete. Målet är att arbetet på kort och lång sikt ska innebära att barnen i Malå har en bredare grund att stå på och får större möjligheter utveckla sina förmågor i sin väg mot en högre språklig medvetenhet och bli goda läsare i framtiden.

3.8 Analys av elevhälsan

Rektors analys av elevhälsan

Kvalitet

Elevhälsans personal har varierat under året i framför allt tid men också i nya medarbetare. Det har inneburit att många frågor har fått diskuteras, stötas, blötas och utvecklat oss. Elevhälsan har arbetat med rutiner och strukturer som ska underlätta och göra arbetet mer likvärdigt ut mot verksamheterna men också Elevhälsans egen mötesstruktur och ärendegång. Det har skapats ett årshjul för att tydliggöra arbetet och en ärendelista för varje medarbetare så inget faller mellan stolarna. Detta är dock ett pågående arbete som inte riktigt nått ända fram.

Elevhälsan har påbörjat översyn av vissa planer, de har reviderat och försökt underlätta för pedagoger så att planerna ska bli lättare att ta till sig, använda och att faktiskt bli en del av det förebyggande arbetet.

Elevhälsan har läst, reflekterat och kommenterat delar av arbetslagens kvalitetsarbeten. En viktig fråga för elevhälsan är elevers trygghet, och därför har insatser genomförts ute i verksamheterna, till exempel bråkskola, arbete med klasshjärtat, rastaktiviteter, samarbete med fritidsgårdens dagarbete och rådgivning/handledning till pedagoger.

Skolsköterskan har genomfört hälsoenkäter med elever i F-klass, årskurs 4 och 7 och fått en del uppföljande uppdrag utifrån detta.

Tillgänglig lärmiljö har varit ett stort diskussionsämne och anpassat material har beställts och testats. Här behöver elevhälsan stötta vidare så inte saker eller idéer inte hamnar i något skåp eller glöms bort. Det är också viktigt att vi ser över likvärdigheten kring material men också att vi kritiskt synar det material vi tittar på så att de passar rätt målgrupp. Under sommaren har en gemensam tavelstruktur satts upp i alla klassrum och gemensamma bildstödsbilder tagits fram.

Arbetslagen har haft tre planerade Elevhälsomöten där arbetslaget fått beskriva elevgruppen och de utmaningar som funnits. Ett fokusområde/utvecklingsområde har sedan diskuterats och insatser har tidsatts och ansvarsfördelats. Tanken är att mest jobba organisations eller gruppövergripande i dessa frågor men ibland kan det bli på individnivå.

Elevhälsan har också infört regelbundna stadieträffar med pedagogerna och informerat och utbildat i vissa frågor. Skapat diskussionsfrågor och utmanat pedagogernas värderingar och inspirerat till nya arbetssätt.

En pågående diskussion är att tydliggöra skolans screeningplan och även revidera den. Vi har inte någon tydlig screening i matematik för de som inte gör Skolverkets bedömningsstöd eller nationella prov. 346

Delar av elevhälsan deltar också i HLT-teamet som är ett samordningsteam med skola, IFO och regionen. Här kan vi samordna insatser för elever med större behov av stöd eller utredningar.

Elevhälsan behöver arbeta mer med att synliggöra elevhälsan till elever, vårdnadshavare och personal. De ska delta mer på föräldramöten, sätta upp skyltar så alla hittar till Elevhälsan, göra en informationsfolder, presentera elevhälsoteamet och givetvis besöka klassrummen.

Elevhälsan har blivit bättre på att återkoppla till pedagogerna men det finns fortfarande problem i kommunikationen, då pedagogerna inte alltid uppfattar att de får svar eller att de inte får de svar de förväntat sig.

Under läsåret har grundskolan haft flertalet elever med problematisk skolfrånvaro och det har varit svårt att hjälpa dessa elever som av olika anledningar inte varit på skolan. Stöd från rektor och elevhälsan har dock underlättat arbetet. En alldeles för stor andel elever svarar i enkäten att de upplever att det inte finns vuxna som bryr sig om dem. Detta är något som behöver prioriteras och arbetas med inför kommande läsår eftersom var och en av oss som arbetar inom skolan kan påverka detta i hur vi bemöter samtliga elever.

Vecka 9 upprättades en särskild undervisningsgrupp för tre elever med problematisk skolfrånvaro med förhoppning om att öka närvaron. Gruppen startade i en lokal utanför skolans område för att ge eleverna förutsättningar att lämna hemmet och därmed närma sig skolan. Två elevassistenter arbetade med gruppen under handledning av specialpedagog som även arbetade med eleverna vid två tillfällen i veckan. Pedagog från högstadiet arbetade med en av eleverna som går på högstadiet några lektioner varje vecka. Eleverna från mellanstadiet arbetade med tilldelat material från pedagogerna tillsammans med elevassistenterna och specialpedagogen. Kurator, skolpsykolog och SYV träffade gruppen vid några tillfällen samt specialresurs för att upprätta tydlig struktur kring arbetsschema med bildstöd. Vecka 15 flyttade gruppen till en lokal i skolans område men med samma upplägg. Tyvärr gav det inte den positiva effekt som vi önskat. Det visade sig att eleverna stannade hemma om de fick kännedom att någon skulle utebli. Detta för att undvika att vara ensam i gruppen. Det blev även otryggt för eleverna när en av assistenterna gick i pension och den andra blev sjukskriven. Då föll strukturen och någon som hade direkt ansvar för gruppen uteblev. Inför nästa läsår finns ett behov av att upprätta en Lärstudio med fokus på elever som vid vissa tillfällen under veckan eller dagen behöver en lärmiljö som erbjuder ett mindre sammanhang. I Lärstudion ska en lärarassistent arbeta och elevhälsan ska vara involverad vissa pass för att tillmötesgå elevernas behov. Vi hoppas kunna tillmötesgå behovet att arbeta mot specifika elever med stöd av elevhälsan på detta sätt.

Från pedagogerna finns önskan om att extern personal eller människor från elevhälsan ska arbeta och genomföra det som upprättas i åtgärdsprogrammen. Man önskar mer stöttning från elevhälsan. Här har vi ett förändringsarbete framför oss på skolan eftersom mycket av de åtgärder som upprättas ska genomföras inom arbetslaget och dess resurs. Det behöver fortsätta förtydligas kring elevhälsans arbetssätt gentemot elever, pedagoger och stadier och att utvärdering av åtgärdsprogram blir kontinuerlig och att det tydligt framgår vem som gör vad.

Genom att samverka med vårdnadshavare, elevhälsa och med rektor möjliggörs det att eleverna får den utredning som de behöver vilket man upplever genomförts detta läsår.

Det här läsåret har det blivit tydligt att det finns behov av handledning till pedagoger kring våra integrerade särskoleelever. Vi ser att berörda elever inte får de anpassningar och den undervisning de har rätt till för att utvecklas efter deras egen förmåga. Det ser olika ut i klasserna och bland undervisande lärare hur mycket man väljer att anpassa material och läromedel kring dessa elever vilket inte gör det likvärdigt.

Likvärdighet

Det är viktigt att vi ser över hur vi använder våra resurser och att de olika stadierna får stöttning utifrån de behov som finns. Elevhälsan behöver se till de kompetenser som finns i gruppen och vem som bäst kan stötta i ärendet.

Elevhälsan behöver också diskutera värdegrundsfrågor med pedagoger och värna elever så att vi inte "etiketterar" elever på ett negativt sätt som kan följa eleven genom skoltiden.

Vi ser ett behov av utbildningsinsats inom Elevhälsan och därför har kontakt tagits med SPSM angående att höja skolans elevhälsokompeten med ett processarbete för likvärdig utbildning.

Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

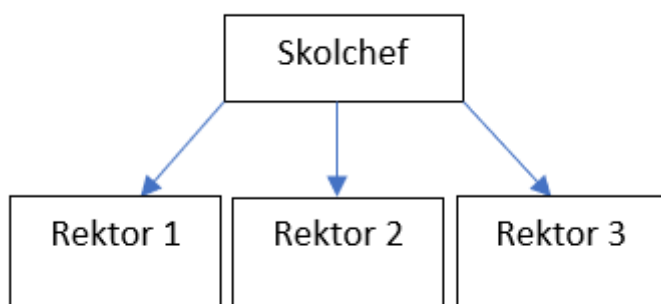
Elevhälsogruppen är intresserade av ny forskning och är relativt pålästa av olika teorier och nya idéer inom området. Elevhälsan försöker avsätta tid för samtal och för att granska olika områden som berör elevhälsoarbetet. Det kan vara pedagogiska frågor av olika slag, nya teorier eller material som verkar intressant. Däremot behöver Elevhälsan få mer systematik i detta och inte bara låsas upp av akuta elevärenden som ibland övertar tid från viktiga diskussioner.

3.9 Ledningsorganisation, administration och försteläraryupdrag

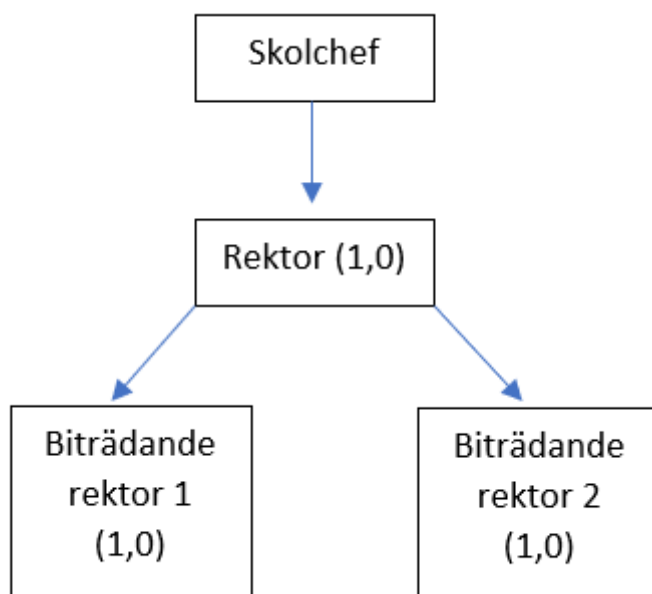
348

I olika arbetsmiljöundersökningar och i samtal med fackliga organisationer har det framkommit att medarbetare upplever att ledningsstrukturen inom Nilaskolans verksamheter är otydlig. Dels upplever man att det inte är givet vem i ledningsgruppen som fattar beslut i olika frågor, att det saknas en röd tråd mellan de olika rektorsområdena och att gemensamt fattade beslut i ledningsgruppen kommuniceras ut på olika sätt, vilket leder till att medarbetarna uppfattar olika budskap. Utöver detta är det märkbart att samtliga tre rektorer på skolan jobbar för många timmar per vecka. Trots att förskolans rektor har fler medarbetare än skolans rektorer så har skolans rektorer fler arbetstimmar. En observation som gjorts är att rektor och biträdande rektor på förskolan har en tydlig fördelning av ansvar och arbetsuppgifter. Någon sådan fördelning finns inte mellan skolans rektorer vilket medför att alla gör samma arbetsuppgifter fast inom sin specifika verksamhet/verksamheter. Effekten av detta blir att rektorerna på skolan inte hinner med sina arbetsuppgifter eller tvingas utföra vissa arbetsuppgifter med lägre kvalitet för att rymma dessa inom arbetstiden.

Idag ser skolans ledningsorganisation ut så här:

Under läsåret 22/23 är tanken att förändra skolans ledningsorganisation så att det påminner mer om förskolans organisation.

De förväntade positiva effekter från denna förändring är att:

- Medarbetarnas upplevelse av en röd tråd genom verksamheten ökar då rektor blir den som beslutar i skolövergripande frågor. Rektor äger också kommuni-

kationen av frågor som rör alla medarbetare. Alla får samma budskap istället för tre olika varianter av budskapet.

349

- Ledningsgruppsmötena för Utbildningsavdelningen blir effektivare.
- Skolchefen får fokusera mer på huvudmannauppgifterna och inte hamna i detaljfrågor gällande skolans verksamhet.
- En tydlig fördelning av ansvar och arbetsuppgifter innebär att rektorerna inte längre behöver göra alla arbetsuppgifter. Biträdande rektorer får färre arbetsuppgifter och rektor får färre medarbetare, vilket frigör tid för att höja kvaliteten på kvarstående arbetsuppgifter. Från "lite av allt" till "mer av mindre".
- Det blir lättare för rektor att flytta resurser mellan verksamheter, där resursen gör mest nytta. Detta eftersom rektor leder och fördelar arbetet och resurserna för hela skolan verksamhet.
- Försteläraryuppgifterna leds och drivs av rektor som är närmare verksamheten än vad skolchefen är.
- Utvecklingsarbetet för hela skolan drivs av en rektor som är nära verksamheten och därmed har en bra bild av vilka behov som finns. Utvecklingsledaren kommer närmare rektor och verksamheten. Det blir också enklare att planera och genomföra stadieövergripande samarbeten.
- Tydligare för administratörer på Utbildningskontoret samt övriga kommunala verksamheter att veta vem dom ska vända sig till i olika frågor.

Det kan dock finnas anledning att vara uppmärksam på vissa risker som kan uppstå i och med denna organisationsförändring. Den nya organisationen innebär en ojämnare fördelning av antalet medarbetare per rektor/biträdande rektor. Initialt kan det vara svårt för medarbetare att veta i vilka frågor man ska vända sig till vilken rektor och det finns en risk att medarbetare "rundar" biträdande rektor och i stället vänder sig till rektor i frågor där det är biträdande rektor som tilldelats ansvaret och arbetsuppgiften. Om detta sker är det viktigt att rektor bollar tillbaka ärendet där det hör hemma. Att vissa uppgifter endast göra av en enskild rektor/biträdande rektor kan innebära ökat sårbarhet om någon rektor är borta en längre tid från sitt arbete. För att undvika dessa risker är det viktigt att ansvar- och arbetsfördelningen är tydlig, att denna fördelning kommuniceras till medarbetarna, att organisationsförändringen följs upp och utvärderas regelbundet samt att det finns en ödmjukhet inför det faktum att vi under processens gång kan behöva justera ansvars- och arbetsfördelningen mellan rektor och biträdande rektorer.

4 Prioriterade utvecklingsområden inför kommande läsår

Läsåret 22/23 kommer alla verksamheter inom Utbildningsavdelningen ha två gemensamma utvecklingsområden och eftersom forskning säger att det tar minst fem år att förändra arbetsätt i grunden så kommer verksamheterna fortsätta implementera några redan pågående arbeten. Det första är att fortsätta **utveckla vårt systematiska kvalitetsarbete**, både på huvudmannanivå och enhetsnivå, med syftet att säkerställa verksamhetens kvalitet och likvärdighet med utgångspunkt i skollag, läroplan och andra skolförfattningar. Det kommer även läggas ett större fokus på att arbetslagen i skolan ska analysera undervisningens upplägg och genomförande, dvs. analysera hur undervisningens upplägg påverkar eleverna och studieresultaten. Genomgående för hela organisationen är att vi behöver bli bättre på att kritiskt granska oss själva och arbetslaget för att kunna sätta in åtgärder, utvecklas och göra skillnad för barn och elever. I dagsläget ser vi att fokus hamnar på det man inte kan påverka i stället för tvärtom. För att ge bättre förutsättningar för det systematiska kvalitetsarbetet kommer även ett årshjul att skapas, där tid avsätts för dialog, reflektion och dokumentation. Vi ska även justera arbetslagens dokument så att de blir lite mindre men framför allt tydligare.

Det andra gemensamma fokusområdet är att fortsätta med **språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt**. SKUA-utvecklarna ska fortsätta leda arbetet genom att genomföra utbildningar, handleda arbetsgrupper, delta på nätverk och vara ett rådgivande stöd till rektorer. Inom skolan ska vi skifta fokus från den allmänna teoretiska kunskapsbasen till den faktiska elevgruppen, och vi ska också ställa ett tydligare krav på kollegialt lärande och kollegial samverkan. Rektorer ska avsätta tid för pedagoger att arbeta med SKUA, de ska göra klassrumsbesök för att bilda en egen uppfattning om hur SKUA används i vardagen och vilka behov som finns, de ska även lyfta SKUA på medarbetarsamtal och se till att SKUA som förhållningssätt ligger till grund när pedagogerna arbetar med de reviderade läroplanerna och de nya läsårsplaneringarna.

Utöver det så ska förskolan fortsätta arbetet med att öka likvärdigheten. Ett sätt är att fortsätta arbeta med **gemensamma dokument**. Innan förskoleavdelningarna samlades på Tjambo (barn 1–4 år) arbetade alla avdelningar utifrån egna rutiner och dokument vilket gjorde att likvärdigheten inte var god. Nu arbetar arbetslagen utifrån gemensamma dokument, planeringsdokument och prioriteringsordningar som är framtagna utifrån forskning och styrdokument. I analysen av förskolan kan man se att arbetslag ibland frångår de gemensamma dokumenten och därför är området prioriterat även kommande läsår. Ett annat sätt att öka likvärdigheten är att fortsätta arbeta med **förskollärarens ansvar**. I arbetslagens kvalitetsarbeten ser man att träffarna har varit givande eftersom det varit ett utmanande innehåll som öppnat upp till diskussioner som pedagogerna inte samtalat om annars. En farhåga som har funnits är att yrkesgrupperna ska sättas mot varandra vilket absolut inte är tanken, utan målet är att arbeta utifrån profession och ansvar. Alla som arbetar i förskolan är skyldiga att arbeta efter läroplanen men förskolläraren har ett särskilt ansvar. Förskolan är på god väg att tydliggöra rollerna men arbete återstår och därför kommer pedagogerna arbeta med områdena "Leda sig själv för att kunna leda andra", och "Tillgänglig lärmiljö och tydlighet som stöd i ledarskapet". Förskolan kommer med utgångspunkt i att öka kvaliteten på undervisningen utifrån vårt uppdrag gällande minoritetsspråk även fokusera på det samiska språket och kulturen på alla avdelningar. I arbetslagens kvalitetsarbeten kan man se att det bara är en av nio avdelningar som har haft mål kopplade till det samiska språket och kulturen, men väl ute på avdelningarna kan man se att undervisning sker, dock på olika sätt och med olika medvetenhet. Inom förskolan finns två pedagoger med särskilt ansvar inom området, de ser till exempel till att alla avdelningar har ändamålsenligt material med mera. Området blir ett fokusområde för att uppmärksamma pedagogerna på allt de faktiskt redan gör, men även öppna upp för dialog för hur förskolan kan utveckla arbetet med det minoritetspolitiska arbetet. Inom förskolan kommer pedagogerna även få arbeta med ett resultat från pandemin, det vill säga ovanan av att arbeta med en barngrupp med hög närvaro och därmed ett högre barnantal än under pandemin. Man har under pandemin haft rutiner utifrån en liten barngrupp och nu behöver man ställa om sina rutiner till den normala barngruppens storlek.